STRIPSCHRIFT

HANCO KOLK EN PETER DE WIT
HENK ALLEMAN

NUMMER 437 * €8,00

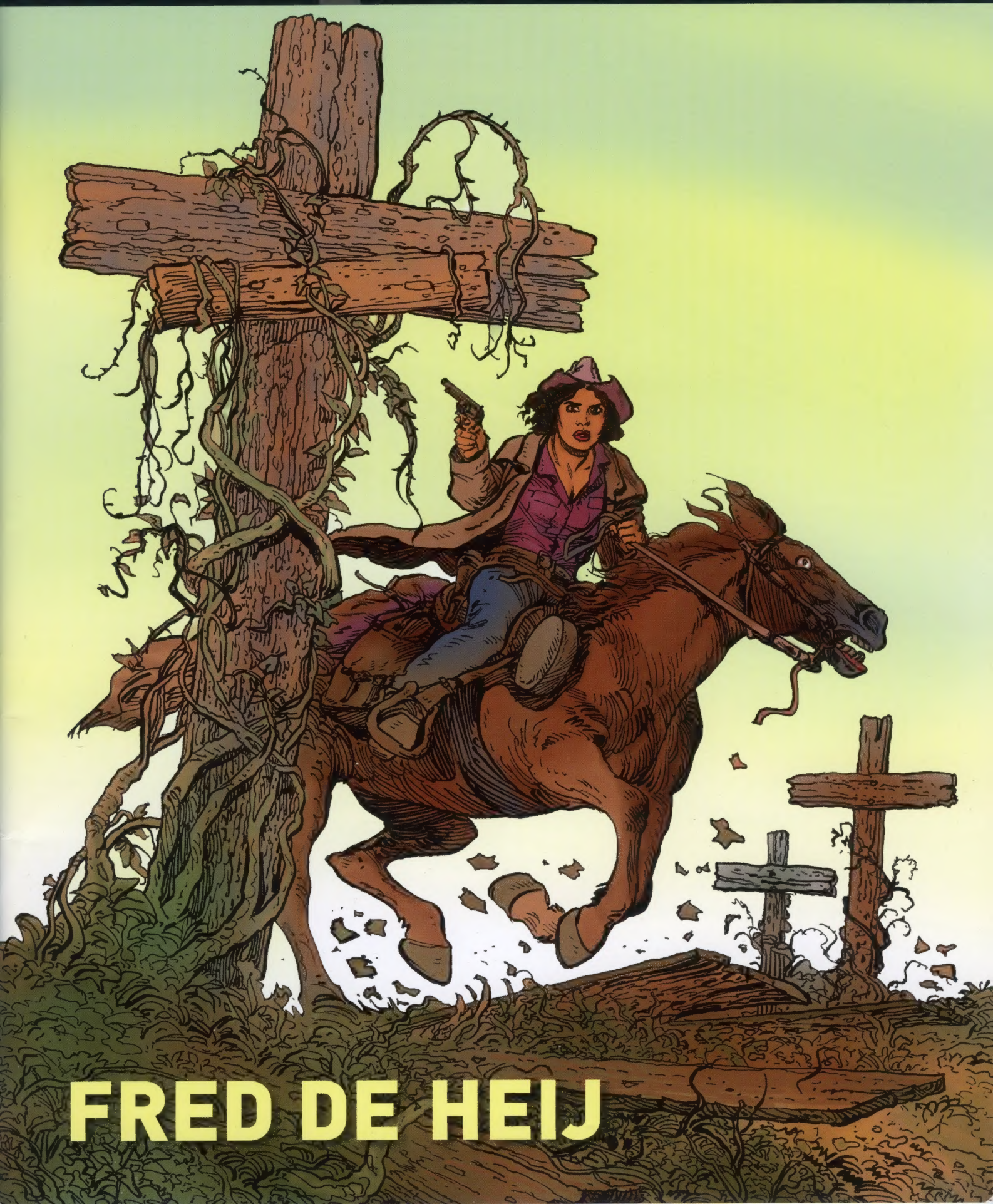

FRED DE HEIJ

2004 **UITGEVERIJ L** 2014

JUBILEERT
OP DE STRIPDAGEN 2014

Eric Heuvel
signeert
8 & 9 maart
NIEUWE
VRIENDEN
BEURSEDITIE
genummerd
en
gesigneerd,
met giclée,
oplage 40 ex.
€29,95

Martin Lodewijk
signeert 8 & 9 maart
JUBILEUM- en
BEURSEDITIE
THE MAKING
OF AGENT 327
DOSSIER 8+18
met speciaal
stofomslag,
genummerd
en gesigneerd,
met ontwerpschets,
oplage 80 ex – €25,-

Hein de Kort
signeert 8 & 9 maart
HET JAAR VAN HEIN – editie 2010,
2011 & 2012 bijeen voor € 15,- &
HET JAAR VAN HEIN 2013 €12,50.
Elke koper ontvangt een genummerd
& gesigneerd HEIN DE KORT –
STRIPDAGEN 2014-giclée,
oplage 40 ex. **OP=OP!**

EN VERDER...
NIEUW!

DE WOUDEN
VAN OPAAL 8
– DE HORDEN
VAN HET
DUISTER,
LANFEUST
ODYSSEY 5
– VALSTRIK IN
HET ZAND,
en vele,
vele extra's en
aanbiedingen,
zoals u van ons
gewend bent!

Robin Lutz
signeert 8 maart
MARTEN TOONDER
– EERSTE EN LAATSTE
GESPREKKEN
met genummerde en
gesigneerde foto van Marten
Toonder – oplage 25 ex,
€24,95,
OP=OP!

WIJ HETEN U VAN HARTE WELKOM BIJ DE STAND VAN **UITGEVERIJ L**

catawiki

Wekelijkse **Stripveilingen**

bieden vanaf €1

- De Stripveilingen beginnen **elke vrijdag**
- De veilingen lopen af op **maandag, dinsdag, woensdag** en **donderdag**

catawiki.nl/stripveiling **catawiki.be/stripveiling**

→ REDACTIO

In maart 2010 nam literaire uitgeverij De Bezige Bij, na bijna anderhalf jaar samenwerking, haar stripcollega Oog & Blik over. Nu, bijna vier jaar later, gaat het fonds met grafische romans uitgekleed verder. Uitgever Hansje Joustra, één van de grondleggers van Oog & Blik, moest aan het begin van dit jaar vertrekken. Zijn dochter Mara Joustra, al jarenlang redacteur bij het striplabel, besloot daarop haar biezen te pakken. Haar taken worden overgenomen door Peter van der Zwaag, tevens hoofdredacteur vertaalde literatuur. Joost Swarte, een andere grondlegger van Oog & Blik, raakt wellicht als adviseur van het stripuitgeefbeleid opnieuw betrokken, maar het is nooit een goed teken wanneer mensen met ervaring en kennis van het vak (moeten) vertrekken en er geen 'echte' opvolgers worden benoemd.

Omineuzer is nog het besluit om het aantal titels van Oog & Blik/Bezige Bij de komende jaren flink terug te schroeven. De uitgever moet door de economische crisis en de turbulente tijden op de boekenmarkt een stap terug doen. Dat de verkopen van de grafische romans in de regel tegenvallen helpt dan niet mee.

Er zijn nog twee kanttekeningen te plaatsen bij deze gebeurtenissen. Het stripfonds van Oog & Blik mist een degelijk fundament. Je moet een paar goed verkopende series in huis hebben om de moeilijk verkoopbare uitgaven te kunnen compenseren. Bij Oog & Blik kwamen de laatste jaren te veel boeken uit waarvan je op het eerste gezicht al wist dat er maar een 'handvol' van zou worden verkocht. Gelukkig dat dan de Nederlandse uitgaven nog regelmatig met subsidie gerealiseerd konden worden.

Kwalijker is dat De Bezige Bij zich nauwelijks laat zien met het stripfonds. Waar vroeger Oog & Blik zich bij voorbeeld op allerlei beurzen presenteerde, auteurs uitnodigde en regelmatig adverteerde, beperkt De Bezige Bij zich tot het twee keer per jaar laten drukken van een aanbiedingsfolder. Laat staan dat de uitgeverij met opvallende acties is gekomen om de boekhandels over de streep te trekken om meer met grafische romans en strips te doen. Om over een interessante e-book-strategie nog maar te zwijgen.

Strips: het blijven voor De Bezige Bij na al die jaren, afgezien van de Toonder-uitgaven, buitenbeentjes waar te weinig aandacht naar uit gaat.

INHOUD

4 **ACTUA**

10 **STARS & STRIPS**
Olav Beemer

12 **FRED DE HEIJ**
Teus de Kruijf

18 **HENK ALLEMAN**
Rik Sanders

23 **MAZURKA, DE ZWERVENDE ZIGEUNERIN**
Henk Alleman

32 **GILLES DE GEUS**
Teus de Kruijf

34 **ZIDROU**
Geert de Weyer

37 **LIEVE LEZERS**
Peter Breedveld

38 **MARQ DENKT**
Marq van Broekhoven

41 **DE BOVENTOON**

49 **HEINZ SERVICE SPREAD**

→ OMSLAG

De omslagtekening van dit nummer maakte Fred de Heij speciaal voor *Stripschrift*. We zien Claire Dewitt uit de gelijknamige western-horrorstrip die De Heij tekent op scenario van Willem Ritstier. 'De held is een vrouwelijke premiejager die tijdens een achtervolging in een gebied belandt waar monsters terreur zaaien. Een groep zuidelijke militairen probeert de monsters uit te roeien. Bij Claire slaat de twijfel toe: is haar vader, de zuidelijke generaal Bedlam Dewitt, wel overleden?', vat de tekenaar het eerste deel van de strip samen.

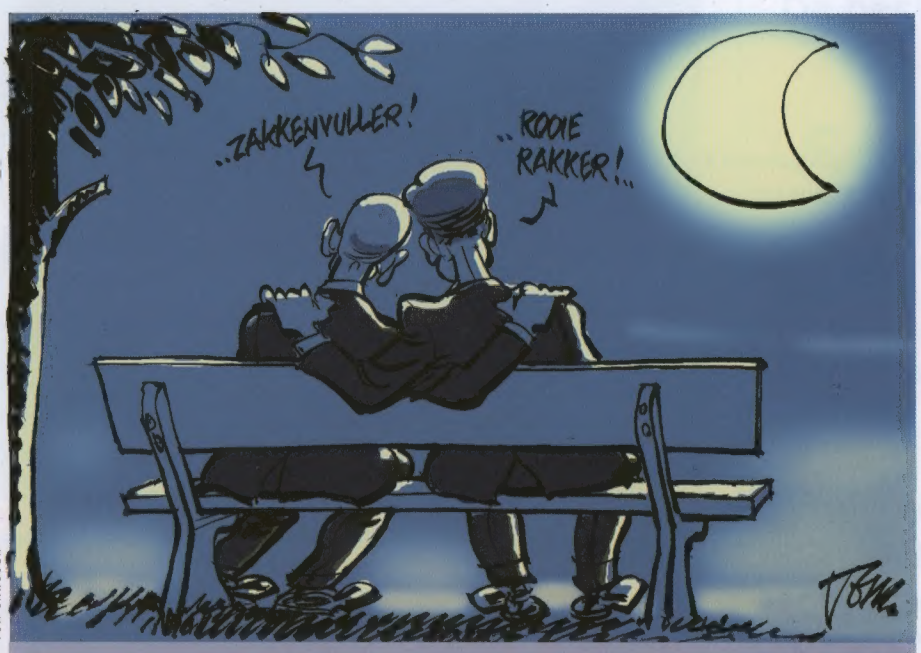

TOM JANSSEN

Spotten met de macht

De tentoonstelling *Haagse Humor – Spotten met de politiek* in het Haags Historisch Museum toont aan de hand van spotprenten en tal van tv-fragmenten een inkijkje in de rijke geschiedenis van de politieke satire in Nederland. Er is werk te zien van onder meer Albert Hahn, L.J. Jordaan, Opland, Fritz Behrendt, Peter van Straaten, Tom Janssen en Marnix Rueb *(Haagse Harry)*.

Daarnaast zijn tal van tv-fragmenten te zien, van 'Zo is 't toevallig ook nog eens een keer' en 'Farce Majeure' tot Wim Kan, Freek de Jonge, Van Kooten en De Bie (De Tegenpartij) en Kopspijkers.

In het vlakbij gelegen Museum de Gevangenpoort is er aandacht voor de verboden humor. De schrijver Jacob Campo Weyerman bij voorbeeld zat hier in de 18e eeuw gevangen vanwege zijn satirische aanvallen op vooraanstaande personen. En nog tot ver in de 20e eeuw konden humoristen in de problemen komen door te spotten met de Oranjes. In deze presentatie is een aantal geruchtmakende spotprenten en tv-fragmenten te zien die geleid hebben tot ophef, arrestaties, of zelfs veroordelingen.

Een combiticket voor beide tentoonstellingen, die lopen tot en met 15 mei 2014, is mogelijk. RS

Meer info: zie agenda.

Nieuwe beurseditie van Paulus en het draakje

Uitgever Maarten de Meulder komt tijdens De Stripdagen in Gorinchem de verzamelaar van de beursedities van *Paulus de boskabouter* tegemoet. Eerder bracht De Meulder al vijf delen uit de reeks *Gouden Klassiekers* uit in een speciale beurseditie met een aflopend omslag en een speciaal dossier met achtergrondinformatie. *Paulus en het draakje* vormde daarop een uitzondering. Om verzamelaars tegemoet te komen voorzag uitgeverij De Meulder het boek alsnog van een stofomslag, nu uiteraard met aflopend omslagbeeld.

Daarmee is het uiterlijk van het boek in lijn met de overige beursedities en kon het tegelijkertijd op de flap van het stofomslag genummerd worden van 1 tot 150.

De beursedities van de Gouden Klassiekers zijn niet in de winkel verkrijgbaar, maar worden alleen op strip- en boekenbeurzen verkocht. Wie al eerder een beurseditie van *Paulus en het draakje* aanschafte, kan zijn boek daar alsnog van deze stofomslag laten voorzien. TdK

→ SUVAAL

WEET JE? IK HEB HET HELEMAAL GEHAD MET DIE STRIPDAGEN! DIE STOMME STRIPSCHAPPRIJZEN EN STOMME STRIPSCHAPPENNINGEN KUNNEN ME GESTOLEN WORDEN!
MIJ ZIEN ZE DAAR NOOIT MEER!
DAT JE NIET GENOMINEERD BENT OF IN DE PRIJZEN VALT HEEFT ER NIETS MEE TE MAKEN, ZEKER?
ABSOLUUT NIET!
ZOU JE DE PRIJS WEL OPHALEN WANNEER JE WAT ZOU WINNEN?
METEEN!

DE STRIPWERELD LEEFT, EN HOE! OP DEZE PLAATS GEEFT STRIP-COLUMNIST ERWIN SUVAAL HIEROP ZIJN PERSOONLIJK COMMENTAAR.

ERWIN.SUVAAL@STRIPSCHRIFT.NL

Stripfestival Angoulême kleurt een beetje oranje

– Michel van Merriënboer

De 41e editie van het Festival international de la Bande dessinée d'Angoulême, dat van 30 januari tot en met 2 februari 2014 plaatsvond, had ditmaal een Nederlands tintje. Voor het eerst won een Nederlander, de al jaren in Parijs wonende cartoonist Willem, de Grand Prix en werd hij gekroond tot 'president' van het festival'. In het kader hiervan mocht een Nederlandse delegatie stripmakers zich presenteren in de 'espace Franquin'. *Stripschrift*-medewerker Michel van Merriënboer reisde af en doet verslag van het grootste en beroemdste stripfestival van Frankrijk.

FOTO MICHEL VAN MERRIENBOER

Sjoerd van Ree met zijn Autarkie-affichezeefdruksysteem.

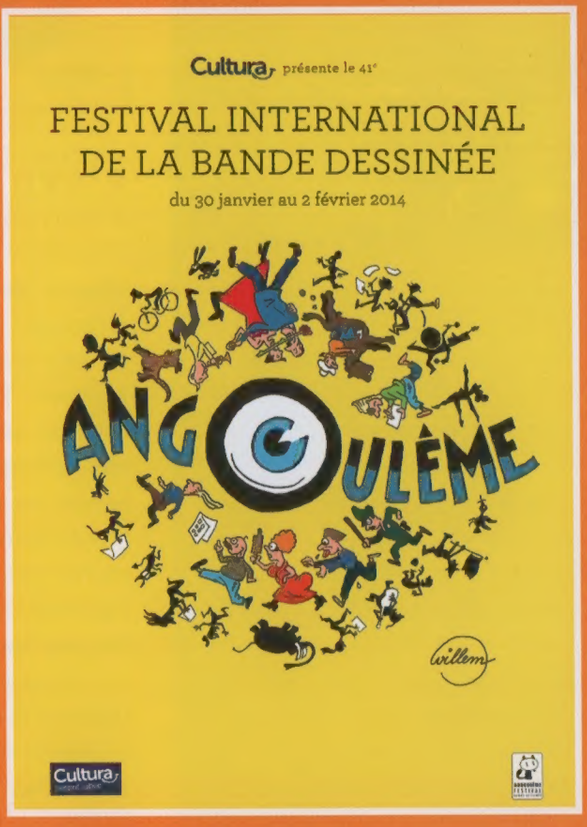

Op het stripfestival van Angoulême waande ik me als stripliefhebber in een walhalla. Veel grote stripauteurs gaven acte de présence, de stad was helemaal ondergedompeld in het feestgedruis en er vielen talloze exposities te bezoeken, waaronder van Tardi en Gus Bofa, naar aanleiding van de herdenking van het begin van de Eerste Wereldoorlog honderd jaar geleden.

Donderdagavond was de officiële aftrap en werd voor genodigden gehouden met een hapje, drankje en live muziek.

President Willem ontwierp het affiche (zie rechts), opende zijn expositie *Willem, ça c'est de la bande dessinée!* en zat in de jury die onder andere de winnaar van de Grand Prix du Festival 2015 mocht aanwijzen: Bill Watterson *(Calvin and Hobbes)*.

Op de afsluitende bijeenkomst op zondagmiddag werden talloze boekenprijzen uitgereikt. Ook werd er stilgestaan bij het overlijden van diverse tekenaars, waaronder Fred en Philippe Delaby.

Het festival bleek zich in en rond het stadshart af te spelen, waardoor alles makkelijk te belopen was. Maar alles op één dag zien was een illusie. In iedere straat viel wel iets te bekijken. Voor mij waren zelfs de vier dagen niet voldoende. Ik had gelukkig ruim een half jaar van te voren een hotelkamer geboekt, want anders maak je alleen kans een onderkomen ver buiten de stadsgrenzen te vinden.

Op ieder plein en plantsoen en in elk park waren tenten neergezet met in iedere tent een onderkomen voor een bepaalde categorie, specialisme of thema. Zo kwam ik een paviljoen tegen waar een *speed date* werd gehouden om nieuw talent aan een tekenaar, scenarist of uitgever te koppelen. In een ander paviljoen werden er rechten en licenties verkocht en contracten gesloten.

De belangrijkste tent – nummer 1 – herbergde de grootste uitgeverijen die hun paradepaardjes van stal hadden gehaald. Voor deze tekenaars stonden mensen in lange rijen tot soms zelf buiten de tent. In de tenten was het erg warm en vochtig vanwege de drukte.

Naar verluidt is er wel eens een paraplu opgezet om tijdens het signeren het werk te beschermen tegen het condens wat van het dak afkwam.

Zaterdag 1 februari was het drukker dan een normale dag in de Kalverstraat. Je kon over de hoofden lopen. Het vergde veel geduld en uithoudingsvermogen, want er waren binnen geen koffiecorners of wc's. Ging je toch even naar buiten voor toiletbezoek of om wat eten te scoren dan was je onherroepelijk je plekje kwijt, want tassen en rugzakken om een plek te reserveren werden niet getolereerd. Opstootjes waren er ook, want er zijn altijd mensen die voordringen.

Het viel verder op hoe stringent de beveiliging was. Om een tent binnen te gaan werd je strenger gecontroleerd dan tijdens voetbalwedstrijden. In de straten en om het centrum stond een bataljon van de politie paraat, mochten zich calamiteiten voordoen. Er waren veel patrouillerende agenten en op iedere hoek stonden dienders met hun grote Amerikaanse wapenstokken, pepperspray, tasers en pistolen. Behalve dat het een erg druk bezocht festival is waren er ook politieke tekenaars aanwezig en dat was in ieder geval reden voor extra waakzaamheid. Maar het enige relletje viel te noteren in een speciale Aziatische tent waar, meen ik, Zuid-Korea of Taiwan liever niet in dezelfde tent wilde staan als de Chinese afvaardiging.

En er werd gedemonstreerd door een auteursgilde dat aandacht wilde voor een betere verdeling van geld en rechten.

Ik stuitte nog op een groep Nederlanders die zichzelf dedi-jagers (dedi = dédicace: handtekening. Red.) noemen en een wedstrijd houden over wie met de meeste tekeningen naar huis gaat. Sommigen hadden het doel rond de zestig tot zeventig stuks te bemachtigen en gebruikten ook

FOTO MICHEL VAN MERRIENBOER

Joost Swarte is zeer tevreden over het resultaat van Sjoerds magische koffer.

allerlei trucjes om aan een tekening te komen. Het bleek bij voorbeeld een sport om zo min mogelijk Franse albums aan te schaffen maar toch tekeningen te scoren in meegebracht goedkopere of tweedehandse Nederlandstalige boeken. Op de stripliefhebbers-website *De getekende reep* brachten ze verslag uit over het verloop van de dedirace.

In de 'espace Franquin' was een Nederlandse delegatie gehuisvest, ondersteund door het Nederlands Letterenfonds, de Nederlandse ambassade in Parijs, dagblad Libération, uitgeverij Cornélius en het Stimuleringsfonds creatieve industrie. Zo'n twintig Nederlandse tekenaars, een mix van gevestigde namen en aankomende talenten, lieten er hun werk zien. Ze maakten elke festivaldag speciale affiches in de activistische geest van festivalpresident Willem en de wildplakperiode in de decennia 1960 en 1970.

Speciale aandacht was er voor Sjoerd van Ree met zijn zeefdruksysteem 'autarkie': een in elkaar geknutselde koffer met een belichtings- en luchtinstallatie met aan de onderkant een stekkerdoos en in het deksel een soort gereedschapskist die op z'n plek wordt gehouden met stukken van een binnenband van een fiets. Wanneer het affiche klaar was, werd het te drogen gehangen. Van Ree wilde met zijn 'autarkie' de tijdgeest van de provotijd terughalen, waarin op een snelle manier affiches werden gemaakt. De affiches van de Nederlandse tekenaars waren populair, maar helaas niet te koop. De oplage was beperkt en niet bestemd voor de handel. Menig affiche werd dan ook van de waslijn gestolen.

Perros-Guirec

Wie een keer een Frans stripfestival wil bezoeken en geen behoefte heeft aan de hectiek en drukte van het festival van Angoulême, kan op op 12 en 13 april naar de stripdagen van Perros-Guirec, een dorp aan de noordelijke roze granieten kust van Bretagne. In een klein congresgebouw aan de boulevard maken zo'n vijftig tekenaars hun opwachting. Binnen, terwijl je in de rij staat, heb je uitzicht op het strand en de zee. Dit jaar zijn de publiekstrekkers op de 21e editie onder anderen André Juillard, Michel Plessix en Montaigne met als eregast André Chéret. Daarnaast zijn er tal van exposities. En als je genoeg hebt van de strips kun je er altijd nog op uit in de prachtige natuur. Met onder meer een smokkelaars-wandelroute en een boottocht naar de zeven eilandjes waar vogelkoloniën broeden.

Meer info: *www.bdperros.com*

ADVERTENTIE

De best gesorteerde stripwinkel in de Zaanstreek!

Stripboekhandel
De 9e kunst

Voor nieuwe en bijzondere albums

Altijd leuke aanbiedingen!

Veeringstraat 54
1502 NM Zaandam
tel. 06-28919687

Zie de website voor de huidige acties!

www.stripboekhandelde9ekunst.nl

ADVERTENTIE

Yendor

Stripboekenwinkel anno 1977

Korte Hoogstraat 16
3011 GL Rotterdam
Nederland

010-4331710
info@yendor.nl

of bestel online
www.yendor.nl

Stripschrift op De Stripdagen

Ook *Stripschrift* pakt zoals gewoonlijk weer leuk uit op De Stripdagen in Gorinchem. Op zaterdag 8 maart hebben we de volgende signerende stripauteurs op onze stand in de Marten Toonder Zaal te gast:

* Jan Bart Dieperink, Mark Mieras en Laura Laaroo *(Heftige hersens!*, zie Boventoon)
* Nanne Meulendijks *(De wake*, zie Boventoon)
* Felix Guérain (cartoonist en rechtbanktekenaar)
* Roelof Wijtsma *(Ivo en de Vikingszoon)*

En natuurlijk hebben we ook alle delen van *Kappie* bij ons, inclusief het fonkelnieuwe deel 141: *Kappie en de wijde verten*, met daarin onder meer een volledige index op alle dagbladpublicaties en een uitgebreid naschrift van Eiso Toonder. We hopen er weer veel lezers en medewerkers te ontmoeten!

FOTO LIES POST

ROBIN LUTZ (LINKS) TOEGESPROKEN DOOR ZIJN UITGEVER JACQUES POST

Robin Lutz versus Marten Toonder

In het voorjaar van 2011 verschenen bij uitgeverij Synthese twee drukken van het boek *Een heer vertelt*, met daarin een weerslag van zo'n dertig gesprekken die documentairemaker Robin Lutz voerde met Marten Toonder.

Eind vorig jaar werd in Museum Meermanno een volledig herziene heruitgave feestelijk gepresenteerd door uitgeverij Luitingh-Sijthoff onder de lange titel *Marten Toonder – Eerste en laatste gesprekken – Een heer vertelt 1993-2005* (ISBN 978-90-245-6296-1, hk, 320 pagina's, zwart/wit met een fotokatern van 32 pagina's in kleur, €24,95). De documentaire die Lutz in de jaren 1990 maakte over Marten Toonder is als extraatje bijgeleverd op DVD. Het eerste exemplaar van deze zeer fraaie uitgave werd door de auteur uitgereikt aan Irwin Toonder, kleinzoon van. AvO

Einde in zicht voor de Zwarte reeks

OMSLAGILLUSTRATIE VAN *DE SCHAKELAAR* VAN MILO MANARA

De *Zwarte reeks* bestond in februari dertig jaar en dat vierde uitgeverij Sombrero door albums met dertig procent korting aan te bieden. Eén van de grondleggers van deze reeks met erotische en vooral pornografische strips, Har van Fulpen, vertelt dat het eigenlijk nooit de bedoeling was om met een 'zwarte reeks' te starten. 'Paul Rijperman en ik wilden in 1984 gewoon een mooie strip van Milo Manara uitbrengen. Dat was *De schakelaar*. Omdat we het oorspronkelijke omslag beiden niet geschikt vonden, vroegen we Manara een nieuwe te maken; dat kon in die tijd nog!

Dat deed hij op een deels zwarte achtergrond die wij helemaal zwart maakten. Wij plakten daar in grote gele letters zijn naam boven. Daarna volgden albums van Guido Crepax en Georges Pichard en onder lezers kwam de reeks bekend te staan als *Zwarte reeks*. Vervolgens begonnen we met het uitgeven van strips van toen nog onbekende auteurs zoals Colber, pseudoniem van Robert Hugues, en Levis, in werkelijkheid Jean Sidobre. Het bleek allemaal goed te verkopen.' Het zwart/gele omslag werd ook gebruikt voor buitenlandse uitgaven, onder meer bij een herdruk van de serie in Frankrijk. 'Daar ben ik nog steeds trots op. Pas na verloop van tijd zijn we zelf ook de reeksnaam gaan gebruiken in brochures en is die vanaf deel 100 op de albums terecht gekomen.'

Bijna alle tekenaars uit de reeks tekenden onder pseudoniem, wat volgens Van Fulpen simpelweg met het genre te maken heeft. Het merendeel van de strips is van buitenlandse makelij, maar er zijn ook Nederlandse albums, zoals van Fred de Heij, alias Emiel Jansens, Gerben den Heeten, die onder eigen naam tekent, en Hans van Oudenaarden (tekeningen) en Hanco Kolk (scenario) die deel 120, *De kleine dood*, maakten. 'En natuurlijk Hans Borrebach, de schrijver en fotograaf. Omdat hij ook erotische foto's maakte durfden we hem wel te vragen om ook een stripverhaal te maken. Dat werd *Het meisjesinternaat*. Ook treden er af en toe bekende namen op in de stripboeken, zoals Kim Holland, haar Belgische evenknie Hot Marijke en – Penthouse Pet of the Year – Sunny Leone.'

De oplages en verkoop zijn anno 2014 wel een heel stuk minder dan in de succesjaren. Er is te veel concurrentie van het internet waar porno in overvloed voorhanden is, constateert Van Fulpen. 'De laatste drie delen zijn alleen nog maar richting stripwinkels verspreid en niet meer naar de tijdschriftenhandel. De kans is groot is dat er geen nieuwe delen meer verschijnen. Dat ligt niet alleen aan de teruglopende vraag, ook het aanbod neemt zienderogen af. Ik heb momenteel niets liggen dat ik zou willen uitbrengen. Zeg nooit nooit maar de kans is groot – of Manara moet nog een keer met iets nieuws op de proppen komen – dat met deel 181: *Twenty 4* van Erich von Gotha (pseudoniem van Robin Ray. Red.), het laatste deel inmiddels is verschenen. Bovendien, ik ben net als veel van mijn tekenaars gepensioneerd en je moet een keer stoppen.' TdK

ADVERTENTIE

1989
25 JAAR
2014

UITGEVERIJ SHERPA

GENOMINEERD VOOR EEN STRIPSCHAPPENNING IN DE CATEGORIE 'PRODUCTIE'

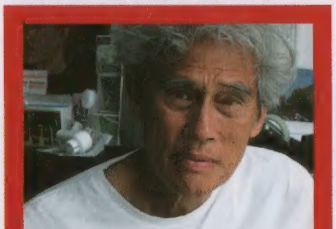

THÉ TJONG-KHING SIGNEERT OP ZATERDAG OP ONZE STAND

HET IS WEER CAPRICORNUS-TIJD!

NIEUW IN GORINCHEM:

DE STRIPDAGEN 8 & 9 MAART 2014 GRATIS CADEAUTJE BIJ IEDERE AANSCHAF!

ANDREAS
CAPRICORNUS 15 € 24,95
NEW YORK

ANDREAS
CAPRICORNUS 16 € 24,95
CLOSE-UP

KHING & BANDA
ARMAN & ILVA : DE STORMVLEER € 24,95
VOOROORD VAN STRIPSCHAPPRIJSWINNAAR FRED DE HEIJ

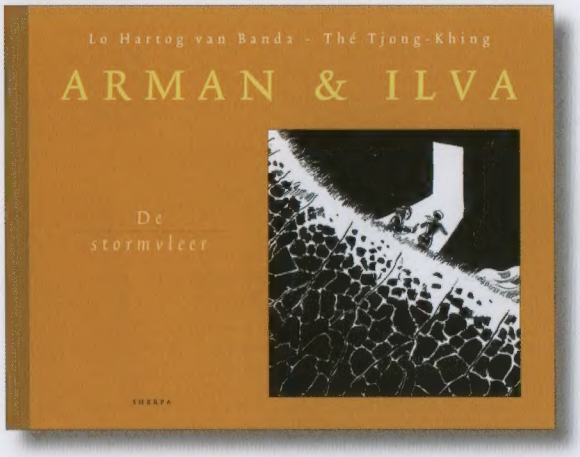

WIL JE NIETS MISSEN, KIJK DAN OP WWW.SHERPA.NU EN VOLG ONS OP FACEBOOK.COM/SHERPASTRIPS

→ FLITSEN

➲ Vrijdag 28 maart houdt Jan Cumps (KU Leuven) in Bibliotheek Bekkevoort de lezing *De Eerste Wereldoorlog in strips*. Cumps is auteur van het boek *Laat ze strips lezen! – Informatie en suggesties voor school, thuis en bibliotheek*. Meer info: *bekkevoort@davidsfonds.net* ➲ De Finse PTT heeft twee postzegels uitgebracht ter ere van de 100e verjaardag van Tove Jansson (1914-2001), de bedenkster van de *Moem*-strips en -animaties. ➲ Tijdens het Holland Animation Film Festival (Haff), dat van 19 t/m 23 maart plaatsvindt in Utrecht, wordt weer de Kunststripbeurs gehouden. Op zaterdag 22 maart presenteert een keur aan stripmakers, ontwerpers en illustratoren hun producten in de buurt van het Louis Hartlooper-complex. De openingsanimatiefilm op 19 maart is *Cheatin'* van Bill Plympton. Het affiche van de 17e festivaleditie is ontworpen door de Duitse illustrator/ontwerper Henning Wagenbreth. ➲ Cartoonist/striptekenaar Rick Dijs heeft via het selfpublishingplatform Brave New Books een nieuwe bundel grappen uitgebracht: *Het spoor bij ster in 2013* (ISBN 978-9402-115-17-8, €14,95). ➲ Drogisterijketen Kruidvat geeft in samenwerking met de Cruyff Foundation en Wind Publishing het album *Johan Cruijff – Van straatjochie tot voetballegende* uit. Tekenaar is Rudi Jonker. ➲ Bij Oog & Blik/Bezige Bij verscheen *Zonder filter*, de eerste grafische roman van de Nederlandse tekenaar en *Zone 5300*-medewerker Robert van Raffe. ➲ En de Belgische tak van uitgever De Bezige Bij bezorgde ons een leuk boekje met uitscheurbare ansichtkaarten van Cowboy Henk door Kamagurka en Herr Seele: *Cowboy Henk prentkaarten*. Voor €10 te koop bij de beter gesorteerde winkels.

ADVERTENTIE

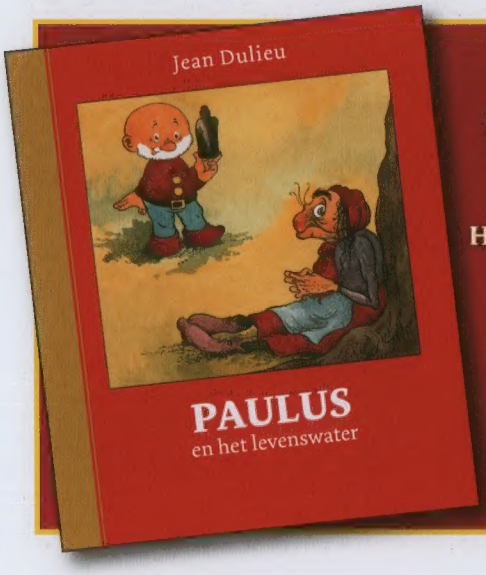

PAULUS
EN HET LEVENSWATER
Gouden Klassiekers – deel 9

Handelseditie met alle originele afbeeldingen en een interessante bijlage.
€ 14,90 – ISBN 978-90-6447-041-7
Beurseditie in een genummerde oplage van 1 t/m 150, met aflopende omslag en een alternatieve bijlage
€ 19,90 – ISBN 978-90-6447-142-1

www.demeulder.nl

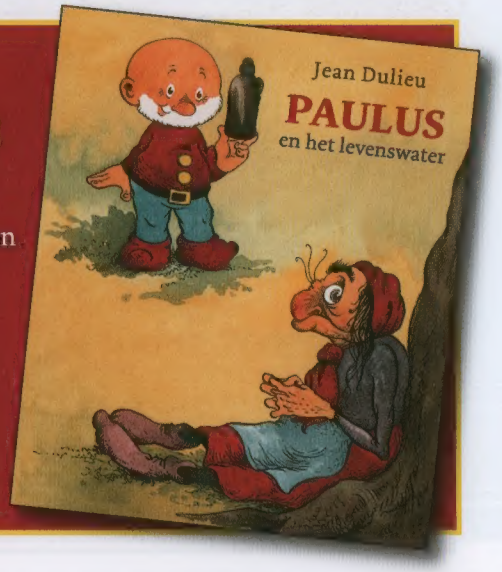

ADVERTENTIE

StripKlassiekers
uit de Toonder Studio's

Panda

Integrale uitgave in 44 luxe banden
Alle 199 verhalen, die tussen 1946 en 1993 in de dagbladen zijn verschenen, zullen worden opgenomen:
de delen 1 t/m 33 bundelen de ondertekst-verhalen;
de delen 34 t/m 44 de verhalen met de ballonteksten.
Deel 1, 34 en 35 zijn verschenen. Prijs per deel € 56.

Koning Hollewijn

Alle verhalen van koning Hollewijn in 19 luxe banden
Een hoogtepunt in het oeuvre van Marten Toonder!
Alle 73 verhalen die tussen 1954 en 1971 in dagbladen zijn verschenen, zullen worden opgenomen.
Deel 1 is verschenen. Prijs per deel € 56.

Tom Poes

Integrale uitgave van de Tom Poes-verhalen uit de weekbladen Donald Duck, Revue, Metro en Ons Vrije Nederland.
Nu zijn ook de zeldzame verhalen die vlak na de Tweede Wereldoorlog zijn uitgebracht gebundeld.
Reeds 26 delen verschenen. Prijs per deel € 60.

Kijk op www.uitgeverij-panda.nl of vraag meer informatie.
Telefoon: 070 3615393, E-mail: info@uitgeverij-panda.nl

ADVERTENTIE

STRIPWINKEL
WONDERLAND

wonderland productions

Paardsdemerstraat 19
3500 HASSELT
✆ 011/22 82 00

→ STARS & STRIPS

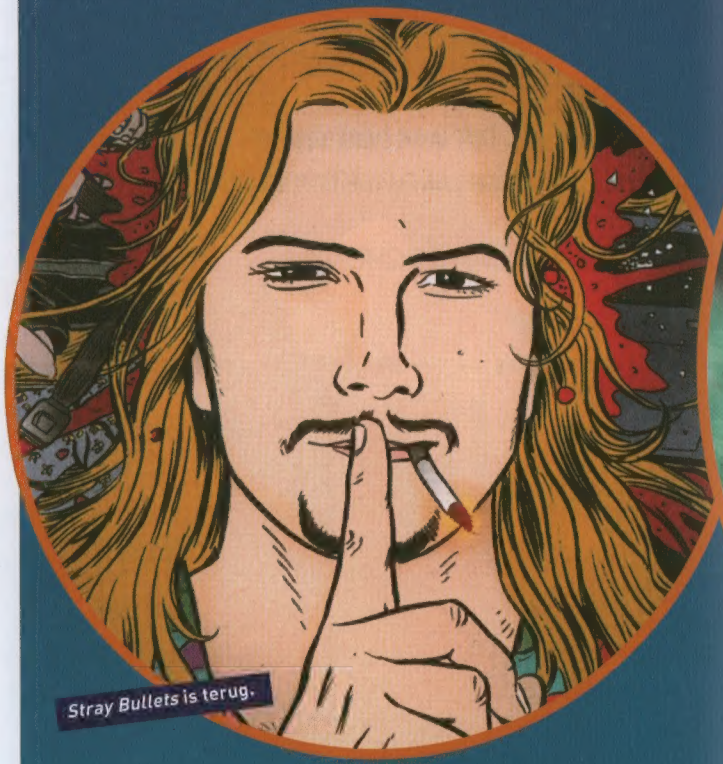

→ WEGGEWEEST

Uitgeverij Dynamite Entertainment maakte eind vorig jaar bekend dat in de eerste maanden van 2014 vier nieuwe series het daglicht zouden zien. Niet zomaar nieuwe titels, maar vier klassiekers uit het pakket series dat in de jaren 1960 werd uitgegeven door Gold Key Comics en vooral bekend werd door het grote succes dat Valiant Comics in de jaren 1990 had met de drie meest tot de verbeelding sprekende personages uit dat rijtje.
In februari is afgetrapt met de lancering van *Turok: Dinosaur Hunter*. De herinterpretatie van de klassieke held is in handen van schrijver Greg Pak *(Batman/Superman)* en tekenaar Mirko Colak *(Conan the Barbarian)*. In maart is het vervolgens de beurt aan *Magnus: Robot Fighter*, geschreven door Fred Van Lente *(Marvel*

■ **OPNIEUW** Uitgeverij IDW is in de ban van het opnieuw uitgeven van klassiekers. Na *The Maxx: Maxximized* van Sam Keith is het in maart de beurt aan *Star Slammers: Re-Mastered* van Walter Simonson. Elke pagina is gescand van het origineel en vervolgens opnieuw ingekleurd. Losse nummers hebben een coverprijs van $3.99.

■ **NACHT** In maart keert na een aantal jaar afwezigheid *Moon Knight* weer terug bij Marvel Comics. Deze nieuwe serie wordt geschreven door Warren Ellis *(Transmetropolitan)* en getekend door Declan Shalvey *(Venom)* en maakt deel uit van 'All-New Marvel Now', waarbij de uitgeverij meerdere titels lanceert of herstart.

■ **DUBBEL** *Aquaman* is geen verkoopkanon, zeker niet na het vertrek van schrijver Geoff Johns. Toch lanceert DC Comics in april een tweede serie over de koning van Atlantis. *Aquaman and the Others* wordt geschreven door Dan Jurgens *(Superman)* en getekend door Lan Medina *(Fables)* en gaat over Aquaman en zijn eigen team helden.

■ **WENDING** Eind april is *Invincible* bij Image toe aan nummer 111. Schrijver Robert Kirkman *(The Walking Dead)* heeft die gelegenheid aangegrepen voor een drastische wending in het leven van de gelijknamige hoofdpersoon. Na een onverwacht verraad zal de door Ryan Ottley getekende serie een stuk grimmiger worden dan voorheen.

Solar: Man of the Atom.

Magnus: Robot Fighter.

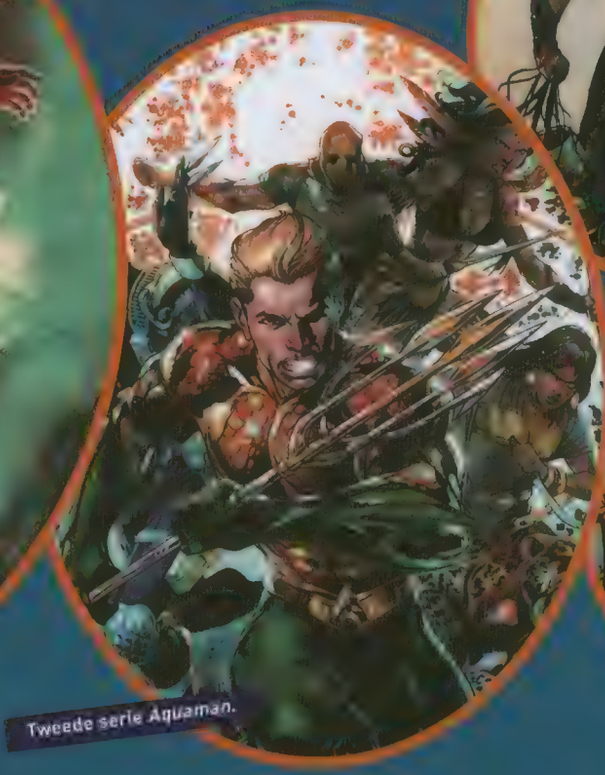
Tweede serie Aquaman.

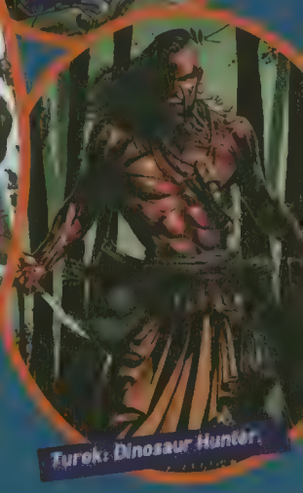
Turok: Dinosaur Hunter.

Zombies) en getekend door Cory Smith *(Fathom)*, waarna in de maand april *Solar: Man of the Atom* verschijnt, door Frank Barbiere *(Five Ghosts)* en Joe Bennett *(Checkmate)*. Het rijtje wordt in mei afgesloten met het eerste deel van *Doctor Spektor*, een serie die bij Valiant werd overgeslagen maar nu een kans krijgt met schrijver Mark Waid *(Daredevil)*.

Enkele jaren geleden probeerde Dark Horse Comics het al met een revival van de helden van Gold Key, toen onder meer gescheven door Jim Shooter, maar dat kwam nooit helemaal van de grond. Saillant detail is natuurlijk dat veel van de andere series die vroeger bij Valiant populair waren, waaronder *X-O Manowar* en *Harbinger*, sinds een jaar of twee wèl met succes opnieuw zijn gelanceerd bij het nieuwe Valiant Entertainment.

Buffy en Angel – Seizoen 10.

Een ander succesverhaal uit de jaren 1990 keert eveneens terug. *Stray Bullets*, geesteskind van Dave Lapham, verdween na veertig nummers stilletjes van het toneel, maar negen jaar na dat laatste deel heeft de serie een nieuw onderkomen gevonden bij Image Comics. In maart verschijnt zowel het afsluitende eenenveertigste nummer als het eerste deel van de nieuwe reeks *Stray Bullets: Killers*. De kers op de taart wordt gevormd door *Stray Bullets: The Über Alles Edition*, een 1200 pagina's tellend boekwerk met alle verhaallijnen uit de eerste reeks.

→ SEIZOENEN

Voor Dark Horse Comics staat het begin van het jaar in het teken van het eerder gemelde nieuws dat het binnenkort is afgelopen met het uitgeven van *Star Wars*. Daardoor is ander nieuws een beetje ondergesneeuwd geraakt, zoals de start van het tiende 'seizoen' van de reeksen *Buffy, the Vampire Slayer* en *Angel & Faith*.

In maart wordt de aftrap verricht voor *Buffy, the Vampire Slayer Season 10*, waarin het verhaal uit de gelijknamige televisieserie van Joss Whedon net als de afgelopen twee 'seizoenen' wordt voortgezet op stripformaat. Deze keer melden Christos Gage en Rebekah Isaacs zich als schrijver en tekenaar, het duo dat voorheen verantwoordelijk was voor de serie *Angel & Faith*. Twee weken later, begin april, ligt het eerste nummer van *Angel & Faith Season 10* in de winkels. Voor puristen van de televisieserie *Angel* klopt de benaming 'seizoen 10' natuurlijk niet, maar in feite maakt de reeks gewoon deel uit van het tiende seizoen van Buffy. De nieuwe makers worden Victor Gischler *(X-Men)* en Will Conrad *(Serenity)*. Whedon keurt de verhalen goed, maar is verder slechts zijdelings betrokken.

De trend van stopgezette televisieseries die voortleven als comicseries is duidelijk nog lang niet voorbij. Intussen is bij uitgeverij IDW de reeks *The X-Files Season 10* al bijna een jaar bezig en daar heeft het zelfs geleid tot meerdere miniseries en spin-offs. Daarnaast klinkt bij diezelfde uitgeverij in april het startschot voor de verstripping *24*, met Eric Brisson *(Secret Avengers)* als schrijver en Michael Gaydos *(Alias)* als tekenaar, precies op tijd voor de nieuwe miniserie op televisie, vier jaar na het laatste seizoen.

olav.beemer@stripschrift.nl

Fred de Heij (Amsterdam, 1960) laat zich niet in een hokje plaatsen. Hij is schilder, illustrator èn striptekenaar. De laatste jaren bouwt hij in hoog tempo zijn stripoeuvre uit. Van Het Stripschap kreeg hij daarvoor dit jaar de Stripschapprijs 2014 toegekend, die hem op 8 maart feestelijk wordt uitgereikt.

Fred de Heij
Van Tina tot porno

TEUS DE KRUIJF

BOVEN - **Fred de Heij in zijn atelier. Op het schilderij linksboven De Heij's vrouw Ingrid, uit 2010.**

Fred de Heij was als kind gek op strips, ging naar de kunstacademie om schilder te worden, koos daar voor het vak Illustratie en ging na zijn studie kinderboeken illustreren. Maar al snel waren het stripverhalen voor onder andere *Taptoe*, *Tina* en *Wordt Vervolgd* die de boventoon voerden. Vervolgens begon hij weer te schilderen, om portretten van zijn kinderen te kunnen maken. Nadat hij een stripbijdrage aan het horrorverzamelwerk *Bloeddorst* had geleverd, stak het sluimerende stripvirus opnieuw op. Sindsdien kent hij een indrukwekkende stripproductie met uitgaven in alle uithoeken van het stripmedium, uiteenlopend van harde porno tot aan lieflijke meisjesstrips.

Op de radar

Allereerst natuurlijk gefeliciteerd met de prijs. Wat vind je ervan?

Fred de Heij: Heel erg leuk. Ik ben wel eerder genomineerd geweest voor een aantal Stripschappenningen voor Album van het jaar, onder andere voor één of twee delen van *Haas* en voor de strip *'t Landje* in de categorie Literair, en dat voor een humoristische strip! Maar dit is toch andere koek.

Wat is volgens jou de reden geweest om je de prijs juist nu te geven?

Ik ben sinds een jaar of zes, zeven weer fanatiek bezig met het maken van strips. Vóór die tijd stond ik niet op de radar, ook omdat er weinig albumpublicaties versche-

nen. Nu heb ik al een hele reeks *Haas*-albums en one-shots gemaakt en is kortgeleden mijn zestiende *Pulpman*-tijdschrift uitgekomen. Dan val je op en kom je in beeld voor dit soort prijzen. De uitspraak dat je als striptekenaar in Nederland vanzelf aan de beurt komt als je maar lang genoeg tekent, vind ik overigens onzin en beledigend. Ik zie het als een fijne vorm van waardering.

Geen mens voor hokjes

Je krijgt vaker de vraag of je schilder, illustrator of striptekenaar bent, maar je kunt die vraag niet beantwoorden. Waarom niet?

Ik hoor niet in een hokje en wil er ook niet in. Ik doe wat me op dat moment het beste bevalt of werk aan dat wat op mijn pad komt. Het ergste dat me kan overkomen is een saaie eentonige baan. Ik heb in mijn carrière al een paar keer de accenten verlegd van strips naar schilderen en illustreren, en weer terug naar schilderen en strips; dat bevalt me prima. Ik zoek variatie. Alleen mijn stijl – het realisme – is een constante. Verder geldt dat mijn werkverdeling is als communicerende vaten: als ik meer tijd in schilderen steek, neemt de tijd voor strips weer wat af en andersom.

Las je als kind al veel strips?

Ja, rond mijn vierde kreeg ik *Donald Duck* onder ogen en ik was meteen verkocht aan het medium strip. Later las ik *Pep* en werd ik fan van realistische strips zoals *Bernard Prince*, *Comanche*, en *Blueberry* van Giraud. Het werk van Hans Kresse vond ik ook erg mooi. Strips zoals *Rik Ringers*, *Luc Orient*, *Ouwe Niek* en *Blake en Mortimer* deden me weer minder. Humor en sciencefiction kunnen me minder bekoren. Later maakte ik kennis met Milton Caniff, die prachtig werk maakte met *Steve Canyon*, en met Alex Raymond. Hoewel ik bij voorbeeld de kwaliteit van Will Eisner wel zie, vond ik hem te karikaturaal tekenen. Jijé tekende erg mooie westerns, maar de verhalen bevallen me weer minder; denk bij voorbeeld aan *Jerry Spring*. Pas op latere leeftijd kwamen daar tekenaars bij zoals Jordi Bernet en François Boucq. Kijk ik naar het Nederlandse striplegioen dan springen Paul Teng en Hans van Oudenaerden er uit.
Diverse tekenaars inspireren mij, maar beïnvloeding ligt wat minder duidelijk voor de hand. Je zou kunnen zeg-

BOVEN - 'Deuren', schilderij uit 2013.

ONDER - Fantasievolle illustratie. 'Geen idee waarom ik dit ooit heb gemaakt', aldus De Heij.

BOVEN - In de periode na de Rietveld Academie deed De Heij veel illustratiewerk, onder andere voor *Bolke de beer*-prentenboeken. Hier vlucht Bolke uit het circus.

RECHTSBOVEN - Illustratie uit De Heijs vroege strip-tijdperk, voor Oberon.

BOVEN - *Pulpman* in vertwijfeling.

RECHTS - Strookje uit de strip *De moed van kapitein Mackra* die in *Tintin* werd geplaatst. Het zou qua werk voor *Kuifje* bij deze strip blijven.

gen dat ik door *Blueberry* en *Rip Kirby* ben beïnvloed. In ieder geval niet door Milo Manara, waarvan ik steeds lees dat ik die bewonder en zijn stijl toepas. Dat zal wel komen door de blote vrouwen die ik teken; dan leggen mensen al snel een verband met Manara.

Je ging naar de Rietveld Academie om schilder te worden.

Ja, dat voornemen had ik ook serieus. Helaas pakte dat niet goed uit. Ik had geen klik met de schilderleraar en begreep niets van zijn commentaren. Ik begreep niet waarom iets goed of niet goed was. Tijdens het vak Illustreren kreeg ik les van Carl Hollander, een bekende kinderboekenillustrator, ondermeer van werk van Paul Biegel en de *Pippi Langkous*-boeken. Hij las bij voorbeeld een sprookje voor en gaf ons de opdracht er illustraties bij te maken. Daarna besprak hij onze interpretatie en ik snapte precies wat hij bedoelde. Dat voelde aan als een warm bad. Ik stapte daarom over naar illustreren, met schilderen als bijvak dat ik later helemaal liet schieten.

Ook Thé Tjong-Khing was één van mijn leraren. Ik vond *Arman en Ilva* altijd al een knappe strip, ondanks dat het verhaal zich in de toekomst afspeelde; het was helemaal geen sciencefictionstrip maar ging vooral over mensen. Mijn oma knipte die strip voor mij uit de krant. Ik las *De twee van Oldenhoek* in *Tina*, ook een strip van Khing die ik bewonderde. Tijdens mijn opleiding heb ik nog een half jaar stage gelopen bij de reclame- en designafdeling van NS; leuk, leerzaam en met lekker veel vrijheid.

Van Bolke de beer tot seksstrips

Wanneer kwamen de strips dan weer in beeld?

Ik deed veel illustratiewerk voor uitgevers zoals Malmberg en Zwijsen en illustreerde kinderboeken zoals *Bolke de beer*. Daar was ik op enig moment wel klaar mee. Ik wilde graag zèlf een verhaal vertellen. Bij het maken van illustraties ben je vaak gebonden aan wat de opdrachtgever je meegeeft; met name bij technische illustraties. Ik heb vervolgens wat pagina's van een eigen verhaal uitgewerkt en dat opgestuurd naar de redactie van het weekblad *Kuifje*. Daar zaten destijds Bob de Moor en André-Paul Duchâteau voor het tekenwerk en de scenario's aan het roer. Klaarblijkelijk was het niet zo slecht, want ik kreeg een scenario aangereikt van een piratenverhaal, *De moed van kapitein Mackra*. Dat heb ik getekend en is ook in *Kuifje* geplaatst. Vervolgens kwamen ze met van die geschiedkundige strips aan, zoals Paul Teng die ook heeft getekend; *Alexander Nevsky* en *Sint Vladimir* en zo. Dat was niets voor mij, te saai. Ik ben nog een keer naar Brussel afgereisd met Jan Schrijver (scenarist van *Max Laadvermogen*. TdK) maar daar kregen we enkel te horen dat er in de *Kuifje*-herberg geen plaats voor ons was.

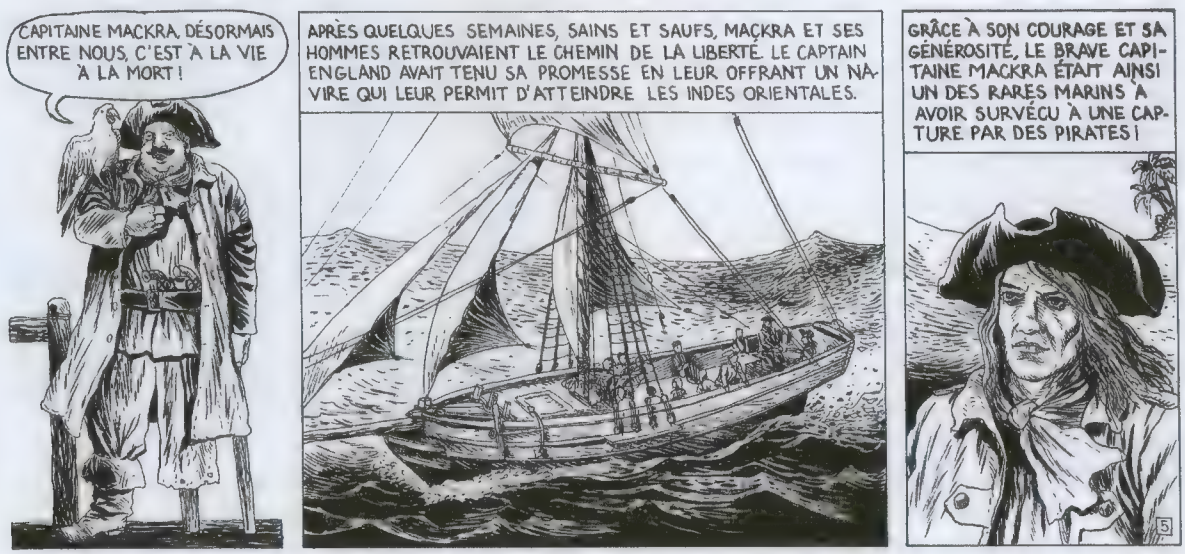
CAPITAINE MACKRA, DÉSORMAIS ENTRE NOUS, C'EST À LA VIE À LA MORT !
APRÈS QUELQUES SEMAINES, SAINS ET SAUFS, MACKRA ET SES HOMMES RETROUVAIENT LE CHEMIN DE LA LIBERTÉ. LE CAPTAIN ENGLAND AVAIT TENU SA PROMESSE EN LEUR OFFRANT UN NAVIRE QUI LEUR PERMIT D'ATTEINDRE LES INDES ORIENTALES.
GRÂCE À SON COURAGE ET SA GÉNÉROSITÉ, LE BRAVE CAPITAINE MACKRA ÉTAIT AINSI UN DES RARES MARINS À AVOIR SURVÉCU À UNE CAPTURE PAR DES PIRATES !

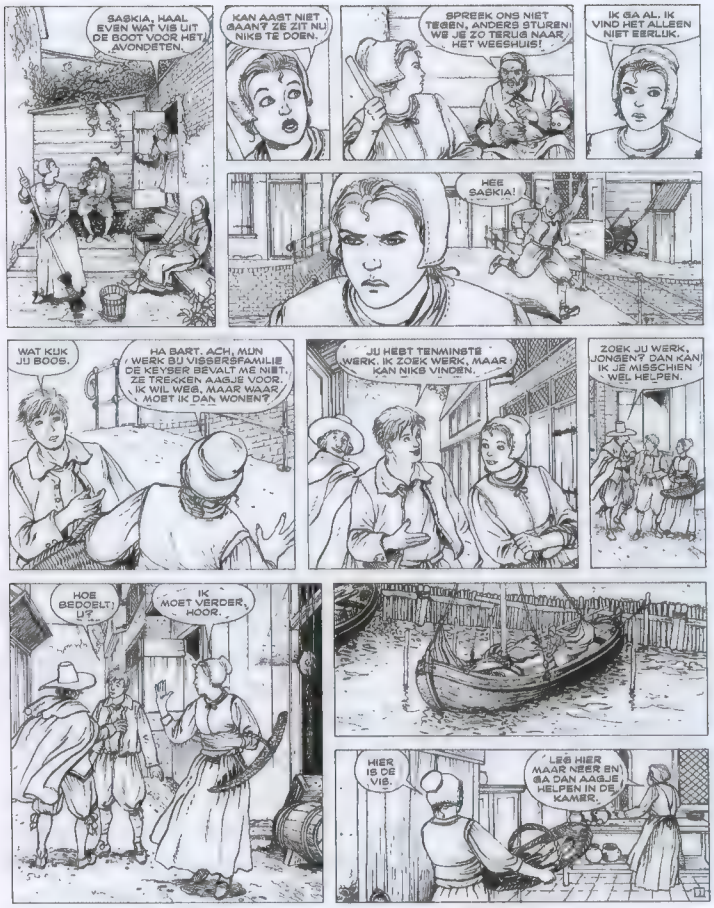
SASKIA, HAAL EVEN WAT VIS UIT DE BOOT VOOR HET AVONDETEN.
KAN AAST NIET GAAN? ZE ZIT NU NIKS TE DOEN.
SPREEK ONS NIET TEGEN, ANDERS STUREN WE JE ZO TERUG NAAR HET WEESHUIS!
IK GA AL. IK VIND HET ALLEEN NIET EERLIJK.
HEE SASKIA!
WAT KIJK JIJ BOOS.
HA BART. ACH, MIJN WERK BIJ VISSERSFAMILIE DE KEYSER BEVALT ME NIET, ZE TREKKEN AAGJE VOOR. IK WIL WEG, MAAR WAAR MOET IK DAN WONEN?
JIJ HEBT TENMINSTE WERK. IK ZOEK WERK, MAAR KAN NIKS VINDEN.
ZOEK JIJ WERK, JONGEN? DAN KAN IK JE MISSCHIEN WEL HELPEN.
HOE BEDOELT? U?
IK MOET VERDER, HOOR.
HIER IS DE VIS.
LEG HIER MAAR NEER EN GA DAN AAGJE HELPEN IN DE KAMER.

Daarna kreeg ik wel opdrachten voor de jeugdbladen *Tina*, *Taptoe* en *Donald Duck*. Dat heb ik jaren met veel plezier gedaan. Na verloop van tijd wilde ik ook een ander type verhaal vertellen, realistischer, harder van toon met geweld en seks. Daarmee kon ik bij mijn opdrachtgevers niet terecht en ik bracht dat in eigen beheer aan de man onder de naam *Filo*. In dat blad speelde een gewelddadige clown de hoofdrol die toen nog geen Pulpman heette; die naam is pas later bedacht. Er zijn een achttal exemplaren van verschenen maar dat liep niet erg hard.

Waardoor ging je weer schilderen?

Dat was eigenlijk mijn vrouw die me, het zal eind jaren 1990 zijn geweest, voorstelde een schilder te zoeken die portretten kon maken van onze kinderen. Toen dacht ik: 'Ik heb zelf een opleiding tot schilder gevolgd en ga dan een ander vragen de kinderen te schilderen; dat gaat te ver'. Ik moest nieuwe spullen aanschaffen want mijn penselen waren hard en de verf oud geworden en ik begon met het oefenen op stillevens. Kon ik geen ei of een appel schilderen dan moest ik al helemaal niet beginnen aan een wang of een oog. Maar ik bleek het nog te kunnen en al snel groeide de rij schilderwerken. Die leidde nog tot een succesvolle verkoopexpositie hier in Zaandam.

Ben je toen gevraagd om mee te doen aan het televisieprogramma *Sterren op het doek* van Hanneke Groenteman?

Dat was pas later in 2010, eigenlijk midden in een stripperiode. Samen met twee andere schilders mochten we een portret maken van Yvon Jaspers. Mijn schilderij is uiteindelijk niet uitgekozen, maar geveild voor het goede doel. De winnaar was een man die het om den brode deed; hij had zich enorm verdiept in Jaspers en was zelfs bij haar ouders op bezoek geweest. We zagen dan ook verschillende kenmerken uit haar jeugd afgebeeld, zoals haar oude knuffel. Ik ben een schilder die schildert wat hij ziet; van gepsycholiseer hou ik me verre. Psychologen studeren daar jarenlang voor en dan zou ik dat in een schilderij kunnen blootleggen? Ik dacht het niet.

Geen conventies

Terug naar de strips. Je werd gevraagd een strip te maken voor *Bloeddorst*?

Ja, door Jan Verdegaal van de toenmalige stripwinkel en uitgeverij Bee Dee in Haarlem. Ik maakte in 2007 een kort verhaal voor deze horrorbundeling en dat zette me weer op het strippad. Ik raakte in gesprek met Ger van Wulften en hij wilde wel weer strips van mij uitgeven.

BOVEN - Voor *Taptoe* tekende De Heij de strip *Marloes* op een scenario van Patty Klein.

LINKSBOVEN - Pagina uit de strip *De Zeemeeuw* die in *Tina* werd gepubliceerd en later bij uitgeverij Xtra in album verscheen.

LINKS - Illustratie uit de jaren 1980 voor het weekblad *Donald Duck*. De Heij maakte voor dit blad geen strips, enkel losse illustraties bij tekstverhalen.

BOVEN - Omslag van *Filo 4* uit 1997. Van het blad zouden 8 nummers verschijnen.

BOVEN - De geschilderde omslagtekening voor *Eppo 13* uit 2010 ten tijde van *Haas 2: Blind vertrouwen*.

RECHTSBOVEN - Eerste pagina van de strip *Fantastische ontwikkelingen* waarin De Heij alias Pulpman nog even terugkomt op de afwijzing door het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie voor een subsidie op zijn strip voor het Nationaal Archief.

RECHTSONDER - Voorbeeldpagina uit de strip die De Heij maakte voor het Nationaal Archief; het is een combi van striptekeningen, foto's en teksten.

RECHTS - Geïnkte strook van pagina 25 van *Haas 5*.

Ik was nog steeds gecharmeerd van zwart/witte strips en tekende simpelweg dingen die ik leuk vond, niet omdat het moest. Dus niet te veel conventies of krampachtigheid. Dat kon ik vroeger al waarderen bij undergroundbladen zoals *Tante Leny presenteert* en *Modern Papier*. Via Van Wulften had ik eerder al eens een pornostrip gemaakt voor *Penthouse Comix*. Dat was *Frans en Suzanne* waarvan later ook een album verscheen. In hetzelfde genre kon ik via Har van Fulpen een pornografisch stripverhaal in de *Zwarte reeks* van Sombrero maken. Dat alles onder het pseudoniem Emiel Jansens, een ideetje van Van Wulften. Die vond dat ik dit werk niet onder mijn eigen naam kon publiceren omdat ik in die tijd ook nog de educatievee uitgevers Malmberg en Zwijsen diende. Van mij had dat echt niet gehoeven. Het pseudoniem is trouwens nog wel naar mij te herleiden. Voluit heet ik Ferdinand Emiel Johannes de Heij.

Waarom wilde je *Pulpman* als tijdschrift laten uitgeven?
Eigenlijk net zoals met *Filo*. Ik tekende veel zonder vooropgezet doel maar wilde het wel kunnen tonen aan de lezer. Van Wulften van uitgeverij Xtra zei dat hij te oud was voor een blaadje met nietjes erdoor, maar durfde de stap wel aan in de vorm van een serie pulppaperbacks. Voor alle delen lever ik de meeste kopij aan; dat varieert van 30 tot soms wel 50 pagina's. Van Wulften zorgt als uitgever voor de aanvullingen van andere tekenaars. Ook van *Pulpman* worden er minder exemplaren verkocht dan ik vooraf hoopte. Al na deel 14 overwoog ik te stoppen. Waarom iets uitbrengen als het niet gelezen wordt? Inmiddels is eind 2013 deel 16 verschenen.

Hoe ontstond het contact met Rob van Bavel met wie je de strip *Haas* voor *Eppo* maakt?
Martin Lodewijk, die als adviseur aan het blad was verbonden, tipte Van Bavel om een keer met mij te praten. Daarop vroeg Van Bavel mij of ik wat wilde tekenen en naar welk type strip mijn voorkeur uitging. Ik las vroeger in *Pep* graag *Tanguy en Laverdure* en *Comanche* en noemde deze titels. Van Bavel had een scenario over een verzetsheld in de Tweede Wereldoorlog liggen; een soort *The Guns of Navarone*, maar dan in Nederland. Toen er plotseling een gat viel in het blad raakte het in een stroomversnelling.

Deel 1 van *Haas* werd nogal pretentieus als grafische roman gepresenteerd. Dat leverde de nodige kritische reacties op in stripland. Wat vond je daarvan?
Dat viel wel mee, volgens mij. Het was Van Bavel die die opdruk op het album wilde. Hij is verantwoordelijk voor het scenario en mag dus bepalen in welke categorie het valt. Ik hecht niet aan zo'n label. Ik heb geen boodschap die ik de lezers wil meegeven. Als ik die al zou hebben zou ik de vrijheid die ik heb willen uitdragen. Doe waar je zin in hebt.

Vind je werken op scenario van een ander fijn of werk je liever zelfstandig?
Het is prettig om in mijn eigen strips mijn fantasie kwijt te kunnen, maar ik vind beide prima om te doen. Ik werk normaal gesproken het complete scenario uit in geschetste pagina's, die blaas ik op en dat trek ik over op de lichtbak; daarna inkt ik het geheel. Zo maak ik een pagina in twee dagen. Bij *Pulpman* ga ik meteen over tot uitwerken. In mijn eigen werk bepaal ik volledig wat er gebeurt en kies ik mijn eigen verhaaltechnieken. Het verschil met bij voorbeeld de synopsis van Van Bavel is dat hij van het verrassingselement houdt; de *whodunnit*-opbouw. Je wordt pagina's lang in spanning gehouden om aan het eind pas te weten te komen wie het heeft

gedaan. In mijn eigen verhalen vind ik het leuker om meteen te vertellen wie het heeft gedaan om van daaruit de spanning op te bouwen. Filmregisseur Alfred Hitchcock deed dat ook. Als je mensen aan een tafel ziet zitten waaronder plots een bom ontploft, dan schrik je, maar ben je ook klaar. Hitchcock vertelde meteen dat er een bom lag waardoor je je constant gespannen afvraagt of de bom ontploft of dat de mensen zich op tijd uit de voeten kunnen maken. *Suspense* noemde hij dat, wat vertel je en wat laat je zien?

Rob van Bavel levert mij pagina voor pagina aan die helemaal zijn voorbereid met ingetekende *grids* en al. Wat ik leuk en bijzonder aan het werken op scenario van een ander vind, is dat ik vandaag werk aan pagina 25 en geen idee heb welke kant het opgaat op pagina 26. Ook dat voorkomt een saai patroon.

Horrorwestern

Momenteel werk je aan een aantal stripseries tegelijk?

Dat klopt en is voor mij ook niet ongebruikelijk. Ik werk nu aan de zelfgeschreven gangster-strip *Roca Verde*. Ik heb daarvoor alle 240 pagina's al geschetst en ben nu aan het inkten. Ik ben vanaf pagina 40 begonnen en heb er nu zo'n 80 gedaan. Juist omdat ik alles al heb uitgewerkt is de volgorde van inkten niet meer belangrijk.

Samen met Willem Ritstier werk ik aan een horrorwestern, een genre dat ik niet had kunnen bedenken. Het heet *Claire Dewitt* en ik heb een aantal pagina's voorgepubliceerd in de nieuwste *Pulpman*. Ritstier ken ik al heel lang. Ooit zouden we samen een deel uit de *Stedenstripreeks* maken, maar dat werd afgeblazen. Ritstier stelde voor om *Ronson Inc.* van Minck Oosterveer na zijn dood verder op te pakken maar dat wilde Van Bavel niet. Daaruit is dus het idee voor deze strip ontstaan die Van Bavel wel in albumvorm wil uitgeven maar niet in *Eppo* wil voorpubliceren. Tot slot ben ik nog bezig met een derde strip maar dat bevindt zich nog in het schetsstadium.

GOEIESMORREGES, JUFFROUW JANNIE...
WAT KIJK JE CHAGRIJNIG? WAS DE BATTERIJ VAN JE DILDO LEEG?
EEN BRIEF VAN HET STIMULERINGSFONDS CREATIEVE INDUSTRIE
AH! DE SUBSIDIE VOOR MIJN NIEUWE STRIP!
DE MUSEUMWERELD ZAL ERVAN OPKIJKEN.
GEACHTE ENZOVOORTS... 'HOEWEL DE ADVIESCOMMISSIE WAARDERING HEEFT VOOR DE GEKOZEN AANLEIDING VOOR DEZE STRIP,...
IS ER NAAR HAAR MENING ONVOLDOENDE SPRAKE VAN EEN PROJECT DAT ZICH ONDERSCHEID VAN HET GANGBARE BINNEN HET GEBIED VAN DE STRIP EN ILLUSTRATIE.'
HUH? WAT IS DIT VOOR WAANZIN?
1

Wat behelst dat project voor het Nationaal Archief, waar ik over hoorde?

Het Nationaal Archief is onlangs heropend voor het publiek met een nieuwe thema-indeling. Ik ben gevraagd een strip te maken, gebaseerd op een periode ruim vijftien jaar na de Bokseroorlog in China; we hebben het dan over 1917 en het speelt zich af in een afgesloten wijk in Peking; de wijk waar de buitenlanders zich bevonden. Er is een *case study* gedaan door Josse Peterse en op basis van zijn onderzoek ben ik gaan schetsen. Omdat we geen subsidie kregen van het Stimuleringsfonds Creatieve Industrie moesten we de beoogde 80 pagina's inkorten naar 50 stuks. Het herschrijven is gedaan door de historicus Peter Menne.

Het verschil met mijn andere strips is dat hier geschiedkundig wel feiten moeten worden verteld en verbeeld. Naast strip-tekeningen staan er op elke pagina foto's en losse teksten. Toen ik hoorde hoe de stripdeskundige binnen de beoordelingscommissie van het Stimuleringsfonds mijn tekenwerk had beoordeeld was ik wel verbaasd. Mijn tekenwerk was 'beeldend van matige kwaliteit en het sloot onvoldoende aan bij de actuele ontwikkelingen'. Gelukkig had ik mijn alter ego Pulpman nog achter de hand; ik heb er een stripje aan gewijd in de nieuwste *Pulpman*, dezelfde editie waarin het winnen van de Stripschapprijs staat vermeld. Zo zie je maar: het kan verkeren!

teus.de.kruijf@stripschrift.nl

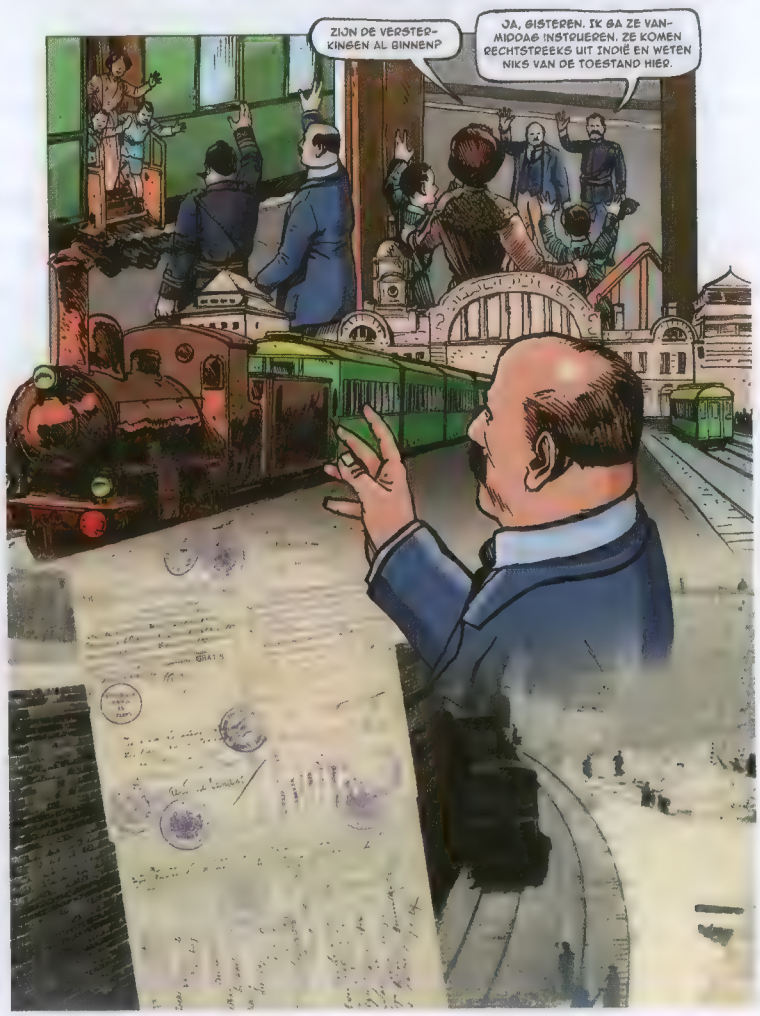
ZIJN DE VERSTERKINGEN AL BINNEN?
JA, GISTEREN. IK GA ZE VANMIDDAG INSTRUEREN. ZE KOMEN RECHTSTREEKS UIT INDIË EN WETEN NIKS VAN DE TOESTAND HIER.

Henk Alleman
Er is leven na de strip

RIK SANDERS

FOTO RONALD KROON

Henk Alleman (1928) werkt op zijn veertiende al voor de Toonder Studio's; in de jaren 1950 maakt hij vooral strips voor Swan Features Syndicate. Zelfstandigheid stond hoog in zijn vaandel. Maar zijn leven verslijten met strips ziet hij toch niet zitten. Als hij 32 jaar oud is kiest hij voor een carrière in het bedrijfsleven, eerst als handelsvertegenwoordiger in drop en later in parfums. Het tekenen en schilderen blijft echter in zijn bloed zitten en op latere leeftijd pakt hij het weer op. Nog steeds schildert hij, met name stadsgezichten van Amsterdam, al 85 jaar zijn thuisbasis.

RECHTS - *The Magic Music* uit 1948 was de tweede in een rij van drie korte reclametekenfilms die Marten Toonder produceerde voor gloeilampenfabrikant Philips. De eerste was *The Haunted Castle*, ook uit 1948, en de derde *Dreamland* uit 1949. Op het kantoor van Philips hing destijds in een vitrine een serie aquarellen naar aanleiding van *The Magic Music*.

'Ik heb niet het idee dat ik 85 jaar ben', benadrukt Henk Alleman in zijn appartement in Amsterdam-Buitenveldert. 'Ik doe honderd sportoefeningen per dag, rook niet, drink matig en eet gezond. En ik teken, schilder en schrijf nog iedere dag.' Hij heeft net een schilderij af van het Paleis voor Volksvlijt, een negentiende-eeuws stadspaleis dat in 1929 afbrandde op de plek waar nu het hoofdkantoor van De Nederlandsche Bank staat.

Alleman groeit op in Amsterdam, de Indische buurt, aan de Kramatweg. 'Dat was in die tijd de laatste straat van Amsterdam-Oost, je keek zo uit op de Zuiderzee. De Indische buurt stond bekend als een slechte buurt en in de jaren 1930 bestond er veel werkloosheid. Er woonden veel mensen die uit de provincie naar de stad waren getrokken, zoals mijn ouders. Maar ik heb er een geweldige jeugd gehad. Eén van mijn vrienden was Piet Wijn; die kwam bij ons thuis; dan gingen we zwemmen in het Nieuwe Diep.'

Zelfstudie

Alleman tekent van kinds af aan. Als de bloempot van Tante Jo of de herdershond van de buurvrouw getekend moet worden, wordt dat steevast aan hèm gevraagd. Op school krijgt hij de vraag om tekeningen te maken tijdens de excursie naar de theeplantages aan de Herengracht. 'Ik kon goed tekenen: ik had op school een 4 voor rekenen en een 10 voor tekenen. Later is dat gelukkig wel bijgetrokken want als vertegenwoordiger moest je met cijfers kunnen omgaan.' Zijn eerste tekenonderricht krijgt hij van zijn vier jaar oudere broer Han. Die krijgt op de avondschool Don Bosco tekenles van meester Swinkels. 'Han gaf mij vervolgens thuis allerlei tips over kleurgebruik en dergelijke. Hij vertelde me ook verhalen uit de wereldgeschiedenis. Daar heb ik mijn historische belangstelling aan overgehouden die later goed van pas kwam bij mijn krantenstrips. Ook ik ben naar Don Bosco gegaan en leerde er veel van meester Swinkels, over bij voorbeeld een goede weergave van de anatomie en de

werking van het spierstelsel. Maar eigenlijk ben ik autodidact. Toen de oorlog uitbrak werden de scholen op een gegeven moment gesloten. Ik kon geen opleiding volgen en heb noodgedwongen veel aan zelfstudie gedaan.'
Tekentalent zit ook in de familie Alleman. Naast Han zijn er nog twee broers die goed kunnen tekenen en op latere leeftijd zijn gaan schilderen. Vader Alleman is geïnteresseerd in kunst, maar waarschuwt zijn zonen om nooit kunstschilder te worden: dat betekent armoe. In plaats daarvan wil Alleman striptekenaar worden, om in de voetsporen te kunnen treden van zijn idool Hal Foster met *Prins Valiant*. 'Ook zijn *Tarzan*-strip, *Terry and the Pirates* van Milton Caniff, *Flash Gordon* van Alex Raymond en de indianenverhalen van José Luis Salinas verslond ik.'

Tekenaar-volontair

In *De Telegraaf* – vader Alleman leest elke dag als eerste *Tom Poes* – staat in 1942 een advertentie van de Toonder Studio's waarin medewerkers voor een filmproductie worden gezocht. Alleman gaat naar de studio op de Nieuwezijds Voorburgwal en laat zijn tekeningen zien. 'Ik kon gelijk aan de slag als penseler voor de tekenfilmproductie *Stehaufmännchen*, vervaardigd in opdracht van de Duitse filmmaatschappij Ufa in Berlijn. Ik had een strakke hand en moest tussentekeningen overzetten op stencils, cellofane toestanden.' Als veertienjarige krijgt Alleman de status van tekenaar-volontair. Dat klinkt hem mooi, een beetje deftig Frans, in de oren. 'Daar was ik trots op. Tot ik aan het einde van de maand geen salaris kreeg. Toen kwam de aap uit de mouw en bleek een volontair – een vrijwilliger, het woord zegt het al – de status van leerling te hebben en die had geen recht op salaris.' Dat wordt gelukkig snel opgelost nadat studiochef Cees van der Weert aan Marten Toonder had verteld

LINKSBOVEN - Illustratie uit een geïllustreerd verhaal voor volwassenen over de belevenissen van de zigeunerin Mazurka. BOVEN - Schaatsplezier op de Amsterdamse grachten. Alleman liet zich inspireren door een oude schaatsfoto uit de vorige eeuw in de krant *Oud Amsterdam* van 22 januari 2013. LINKS - Illustratie over het bombardement van Rotterdam uit 1940. Alleman is altijd geïnteresseerd geweest in geschiedenis.

RECHTS - Henk Alleman had bij *The Magic Music* de taak om met penseel de potloodtekeningen van de animators op de productiecells over te trekken; die werden vervolgens op de achterkant ingekleurd. Uit: *The Magic Music – De productie van een Marten Toonder tekenfilm*, MTVC, 2014.

ONDER - Voor het damesblad *Eva* maakte Alleman in de periode 1954-1955 vijf verhalen met de stewardess Linda Lucardy in de hoofdrol.

RECHTSONDER - Originele tekening uit *Tommy's reis door Afrika*. Alleman lette er nooit op of hij zijn originelen terugkreeg. Hij keek meer naar de afdrukken. 'Dan zag je dat geknoei niet zo en de plaknaden en de witte verf. Die afdrukken zagen er netjes uit en die bewaarde ik wel. Dat was achteraf gezien niet zo slim!'

hoe tevreden hij was over de jonge Henk. Maar Alleman herinnert Toonder er fijntjes aan dat een leerling het recht heeft om opgeleid te worden. 'Toonder gaf mij al schaterlachend groot gelijk. Ik kreeg daarna een aantal lessen van hem over tekentechniek en ik liet hem regelmatig werkstukken beoordelen. Hij was altijd kritisch maar op een bemoedigende manier. Ik had een keer iets gemaakt rond een avontuur in India. Toonder vond mijn Indiërs op Katwijkse vissers lijken en liet mij in een paar schetsen zien hoe Indiërs er volgens hem uit moesten zien. Ik stond versteld.'

Vlak na de oorlog helpt Alleman, samen met zijn broer die daarna carrière maakt als retoucheur, nog mee aan een paar reclamefilms voor de gloeilampenfabriek van Philips. 'Interessant werk, maar zodra het af was stond ik weer op straat. Het was een onregelmatig bestaan. Gelukkig was ik een ondernemend type en benaderde ik zelf uitgevers van kranten en weekbladen. Mijn eerste tekening stond voor de oorlog al in *Het Parool*. Op mijn negentiende bedacht ik *Morgan Bloomsbury – Ridder zonder vrees*, een op *Prins Valiant* geïnspireerde middeleeuwenstrip. Ik had de strip laten clicheren bij Phoenix, een in die tijd bekende clichéfabriek waar ook Swan Features Syndicate klant werd, en een offerte gemaakt. Die heb ik samen met de afdrukken naar *Kleine Zondagsvriend* gestuurd. Dit Vlaamse jeugdblad was bereid om mijn strip te plaatsen.'

Toonder complimenteert Alleman met deze knappe prestatie; een paar jaar later polst hij Toonder voor een realistische zigeunerstrip. 'Toonder was wel gecharmeerd van dit gesloten wereldje met die geheimzinnige toestanden zoals hand- en kaartlezen en astrologie. Maar het was ook de tijd dat ik kans zag mijn sciencefictionstrip *Operation Burn-Out* te verkopen. Het plan voor de zigeunerstrip, waarvoor ik al vijfentwintig stroken had getekend, belandde in de la; daarna werd ik vertegenwoordiger. Een aantal jaren geleden heb ik het

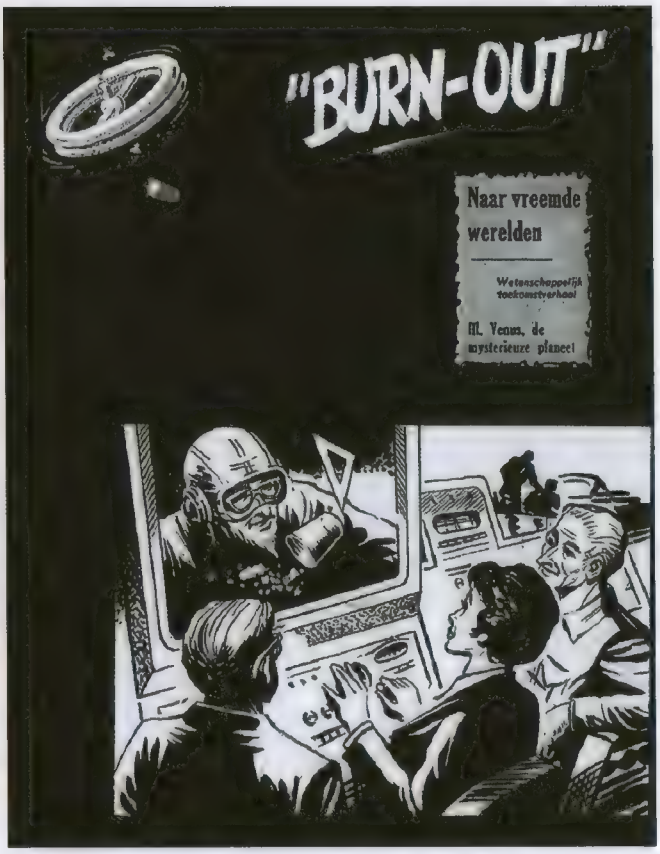

concept rond *Mazurka, de zwervende zigeunerin* weer opgepakt en ben ik geïllustreerde verhalen gaan maken. Speciaal voor dit nummer van *Stripschrift* heb ik de ondertekst gemaakt bij die vijfentwintig stripstroken van rond 1957.'

Het beeld dat de tekenaar/schilder van Toonder heeft als aardige, geïnteresseerde 'meester' vindt hij nauwelijks terug in de recente biografie van Wim Hazeu. 'Het is jammer dat Toonder zijn medewerkers nooit de credits heeft gegeven zoals iemand als Walt Disney dat wel deed. Dan had de *Bommel*-strip ook kunnen blijven bestaan. De huidige tijd vraagt om weer zo'n strip; het land gaat naar de bliksem. Wat zou het toch mooi zijn als een nieuwe Bommel de huidige regering in de maling neemt.'

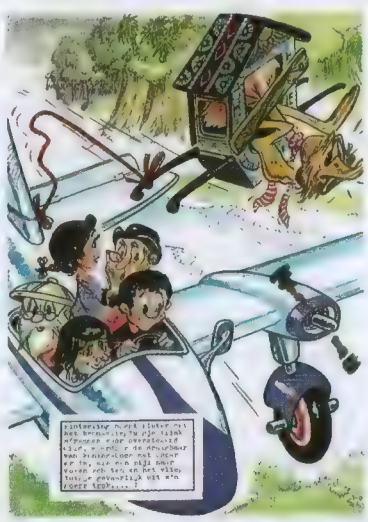

Grote opdrachtgevers

Alleman werkt als 'zelfstandig ondernemer' – soms gebruikt hij als pseudoniem Henk Al of H. Allman – in de jaren 1950 ook voor grote uitgevers als de Nederlandse Rotogravure en De Spaarnestad. Bij Rotogravure levert hij illustraties en ondertekststrips voor *Eva*, zoals het kinderverhaal *Tommy* (later *Tommie* gedoopt) en strips als de avonturenstrip *Linda Lucardy, de vliegende stewardess*. 'De luchtvaart stond nog in hoog aanzien. Een piloot en een slimme stewardess die avonturen beleefden, dat sloeg aan in een damesblad als *Eva*. Ik heb ook nog *De familie Elkerlik* en de balloonstrip *De noodlottige reis van de Marie Felice* gemaakt. Die laatste strip over een vergeten scheepvaartgeschiedenis zou ook in een Zuid-Afrikaanse krant komen te staan, maar nadat ik mijn originelen had opgestuurd, hoorde ik er nooit meer wat van. Waarschijnlijk is die illegaal geplaatst; dat gebeurde vaker in die tijd.'

Voor De Spaarnestad werkt Alleman voor *Tombola*, een supplement van damesblad *Libelle*, waarin hij een bewer-

LINKSBOVEN - **Alleman liet zich voor de middeleeuwenstrip over Morgan Bloomsbury, de ridder zonder vrees inspireren door *Prins Valiant* van Hal Foster.**

BOVEN - **Van dit wetenschappelijk toekomstverhaal verschenen in diverse kranten vijf afleveringen. Swan Features probeerde ook de Franse markt te veroveren, maar dat lukte niet.**

LINKS - ***De avonturen van Willie Woep en Pieter Kwiek*, een nooit gepubliceerde krantenstrip.**

LINKS - **Van *Operation Burn-Out* verschenen zelfs publicaties in een Joegoslavische krant en achter het IJzeren Gordijn in een Russische krant. Klandestien, aldus Alleman.**

DE NEGERHUT VAN OOM TOM
door Harriet Beecher Stowe
IK ZAG WAT JE VAN PLAN WAS... KOM MEE, TOM!
LUIAARDS HELPEN, HE? JE WAS BESTEMD VOOR OPZICHTER, MAAR JE BENT DAAR BLIJKBAAR NIET GESCHIKT VOOR.
IK ZAL HEM LEREN....
NEE, DAT IS DE MANIER NIET. HAAL HET MEISJE HIER!
IK HEB NOOIT IEMAND GESLAGEN EN ZAL HET NIET DOEN OOK.....
JE ZULT HEEL WAT DINGEN MOETEN DOEN, DIE JE NOG NOOIT GEDAAN HEBT, ALS IK MET JE KLAAR BEN...
PAK DE ZWEEP TOM... EN STRAF DAT MEISJE
NEE!

BOVEN - Illustratie voor *Libelle* uit 1953

RECHTSBOVEN - *De negerhut van oom Tom* als stripverhaal voor *Tombola*, het supplement van het damesblad *Libelle* in de jaren 1953-1954.

GEHEEL RECHTS - Het scenario van de strip *De avonturen van Tante Toet en Krijn Krul* is van de hand van A. Duif, journalist van *Elsevier*, die signeerde met Df. Dit verhaal werd door Swan Features bij de Regionale Dagbladpers geplugd. Het zou in negen kranten komen, maar door onderlinge onenigheid sneefde de strip. Alleman maakte het verhaal wel af en kreeg ervoor betaald. Hij noemt het nu nog een dolkomisch verhaal over een echtpaar in een kwijnende kruidenierswinkel die de toto wint en dan het avontuur zoekt. Hij had eerder met Duif als scenarist samengewerkt voor de balloonstrip *De noodlottige reis van de Marie Felice* in *Eva*.

king van Harriet Beecher Stowe's *De negerhut van oom Tom* publiceert en de strip *Doctor Davis* op tekst van Toon Kortooms. Ook maakt hij voor *Libelle* illustraties – ƒ80 per stuk – ondermeer een aquarel van prinses Beatrix aan het paardrijden in de Haagse duinen op haar achttiende. 'Uitgever Douwes bood mij nog een keer een baan als illustrator aan als opvolger van de met pensioen afzwaaiende Frans Piët, maar ik bedankte voor de eer. Het bestaan van 'zelfstandig ondernemer' trok mij toen nog steeds aan.'

Alleman stapt in het kielzog van tekenaars als Piet Wijn, Hans G. Kresse en Henk Sprenger over van de Toonder Studio's als opdrachtgever naar Swan Features Syndicate. Oprichter Ton de Zwaan is na een conflict bij de Toonder Studio's vertrokken en richt in 1953 zijn eigen krantenstripsyndicaat met internationaal netwerk op, eerst met een kantoor op de Herengracht, later aan de Leidsekade. Bij Swan Features werkt Alleman samen met Piet Wijn aan *Aram* en neemt hij vijf verhalen voor zijn rekening, nadat Wijn het te druk krijgt met *Frank, de vliegende Hollander* en *De scheepsjongens van Bontekoe* voor *Het Parool*. Wanneer die strips stoppen neemt Wijn *Aram* weer over en mag Alleman zich storten op *Dick Dalton & the Special Agents*, een detectiveverhaal in de stijl van *Rip Kirby* op scenario van Dick Huizinga, maar er worden geen kranten voor publicatie gevonden.

Wél een succes wordt *Operatie Burn-Out – Op weg naar vreemde werelden*, een sciencefictionstrip die zich concentreert rond planeet Venus. 'In 1957 ging de eerste Spoetnik de lucht in; de wereld raakte in de ban van de ruimtevaart', licht Alleman toe. 'Ik wilde daar een strip aan wijden, wetenschappelijk gefundeerd. Uitgangspunt was de vraag wat er in 2057, honderd jaar later in de ruimte te vinden zou zijn. Ik was in mijn jeugd dol op *Flash Gordon*. Opvallend is dat allerlei futuristische fantasieën die Alex Raymond in die strip beschreef, later zijn gerealiseerd, zoals raketreizen en tv-kijken. Zelf ben ik al mijn leven lang gefascineerd door wat zich in het heelal bevindt.'

De stripmaker werkt zijn ruimtevaartidee uit en neemt contact op met *Het Laatste Nieuws* in Antwerpen, waarin ook Hans Kresse's *Eric de Noorman* heeft gestaan. De krant wil *Operatie Burn-Out* meteen plaatsen. Swan Features regelt de distributie en weet het verhaal tevens in andere kranten gepubliceerd te krijgen, waaronder *Het Nieuwsblad van het Noorden* en *Het Nieuwsblad van het Zuiden*. 'Het was hard werken. Ik kreeg gelukkig advies van een ruimtevaartdeskundige van het luchtvaartlaboratorium, Walther de Kok, en bij het schrijven hulp van *Parool*-journalist Bas Roodnat en sportjournalist Piet Mulder.'

In vaste dienst

Operatie Burn-Out loopt zo'n anderhalf jaar en bestaat uit vijf delen. Vlak voor de start benadert Hans Kresse Alleman met de vraag of hij wil meewerken aan *Donald Duck*. Er is dringend behoefte aan tekenaars die zulke verhalen maken, want die staan curieus genoeg amper in het weekblad. Via Kresse, die voor het blad tekent, ontvangt hij van de redactie een aanbod. 'Dat sloeg ik af. Nadat *Het Laatste Nieuws* had besloten om *Operatie Burn-Out* te plaatsen, moest ik vol aan de bak met mijn ruimtevaartstrip.'

Toch besluit Alleman het bestaan als freelancer op te geven. Hij komt namelijk in contact met een directeur die vlak bij hem op Reguliersdwarsstraat 9 woont – Alleman op nummer 84. Die weet dat de striptekenaar wel eens reclameopdrachten uitvoert. 'Ik kreeg een aanbod om voor zijn farmaceutische fabriek een blikken bus voor drop te ontwerpen als exportproduct. Ik zie die bus nog voor ogen: lentegroen en op alle zijden allerlei Hollandse landschappen. Ik had met die directeur, Verhulst heette hij, een goede relatie. Hij bood me vervolgens een mooie baan aan als vertegenwoordiger in drop, met een auto van de zaak. Na overleg met mijn vrouw heb ik daar toen voor gekozen: ik was 32 jaar, er waren kinderen gekomen, ik werkte dag en nacht aan mijn strips en had geen zeker inkomen. Bij Swan Features betreurde Ton de Zwaan mijn besluit. Hij snapte dat ik voor zekerheid koos maar vroeg zich tegelijkertijd af of ik me gelukkig zou voelen wanneer ik in de grijze massa zou opgaan.'

Die fabriek, Kraepelien & Holm, zit in Zeist. Enig probleem is dat Alleman geen rijbewijs heeft en de eerste keer voor zijn examen nog zakt ook. De kersverse handelsreiziger rijdt vervolgens een tijdlang op de brommer door het land. De verhuizing van de fabriek naar Oosterwolde in Friesland pakt vervolgens minder goed uit, zeker nadat de Engelse werknemers, in huis gehaald voor de productie van Engelse drop, het op een drinken zetten. Alleman vertrekt bij de fabriek en belandt via wat omwegen als vertegenwoordiger in de cosmetica bij Shulton in Leiden, een leverancier van onder andere Old Spice.

Het schildersleven

Opmerkelijk: al die jaren dat hij vertegenwoordiger is, tekent Alleman niet. Een bewuste keuze, want hij vreest dat hij anders zijn belangstelling voor het werken in het bedrijfsleven verliest. Op de feestelijke bijeenkomst bij de Toonder Studio's in Nederhorst te Berg, ter ere van de 70e verjaardag van Toonder in 1982, ontmoet hij diverse oud-collega's, zoals Henk Kabos. 'Zij spraken hun verbazing uit over het feit dat ik een commerciële loopbaan boven een artistieke had verkozen. Dat begon daarna toch aan me te knagen en te kriebelen. Op een gegeven moment zat ik met mijn vrouw bij het Abcoudermeer met prachtig lenteweer, ik had tekenspullen meegenomen en schetste het tafereel. Ik bleek het niet te zijn verleerd.'

Alleman pakt het schilderen weer op en heeft vooral succes met zijn stadsgezichten van Amsterdam. Zijn vrouw tipt de gemeente, die hem een expositie aanbiedt in het Glazen Huis Amstelpark. 'Een eclatant succes: in één klap had ik alles verkocht. Dat stimuleerde mij om er in door te gaan en uit de cosmeticawereld te stappen. Sindsdien heb ik allerlei exposities gehad, waaronder in het Hilton, het Novotel en het Slotervaartziekenhuis, en werd mijn werk ook verkocht via de Art Gallery in de Leidsestraat, stripwinkel Fantasia en mijn eigen relaties. Waar ik ook trots op ben is dat Freddy Heineken, een kunstminnaar, een groot olieverfschilderij van mij kocht.'

Naast het schilderen begint Alleman weer met tekenen, en dan met name illustraties bij verhalen die hij schrijft over de klassieke oudheid *(Qua Vadis)* en het zigeunerleven *(Mazurka)*. Spijt over zijn keuze om op 32-jarige leeftijd de commerciële wereld in te stappen, zegt hij nooit te hebben gehad. 'Mijn vrouw en ik en ons gezin kregen er een beter leven door. Ik ging wel eens langs bij Piet Wijn in Den Haag. Altijd als ik er kwam zat hij te tekenen, gebogen over het papier achter zijn tekentafel. Hij moest doortekenen, een tekenaar heeft geen rust. Of neem Kresse: een geniaal tekenaar die zijn leven heeft versleten met strips èn die dag en nacht aan het werk was. Dat lot is mij bespaard gebleven.

Wat ik wel jammer vind is dat ik bijna geen originele tekeningen meer heb. Ik hechtte er geen waarde aan en vroeg ze nooit terug. Pas later zag ik er de waarde van in. Ik heb toen van de dochter van Ton de Zwaan begrepen dat het meeste materiaal na de dood van haar vader is vernietigd. Laatst dook er toch nog een pluk archief op van Swan Features, maar dat betreft vooral de jaren 1960. Daar zit nauwelijks iets van mij bij. Het zij zo.'

rik.sanders@stripschrift.nl

HIERONDER EN DE VOLGENDE 8 PAGINA'S - **De 25 originele stroken van *Mazurka, de zwervende zigeunerin*. Ruim vijfenvijftig jaar nadat Marten Toonder Allemans opzet voor een zigeunerstrip onder ogen kreeg, wordt deze strip nu voor het eerst gepubliceerd.**

Mazurka, de zwervende zigeunerin

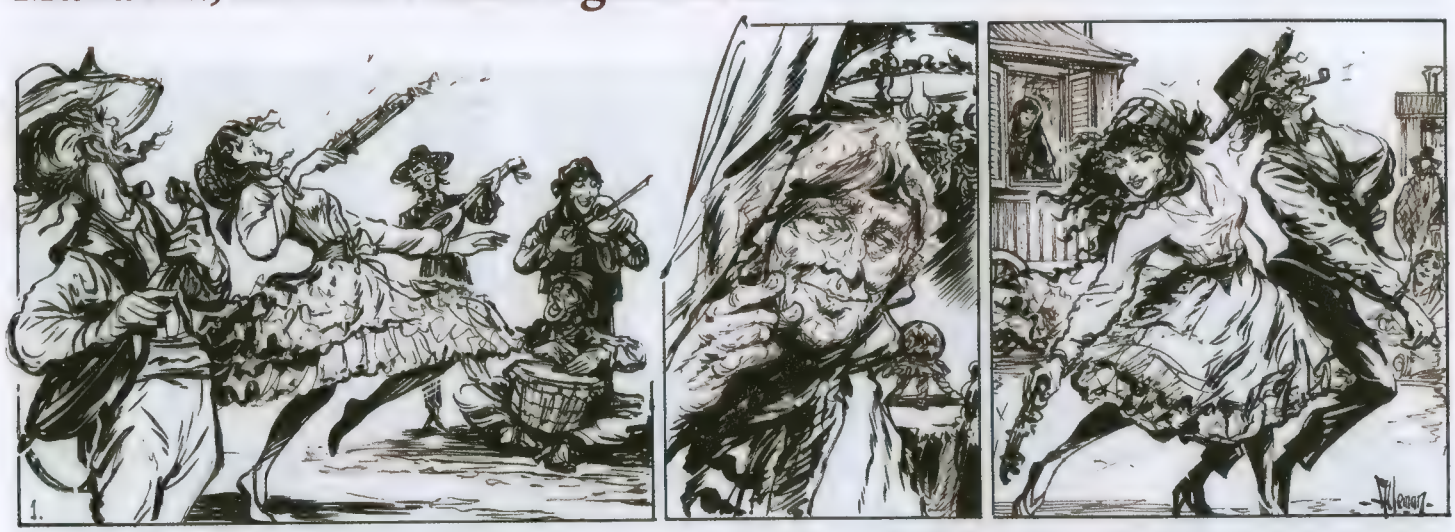

Mazurka danste met haar castagnetten op het ritme van de opzwepende vioolmuziek van Antonio Putzina. De muzikant werd begeleid met drum, slagwerk en rinkelbom. Zij werd nagestaard door de jeugdige shavs die haar bewonderend gadesloegen.

Op jonge leeftijd had Mazurka haar moeder verloren. Nadien had haar oom zich over haar opvoeding ontfermd. Reinier Torblin was zijn naam; een vrijgezel; een losbol, gokker en feestvierder die het leven – zelfs voor zigeunerkringen – te lichtvaardig opnam. Wanneer Piranca, de oude waarzegster, zich niet met haar opvoeding en bescherming had bemoeid, was er van dat kind niets terecht gekomen. Daarom was het onderhouden van een goede relatie met deze zigeuner bittere noodzaak.

Bij de jaarlijkse terugkeer in het zigeunerkamp was er altijd een feest. Kojac Lajos, een niet onbemiddelde paardenhandelaar, danste met Mazurka.

Piranca keek door het kleine venster. 'Daar danst zij weer, die lieve schat. Wat is het een voorrecht om jong, lief en mooi te zijn.' Zij dacht aan haar eigen jeugdjaren. Plotseling maakte zich een onbestendig gevoel van haar meester en besloot ze Mazurka te waarschuwen voor de seksuele gevaren die haar bedreigden. Pauline klampte zich bij haar aan. 'Je vermaakt je vanavond heerlijk, hè, meid? Laat je maar eens fijn verwennen door Kojac, dat is voor hem een belevenis.' Mazurka reageerde verontwaardigd: 'Ik wil mij tot niets verplichten'.

Ferenc, een kleine zigeuner, stond met zijn ezeltje op afstand te kijken naar het vrolijk feestgeruis. Het mannetje, dat van oude rommel altijd iets wist te maken, voelde zich daarmee een uitvinder. De kampbewoners zagen hem als een zonderling, een vreemde vogel.

Ferenc wandelde met zijn ezeltje en mompelde: 'Die gadjo's, die domme burgers, gooien veel bruikbaar materiaal op straat; ik heb zelfs een oude trapnaaimachine gevonden die makkelijk te herstellen was. Daarom kunnen wij geld verdienen. Jij, natuurlijk, met je paardenhandel.' Kojac knikte instemmend en Ferenc babbelde verder terwijl hij naar Mazurka keek: 'Wat is het toch een leuke meid geworden; ik zou haar een goede toekomst kunnen bieden en gelukkig kunnen maken'. De paardenhandelaar schoot in de lach. 'Vergeet dat maar, ook ik kan haar een onbezorgd leven bieden. Alleen Piranca, die ouwe toverkol, houdt in de gaten dat zij geen stoute dingetjes doet...!'

Amper was Mazurka gaan zitten of Rebecca kwam op haar af. 'Je hebt er vanavond zin in; je jaagt de shavs flink op hol. Ben je niet benieuwd wie je toekomstige echtgenoot gaat worden? Dat zou Piranca jou kunnen vertellen. De meidenkring is daar nieuwsgierig naar.' In opperbeste stemming was Mazurka het met dat voorstel eens en stapte met de meiden naar de vurdon, de woonwagen, van de waarzegster. Ook de shavs sloten zich bij dat groepje aan. Piranca ging lachend akkoord met die hartenwens. Dat het een zigeuner moest zijn was vanzelfsprekend, dat was hun traditie. De kaart viel echter op een blonde man. Dat was merkwaardig, want de enige zigeuner met blond haar was Ferenc, de ezelsjouwer!

Mazurka schoot in de lach; dit kon niet waar zijn. Piranca fluisterde: 'Dit is slechts een grapje. Voor een goede voorspelling was een diepe meditatie nodig'.
Toen Ferenc deze voorspelling hoorde was hij er van overtuigd dat hij wel degelijk de uitverkorene zou zijn en trots antwoordde hij: 'Ik kan haar een goede toekomst bieden. Wanneer zij op mijn oude trapnaaimachine kleren zou verstellen en vernieuwen, kon zij prima de kost verdienen'. Kojac brulde van het lachen en schreeuwde: 'Als Mazurka moest kiezen tussen jou of een ezel, dan koos zij de laatste...!'

Ook de meidenkring schoot in de lach door die opmerking. Ondanks dat vertelde Ferenc beminnelijk aan Mazurka: 'Wanneer je op mijn oude trapnaaimachine verstelwerk zal verrichten, kan ik je een goede toekomst bieden... We zouden samen...' Verder kwam die arme zigeuner niet, want zij schaterde van het lachen: 'Zet daar je ezeltje maar achter, brave Ferenc, daar is die trouwe makker goed genoeg voor...' Hoe kwam die domoor erbij, zij dacht helemaal niet aan een huwelijk met een zigeuner en Ferenc kwam daar zeker niet voor in aanmerking.

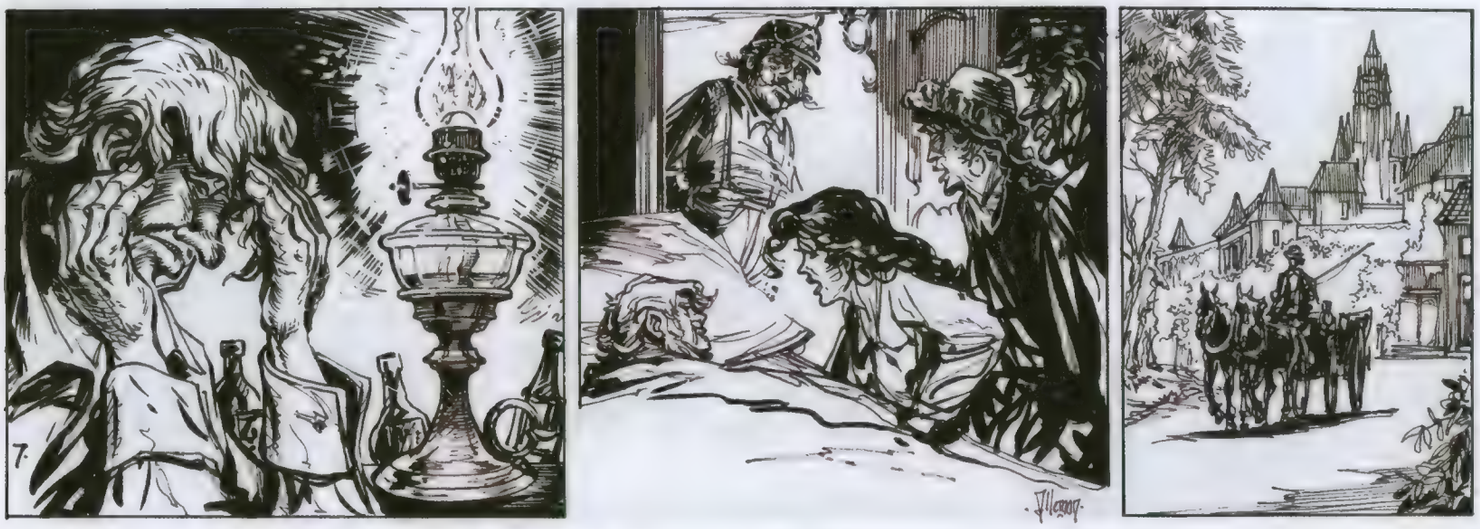

De kampbewoners waren dagen later het voorval vergeten, maar Ferenc niet. Hij hield zijn vrolijkheid alleen in stand om zijn ware geaardheid te verbergen. Hij had zoveel verdriet en teleurstelling ondervonden in zijn leven, dat hij met veel complexen rond liep. Boze roddels beweerden smalend dat hij een halve gadjo was, dat zijn moeder op stap was geweest met een burgermannetje. Van kindsbeen af werd hij daarmee geplaagd. Zowel door zigeuners als door de burgers, die hem beschouwden als een zonderling. Mazurka was de enige in het kamp die ontdekte dat Ferenc ernstig ziek was geworden. Ook Piranca vond het nodig, toen zij hem terug zag, de Zweedse dokter Olaf Hanssen te ontbieden. Deze dokter, die zijn praktijk had in Wenen, ging dadelijk met zijn koetsje naar het zigeunerkamp.

'Het is ernstig gesteld met Ferenc, dokter, hij is niet meer bij kennis geweest en we vrezen het ergste.' Olaf Hanssen moest met zijn apparatuur vaststellen dat de kansberekening voor herstel weinig hoopvol was. Door geestelijke aftakeling was zijn gezondheid ernstig aangetast en de frequentie van zijn hartslag gering. Bij het afscheid vertelde Mazurka zich schuldig te voelen omdat zij niet op zijn huwelijksaanzoek was ingegaan. De dokter vertelde dat aan zo'n belangrijke gebeurtenis geen verplichting was verbonden en zij evenveel recht had om een levenspartner uit te mogen kiezen. Kojac Lajos keek op afstand toe en mompelde bij zichzelf: 'Die dokter is een blonde kerel...!'

Enkele uren later overleed Ferenc. Mazurka voelde zich schuldig en Piranca troostte haar, maar zij bleef zich verantwoordelijk voelen. 'We zullen waardig afscheid van hem nemen, dat was zijn laatste wens.'
Ook bij die gelegenheid was dokter Hanssen aanwezig. Hij wist Mazurka te overtuigen dat Ferenc een zwakke gezondheid had gehad waaraan verder weinig te doen was. De zigeuners viel het op dat de dokter veel belangstelling voor het meisje toonde. Rebecca, de roddelprinses, schamperde: 'Die dokter is anders ook een blonde kerel en Mazurka vindt hem erg aardig; dat had ik al meteen begrepen... daar valt zij op.'

'Maar Kojac beweert dat hij getrouwd is en in Zweden een vrouw en kind in de steek heeft gelaten.'
Enkele dagen later danste Mazurka wederom met volle overgave. Weer kwam dokter Olaf Hanssen aanrijden en genoot van de uitbundige feestvreugde. Reinier Torblin was die avond op stap gegaan voor een kroegentocht en had kennis gemaakt met een oudere weduwe. Zij vond Reinier een sprekende gelijkenis van haar overleden man Jean Philippe Rodin en bood hem Rodins uniform aan voor weinig geld; zelf had zij er toch niets meer aan. Reinier ging daar gretig op in en voelde zich een persoonlijkheid zodra hij dat prachtige uniform aantrok.

De volgende morgen hoorde Mazurka dat Olaf Hanssen al getrouwd was en dat hij zijn vrouw en kind in de steek had gelaten. Dat was voor haar een teleurstelling. Zij dacht dat de dokter vrijgezel was; hij had nooit laten blijken een relatie te hebben.
Piranca was verbaasd over deze onzin en vertelde dat zij bij de lange gesprekken die zij met hem had gevoerd ook niets daarover had gehoord. Alleen dat hij succesvol was afgestudeerd in Stockholm en voor een dokterspraktijk later in Oostenrijk terecht was gekomen. Dat was voor Mazurka een geruststelling want ze was verliefd op hem geworden.

Boos was zij naar bed gegaan door de schandalige leugen van die roddelprinses, maar ze kon de slaap niet vatten. Tot overmaat van ramp hoorde zij vioolmuziek van Antonio Putzina. Hij zong een liefdesserenade die klonk als een minnende kater met paringsdrift.
Het begon te regenen en de muzikant ging onder het afdakje staan. Mazurka keek door het kleine venster en zag Antonio staan. Eerder had hij zijn aanhankelijkheid voor haar betuigd en vanavond bij het dansfestijn had zij hem vriendelijk bedankt voor zijn mooie muziek. Daar wilde hij haar mee verrassen zodat zij beminnelijk zou instemmen.

Met overgave zong de zigeuner uit volle borst en met een elegant gebaar vertelde hij dat hij bereid was om met zijn orkestje op te treden in Wenen. Verder kwam Antonio niet, want met een harde klap op zijn hoofd, die hem uit zijn evenwicht bracht, viel de verliefde muzikant in een diepe plas. Antonio schreeuwde het uit van woede. Voor deze gelegenheid had hij zijn splinternieuwe broek aangetrokken, die nu kletsnat bemodderd was.

Mazurka sputterde dat zij niets van hem wilde weten en dat ze het schandalig vond haar voor deze onzin uit haar slaap te houden. In de nachtelijke uren zag zij oom Reinier gokken met Kojac Lajos. De paardenhandelaar zat er bezorgd bij; de drank had hem minder waakzaam gemaakt. Hij verloor een aanzienlijk geldbedrag door het valse kaartspel waar hij niets van begreep en kon niet achterhalen wat de oorzaak daarvan was. In de vroege morgen stak Reinier zich in zijn maarschalksuniform en prijsde zich gelukkig met zijn gewonnen fortuin. Deze truc had hij zelf uitgevonden en zou in de Weense casino's van hem een vermogend man kunnen maken.

Door het aanhoudende gesnurk van Reinier was Mazurka vroeg opgestaan. Zij ging verdrietig naar Piranca en vertelde: 'Sinds ik een groot meisje ben geworden voel ik mij onbehaaglijk bij oom Reinier, ook omdat hij vrienden ontvangt die nare opmerkingen maken. Kan ik niet bij jou komen wonen, Piranca?'

'Ach liefje, toen je klein was heb ik dat al geprobeerd. Maar onze krisatore heeft je destijds aan Reinier toegewezen en aan die uitspraak kon ik niets veranderen. Ik mocht blij zijn dat ik toeziend voogd mocht blijven.'

'Zolang je niet getrouwd bent zal hij zijn zeggenschap over je behouden, daar is weinig aan te doen.' 'Maar Piranca, ik wil niet met een zigeuner trouwen; tot op heden heeft niemand mij bekoord en je hebt zelf gezegd dat het van mijn moeder een slechte keuze is geweest.'
'Je vader was geen slecht mens, alleen Renate, je moeder, heeft helaas jouw geboorte niet overleefd', zei Piranca. Er werd nog veel gepraat, maar toen Mazurka naar buiten liep wachtte Reinier met zijn paarden op haar: 'We gaan naar Wenen, meisje, en logeren in een prachtig hotel. Dan kan ik je veel van Wenen laten zien en kunnen we heerlijk genieten in die mooie stad. Dat zal je verrassen.'

'Dat vind ik een goed plan, oom Reinier,' zei ze, blij het zigeunerkamp te kunnen ontvluchten, 'maar ik heb geen rijbroek meer'.
'Pak die van Antonio, die heeft zijn broek gewassen en die zal je goed passen; ik vergoed het wel aan hem,' zei Reinier.
Dat vond Mazurka een goed idee en pakte die mooie rijbroek van de lijn. Antonio zag dat gebeuren en snelde in zijn onderbroek naar buiten. Mazurka schreeuwde hem lachend toe: 'Ik leen hem van je, Antonio, of anders koopt oom Reinier hem van je.' Mopperend ging de trouwe zigeuner zijn vurdon binnen.

Mazurka vond het een vreemde situatie om zo naar Wenen te gaan, maar zij koesterde de hoop dokter Olaf Hanssen te ontmoeten. In de vurdon sjorde zij de rijbroek aan; die paste precies.
Toen zij het zigeunerkamp verlieten werden zij nagekeken en lachend bespot om die vreemde vertoning van Reinier, die statig in legeruniform was gekleed en daarbij een voornaam gezicht trok. Ook Mazurka vond het bespottelijk, maar wenste graag uit deze omgeving te ontvluchten.
Zij had zoveel horen vertellen over hoe haar moeder Renate Torblin in Weense theaters had opgetreden, dat zij die omgeving graag wilde zien.

Mazurka genoot van het mooie landschap en verbaasde zich er over dat Reinier zo goed de weg kende. Met de vurdon waren ze vanwege de vaste routes nooit door steden gekomen. Toen de stad Wenen naderde was dat overweldigend. Met veel egards werden zij in het Continental Hotel ontvangen en hun paarden werden goed verzorgd.
De directie meende met een beroemde maarschalk te maken te hebben. De receptioniste veronderstelde: 'U bent toch maarschalk Rodin, wanneer wij ons niet vergissen?'
'Ja-ha', bevestigde hij schamper en stak een sigaar op om verdere vragen te voorkomen.

De zwijgende Torblin liet alle vriendelijke zorgen over zich heen komen. Een journalist vroeg Mazurka om een interview.
'Graag,' antwoordde zij, 'maar ik wil eerst iets aan u vragen. Ik zou dokter Olaf Hanssen willen spreken. Hij woont in Wenen, maar wij hebben zijn adres niet kunnen achterhalen. Kunt u deze man voor ons opsporen en hem vertellen dat wij in dit hotel logeren?'
'Dat zal geen probleem zijn', zei de journalist en openhartig vertelde Mazurka alles over zichzelf; over haar oom wist zij niets te zeggen, want die had zij in jaren niet gezien. Dat was een leugentje om bestwil.

Nadat zij in het hotel de mooiste appartementen toegewezen kregen, besloot Reinier aan Mazurka de stad te laten zien. In luxe modehuizen mocht zij prachtige kleding uitzoeken. Ook Reinier kocht burgerkleding om incognito 's avonds op stap te gaan voor een gezellige kroegentocht. Olaf Hanssen liet juist zijn hond uit en tot verbazing zag hij Mazurka in dat fraaie modehuis, en Reinier in uniform. Onderweg naar het hotel zei Reinier: 'Mazurka, noem mij maar Jean Philippe Rodin, dat past beter bij mijn persoonlijkheid.' Mazurka was stomverbaasd en begreep dat Reinier een leugenaar was. En ze begreep ook opeens waarom het haar bevreemde dat hij plotseling over zoveel geld beschikte.

De aangekochte kleding werd contant betaald en moest bij het hotel afgeleverd worden. Onderweg zagen zij een arme zigeuner met zijn draaiorgeltje. Reinier gaf hem een fooitje. Mazurka overpeinsde dat zij niet meer binnen deze zigeunergemeenschap paste. Maar op welke manier zou zij zich aan het burgerleven kunnen aanpassen? Met een koetsje reden zij naar het hotel terug. Toch maakte Reinier zich zorgen. 'Laat niets blijken, Mazurka, en vermijdt vragen; zwijgen is beter dan praten, dan hoef je nergens uitleg over te geven.' Zij vertelde niet dat zij eerder al openhartig met die journalist had gepraat. Met veel twijfels had die man afscheid genomen en besloot deze merkwaardige situatie te onderzoeken.

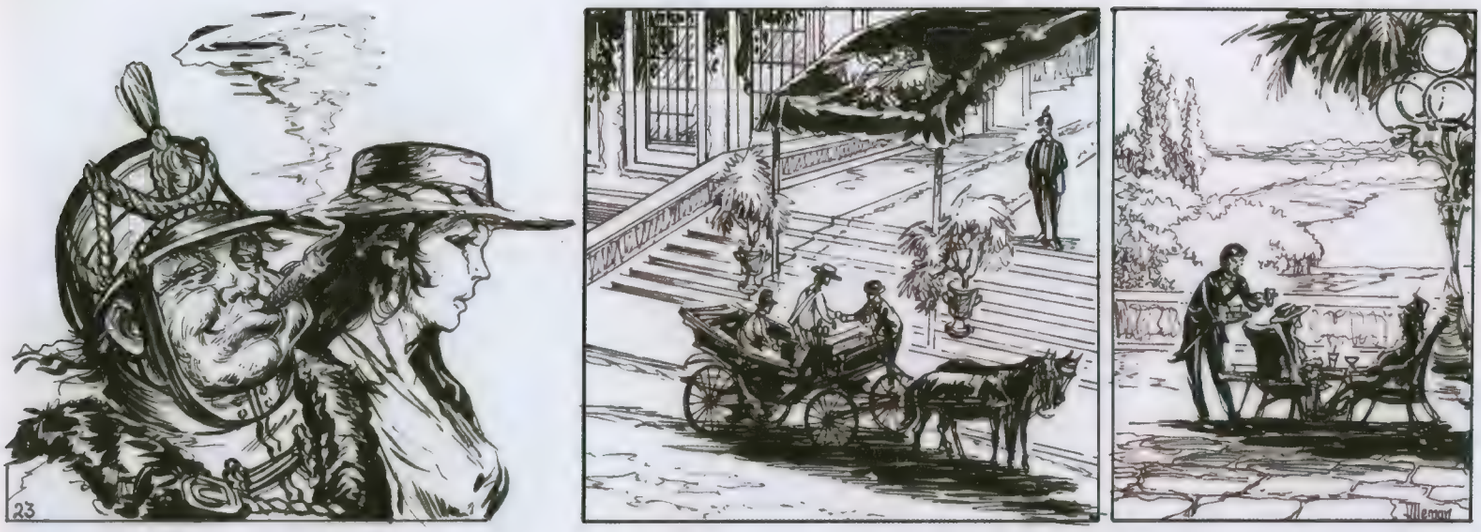

Gedienstig hielp de koetsier met uitstappen. Op het terras hadden Mazurka en Reinier een prachtig uitzicht en toen zei oompje: 'Je mag mij vanavond wel eens extra verwennen, liefje. Je bent tenslotte een grote meid geworden. Ik heb veel geld uitgegeven... daar mag wel iets tegenover staan.' Hij lachtte met een smerig trekje.
Mazurka schrok hevig. 'Ik denk dat ik u verkeerd begrepen heb, anders zou het schandelijk zijn.' Ze negeerde hem, maar rilde van angst. De ober serveerde de bestelde consumpties en vertelde dat dokter Olaf Hanssen was geïnformeerd.
'Hoe kun je die Olaf uitnodigen?', bromde Reinier boos. 'Dat heb je mij niet gevraagd en ik zou daar geen toestemming voor hebben gegeven.' Hij begreep dat zijn incestplan riskant was geworden.

Onderweg naar het hotel overpeinsde Olaf Hanssen dat hij niet bij het milieu van zigeuners paste. Dat zou zijn praktijk beschadigen; hij moest er niet aan denken Reinier als zijn schoonvader te moeten erkennen. Mazurka was een mooi meisje en ook Piranca had hij een lieve vrouw gevonden. Om een avondje met Mazurka op stap te gaan vond hij wel leuk, maar daar zou het bij moeten blijven. Charmant excuseerde hij zich dat hij de laatste tijd niet meer in het kamp was geweest en het erg druk had gehad. De hele avond dansten zij op de Weense muziek en Olaf ontdekte dat zij zeer intelligent was. Het meest verraste hem dat zij afscheid wilde nemen van het zigeunerleven en dat haar moeder een flamencodanseres was geweest.

Reinier verspeelde aan de roulettetafel veel geld; uit wanhoop was zijn laatste inzet fataal geweest. Rampzaliger voor hem was dat zijn ware identiteit werd achterhaald; dat hij niet de beroemde maarschalk Rodin was. De hoteldirectie verzocht hem de rekeningen te betalen en daar moest Reinier in gebreke blijven. Voor de gendarmerie was het reden om hem ogenblikkelijk in de boeien te slaan. Toen Mazurka hoorde dat Reinier gevangen was genomen barstte zij in tranen uit en was de wanhoop nabij. Zij wilde nooit meer iets met hem te maken hebben. Maar waar moest zij naartoe? Dokter Olaf Hanssen wist zich geen raad en zei na enige overweging: 'Mazurka, ik heb een groot huis en wanneer je bij mij in dienst wil komen, zou ik jou als huishoudster kunnen gebruiken, want daar zoek ik al lang naar'. Mazurka was blij met dat aanbod en stemde er graag mee in. Beiden waren gelukkig; zij kuste hem spontaan.

Geef genereus voor Gilles de Geus

TEUS DE KRUIJF

Ruim tien jaar geleden verscheen het laatste album uit de serie *Gilles de Geus*. Het draaide in dat deel om de aantrekkelijke spionne 90-60-90. Daarna werd het stil, maar er gloort hoop aan de striphorizon. Auteurs Peter de Wit en Hanco Kolk willen aan een nieuw verhaal beginnen. Eén detail moet nog worden geregeld: de financiering. Want voor niets gaat de zon op, zelfs voor stripmakers. De heren trachten in twee maanden tijd via *crowdfunding* het benodigde bedrag bijeen te krijgen. Tijdens De Stripdagen in Gorinchem proberen ze de liefhebbers zelfs persoonlijk over de streep te trekken. Wij vroegen Peter de Wit om uitleg.

Waar komt het idee voor een nieuwe *Gilles de Geus* vandaan?

Peter de Wit: Hanco en ik kwamen er dit najaar achter dat de nieuwe Rainbowpocket van *Single* alweer ons 25e gezamenlijke album was. We namen er een drankje op en we bespraken hoe leuk het zou zijn om weer eens een nieuwe *Gilles de Geus* te maken. Er wordt op beurzen maar ook daarbuiten nog steeds veelvuldig naar gevraagd maar we hadden het te druk. Toen bleek dat we er beiden nu wel weer tijd voor hebben, werd het idee verder uitgewerkt.

Waarom kiezen jullie voor *crowdfunding* en wat behelst het in dit geval?

Het maken van een stripalbum kost veel geld en het maken van een *Gilles de Geus*-verhaal is een intensieve klus. De laatste verhalen van Gilles werden onder andere voorgepubliceerd in *Veronica Magazine* en *Brabants Dagblad* maar vandaag de dag zijn er geen bladen of kranten die onze paginaprijs kunnen betalen. De situatie van nu noopt ons andere bronnen aan te boren, zoals *crowdfunding*. Dat is een manier waarbij meerdere mensen – *the crowd* – geld bijeen brengen – *funding* – om de realisatie van in dit geval het maken van een stripalbum mogelijk te maken.

Menukaart met cadeautjes

Wat verwachten jullie ervan en hoeveel geld is er eigenlijk nodig?

We beloven donateurs via een menukaart leuke cadeautjes. Dat start al bij een donatie van €25. Die mensen ontvangen een op naam gestelde, genummerde en gesigneerde oorkonde waarin Willem van Oranje zijn grote waardering uitspreekt voor de bijdrage die de bevrijding van De Nederlanden een grote stap dichterbij

zal brengen. Voor €50 komt daar een gesigneerd stripalbum bij en bij €100 krijg je een versie met harde kaft. Zo lopen de bedragen op tot €1000; in dat geval ontvang je een luxe editie met dossier met naamsvermelding inclusief een geschetste originele halve pagina. Daarnaast word je uitgenodigd voor de feestelijke presentatie van het album in Leiden.
We hebben berekend dat we in totaal €38.000 nodig hebben. Dat zijn simpelweg de kosten van het schrijven, tekenen, inkten, letteren en inkleuren van het stripverhaal. Belangrijk voor de donateurs is te weten dat aan het eind van de rit – eind maart – minimaal 80 procent van het benodigde bedrag bijeen moet zijn, anders gaat het hele feest niet door en krijgt iedereen zijn geld weer terug.

Help ons nog even de strip *Gilles de Geus* voor de geest te krijgen.
Gilles de Geus is een strip die zich afspeelt ten tijde van de Tachtigjarige Oorlog (1568-1648. TdK). Hoofdpersoon is Gilles de Geus die oorspronkelijk struikrover was, nog regelmatig naar dat leventje terug verlangt en op een wat ongelukkige wijze tot het Geuzenkorps is toegetreden. Gilles, held tegen wil en dank, twijfelend maar daadkrachtig als het moet, werkt voor Willem van Oranje die zich sterk maakt voor de bevrijding van De Nederlanden en het Spaanse juk wil afwerpen; zijn vriend is Leo. Daar tegenover staan de slechteriken: de Hertog van Alva en Filips II. Daarnaast voeren we nog een keur aan bijfiguren op zoals de spionne 90-60-90, admiraal Lumeij en Drebbel, de uitvinder van ondermeer de onderzeeboot. Het nieuwe verhaal speelt zich af in Leiden na het Leidens ontzet in 1574. Willem van Oranje vindt het belangrijk om mensen op te leiden die later bestuursfuncties kunnen bekleden. Hij geeft Leiden toestemming een universiteit op te richten als dank voor het moedige gedrag van de Leidenaren. In 1582 gaat zijn zoon en opvolger Maurits van Nassau er studeren. Gilles en Leo worden benoemd tot diens persoonlijke lijfwachten en moeten Maurits beschermen. Dat blijkt alleen al lastig vanwege het studentenleven waar Maurits zich vol overgave in stort. De titel van het verhaal is er al: *De universiteit*.

Asterix van de Lage Landen
Mogen we nog iets nieuws verwachten als we het vergelijken met eerdere delen?
Het verhaal en het album passen als vanouds in de serie. Het genre is een komische avonturenstrip waarbij geschiedkundige feiten soms worden uitvergroot en vermengd met grappige voorvallen. De vergelijking met *Asterix*, die vaak wordt getrokken, snap ik wel. Het gaat over de geschiedenis van een volk, het is komisch van aard en karikaturaal getekend.

Wat is de planning van het geheel?
Als de *crowdfunding* slaagt, gaan we aan de slag met het uitwerken van het scenario. Het tekenen van een pagina kost Hanco ongeveer een week; dit mede door de zorgvuldige documentatie. We besluiten pas later bij welke uitgever het album gaat verschijnen. Ik kan niet preciezer zijn dan de daadwerkelijke feestelijke presentatie van het album ergens in 2015 te beloven.

teus.de.kruijf@stripschrift.nl

VAN LINKS NAAR RECHTS - **• De aantrekkelijke spionne 90-60-90 verdient natuurlijk weer een luxe uitgave.**
• Peter en Hanco hebben er zin in!
• Professor Drebbel verdiept en geïnteresseerd in nieuwe afleveringen van *Gilles de Geus*. Deze illustratie stond op de achterzijde van enkele albums.
ONDER - **Gilles de Galliër.**

Doe mee!

Meer informatie is op de websites www.gillesdegeus.com *en* www.voordekunst.nl *te vinden. Op die laatste site valt ook na te lezen welke voorwaarden en spelregels er gelden en staat ook de menukaart met cadeautjes. Je kunt er een filmpje bekijken waarin de auteurs belangstellenden informeren en warm proberen te krijgen.*
En voor een persoonlijk advies kan je Peter de Wit en Hanco Kolk benaderen op zaterdag 8 maart tijdens De Stripdagen in Gorinchem waar ze een eigen plaats hebben om bezoekers over de streep te trekken.

FOTO DARGAUD

Zidrou zuigt als een spons

GEERT DE WEYER

In de Belgische stripscene is scenarist Zidrou (Brussel, 12 april 1962) een buitenbeentje. De auteur is vooral bekend om de kinderstrip *Dokus, de leerling*, zeker na de verfilming ervan. Maar hij doet veel meer. Onlangs verscheen het eerste deel van de thriller *Marina* en in het afgelopen jaar bracht hij enkele emotionele grafische romans en een jeugdthriller uit. *Een mooie reis* behandelt de zelfmoord van een kind, *De klant* gaat over een hoer en haar klant, in *Moederkillers* huren pubermeisjes een geweldenaar in om hun moeders te straffen en *Michel* handelt over een gehandicapte volwassen man die bij zijn bejaarde moeder inwoont. Een gesprek.

Ze heten Beatriz, Marie, Valentine, Kom Piu en Toronto. Boezemvriendinnen. Bakvissen ook. Alle vijf hebben ze wel iets te klagen over hun (surrogaat)moeder. De ene heeft moeite met de lesbische vriendin van haar moeder of kan de klap in het gezicht niet vergeten nadat ze de zwaarlijvigheid van haar moeder als wapen hanteerde. Maar het kan ook om futiliteiten gaan: zo verwensen ze hun moeder omdat er aan tafel niet mag worden gelezen of ze worden verplicht spruitjes te eten. Wanneer ze op een dag de site Castigo bezoeken, waar onbekenden voorstellen vervelende ouders te straffen, barst de hel los. Wat begint als een pseudospelletje, mondt uit in gruwel wanneer één van hen in een hysterische woedeaanval haar moeder en diens vriendin dood wenst. Een uitlating die de man achter de site simpelweg als een onomkeerbare opdracht beschouwt.

'Geen zorgen, die site bestaat niet en heeft nooit bestaan', zegt de 51-jarige Belgische scenarist Zidrou. 'Al hebben we voor de promotie van deze minireeks wel zo'n site opgezet, maar dat is uiteraard een onschuldig spel om het allemaal wat echter te laten overkomen. Ik vrees dat afgelopen jaar zowat al mijn thema's een tikkeltje controversieel waren. Maar dat is niet zo erg. De boeiendste onderwerpen zijn vaak niet politiek correct.' Een vraagje over zijn eigen opvoeding lacht hij weg. 'Als je wilt weten of het script van *Moederkillers* is gebaseerd op mijn eigen jeugdervaringen, moet ik je teleurstellen: absoluut niet. En mijn moeder leeft nog, voor alle duidelijkheid.'

Zeulen

Zidrou, een alias van Benoît Drousie, woont al jaren in Ronda, een stad in de Spaanse provincie Malaga, in de regio Andalusië. 'Voor het weer, de aangename mensen, de natuur en om mijn Vlaams te kunnen oefenen in Torremolinos', klinkt het. Van daaruit leverde hij de afgelopen tijd bijna elke maand een album af, waaronder *Dokus, de leerling*, twee albums van de jeugdthriller *Moederkillers*, *De klant*, *Een mooie reis*, *Michel* en – recent – *Marina 1: De kinderen van de Doge*, een mix van een historisch, maritiem avontuur en een hedendaagse thriller. 'En dan heb je het slechts over de Nederlandstalige uitgaven. In het Frans is nog veel meer verschenen', verduidelijkt de scenarist. 'Het is echt geen toeval: ik heb er hard voor gewerkt. Wat opvalt is dat nu – na jaren – de heren

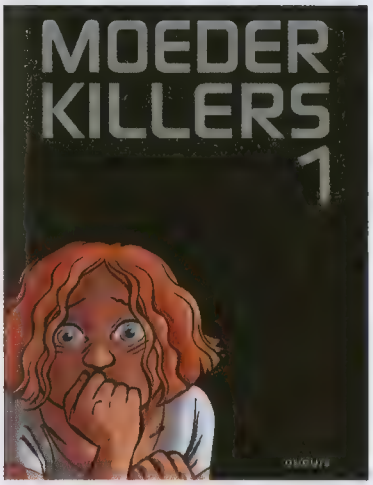

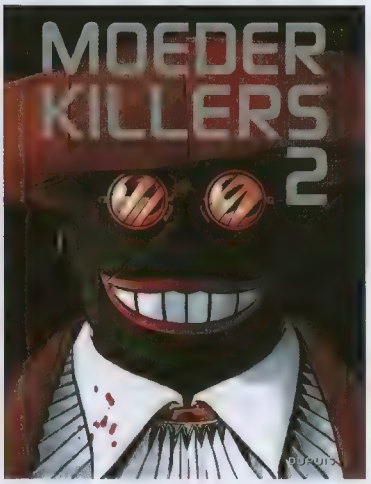

GEHEEL LINKS - *Moederkillers*, verschenen bij uitgeverij Dupuis, is even andere koek dan Zidrou's bekende kinderstrips *Dokus, de leerling* en *Tamara*. Hij maakte het tweeluik samen met Ludo Borecki en Benoît Ers.

LINKS - Het eerste deel van de thriller *Marina* met aquareltekeningen van Matteo.

ONDER - *Michel* is een aangrijpende strip over een 43-jarige zoon die nog bij zijn moeder van 72 jaar woont, omdat hij na een ongeluk een verstandelijke beperking heeft. Het tekenwerk is van de Spanjaard Roger Ibañez Ugena.

uitgevers mijn scenario's voor volwassenen nog zo slecht niet vinden. Dat was ooit anders. *Een mooie reis* was bij voorbeeld één van mijn oudste scenario's voor de zogenaamde volwassenenstrip. Werkelijk geen enkele uitgever was er in geïnteresseerd. Ik had er echter nog steeds geloof in.'

Zidrou bleef leuren met zijn scenario's voor strips die meer voor een volwassen publiek waren bedoeld. Maar net zoals bij uitgevers vereenzelvigden Franse en Belgische tekenaars hem met de kinderserie *Dokus, de leerling*. 'Pas toen ik Spaanse tekenaars benaderde, die niet op de hoogte waren van het bestaan van Dokus, en dus ook geen vooroordelen hadden, lukte het me. Zo verscheen in 2011 bij Dargaud het eerste album in mijn nieuwe genre: *Lydie*, een aangrijpend boek, getekend door Jordi Lafebre, over een vrouw die maar niet wil erkennen dat haar kind overleden is, en zelfs de school zo ver krijgt het kind in te schrijven.'

Instinctief

De schrijver tracht voor zijn grafische romans deels te putten uit eigen ervaringen. Dat vergt soms graafwerk. Aan de basis van *Een mooie reis* lag bij voorbeeld een tekening die hij dertig jaar geleden, toen hij nog onderwijzer was, onder ogen kreeg. 'Een vreemde tekening, hoor. Een huis met een bloedrood dak en zwarte regendruppels. Het straalde een diep droefheid uit. Een psycholoog vertelde me dat die tekening van één van mijn leerlingen er op zou kunnen wijzen dat de jongen onbewuste zelfmoordneigingen had. Met die tekening in gedachten ben ik aan *Een mooie reis* begonnen en heb ik getracht me te verplaatsen in de emoties van zo'n kind. Geen prettig onderwerp, maar ik ben als een spons. Alles wat ik zie, lees, ervaar, neem ik in me op zoals een acteur dat doet. Of dat nu een triest kind is, een boze tiener of een vrouwtje van zeventig. Het gaat allemaal nogal instinctmatig. Aan documenteren doe ik weinig.'

De dood als constante

Opvallend is de aanwezigheid van de dood in Zidrou's albums. *Moederkillers* kent niet bepaald een goede afloop, in *Een mooie reis* staat de onverwachte dood van een jong kind centraal, in *De verhalenverteller* van tekenaar Raphaël Beuchot loert het overlijden van het hoofdpersonage op bijna elke pagina en de achterflap van *Requiem* – een verhaal over engelen met tekeningen van Matteo – vermeldt meteen dat de lezer zich niet te veel moet hechten aan het vijftienjarige hoofdpersonage, 'want ze moet toch sterven'. Zidrou wil in eerste instantie niet echt ingaan op deze constatering. 'Ik ben al acht keer gestorven. Volstaat dat als antwoord?', luidt het korte en droge commentaar, gevolgd door een belofte: 'In mijn toekomstige scenario's zal ik proberen over andere thema's te schrijven, goed?'

LEILA HOUDT VAN DANSEN. LATER WIL ZE ZIJN ALS LADY GAGA.
JAWEL! LADY GAGA, DE ZANGERES!
PFF?! JIJ KENT ER NIKS VAN.
WEET JE, EILAND... IK BEN NIET ALTIJD ZO GEWEEST!
IK HAD EEN LIEFJE, VROEGER. IK GING ZELFS MET HAAR NAAR BED.
IK MOCHT MET DE AUTO VAN PAPA RIJDEN EN IK GING NAAR DE DISCO. ALLES DEED IK!
MAAR IK HEB EEN ONGELUK GEHAD.
EEN ONGELUK!
SPAAS
HU! HU! WIJ SCHROK JE, HE?!
BANGERIK!
T333! WAT MOET IK MET JOU DOEN?
WANNEER BEGINT 'T?

BOVEN EN RECHTS - Een tekenleraar wordt in *De klant*, uitgegeven door Dargaud, verliefd op een uit Ecuador afkomstige hoer. Daar komt narigheid van.

ONDER - Dokus leest zijn favoriete stripblad *Rik Spoutnik*.
In 2010 publiceerden Godi en Zidrou daadwerkelijk bij Lombard als pastiche een verzamelbundel van *Rik Spoutnik Magazine*.

Enig aandringen leert dat hij daar zelf pas laat achterkwam. 'Ik heb soms, zonder het te willen, hetzelfde verhaal verteld in verschillende albums. Dezelfde ingrediënten, dezelfde scènes. Lange tijd had ik dat niet door, zag ik het niet. Wanneer er een zekere afstand ontstond, kwam ik wel tot dat inzicht. Het gevolg is dat ik nu zin heb om mezelf in gevaar te brengen, mezelf te vernieuwen. Ik wil niet die zanger zijn die gedurende zijn hele leven dat ene succesnummer brengt. En wat betreft mijn acht maal gestorven zijn: de eerste keer was bij mijn geboorte, vandaar het verhaal *Requiem*. De achtste keer verdronk ik bijna in de Middellandse Zee. *(cynisch)* Maar daar moet ik het scenario nog van schrijven.'

Kinderstrips

Zidrou was lange tijd enkel 'maar' een scenarist van humoristische kinderseries als *Margo en Oscar Pluis* – later omgedoopt tot *Vlooienbaal* -, een serie over een klein meisje en haar hond waarvoor hij samenwerkt met Falzar en de tekenares Carine de Brab, alsook *De Kannibrallen* met ex-*Robbedoes*-tekenaar Jean-Claude Fournier. In die serie staat een gezin kannibalen centraal met een voorliefde voor gastronomie, met als opvallend detail dat bij elke nieuwe titel een hap uit het album leek te zijn gebeten. In *De Boss*, voorgepubliceerd in het weekblad *Spirou*, parodieerde hij de hoofdredacteur ervan, Thierry Tinlot. 'Hij wilde een soort *Guust Flater* in het blad waardoor hij de lezer kon laten zien hoe het er op de redactie aan toeging. Dat werd eerst *De Mazdabende*, waaraan ik niet meewerkte. Daarin kwam een personage voor, gebaseerd op Tinlot. De Boss, werd hij genoemd. Later, toen de auteurs er na 1996 mee ophielden, heb ik samen met Philippe Bercovici een reeks rond dat personage opgezet. De bedoeling daarvan was het tijdschrift levendiger maken. We schreven over onzin als de ongeluksbrengende pagina 13 of de staking van de inkleurders.'

Voor *Spirou* bedacht Zidrou ook de humoristische kinderstrip *Tamara*, over de belevenissen van een onzeker, gezet pubermeisje, met tekenwerk van Christian Darasse. Zijn bekendste (kinder)stripserie is echter *Dokus, de leerling*, ook al een reeks die voortspruit uit zijn persoonlijke en professionele ervaringen van weleer. In 2013 verscheen het 19e deel over de slechtste leerling van de klas en beste spieker van het westelijk halfrond, met tekenwerk van Bernard Godi. De gagserie, die in *Zonneland* en in *Le Journal de Mickey* – waar Dokus Docubus heet – verschijnt, kreeg extra aandacht na de Franse verfilming in 2011. 'Ik heb erg goede ervaringen met de totstandkoming van de film', zegt hij. 'Ik ben op de set geweest, ontmoette beroemde Franse acteurs, dronk champagne, vierde feest op de Seine en mocht zelfs de trappen van 'Le Grand Palais' van Cannes beklimmen. Wat wil je nog meer?'
Op de vraag waarom hij zowel het pad van het humoristisch genre als dat van de serieuze grafische roman bewandelt, en of hij liever het ene dan het andere schrijft, antwoordt hij: 'Ik vind dat de normaalste zaak van de wereld. Ik zou ook nooit elke dag maatjesharing eten. Het succes van mijn scenario's voor volwassenen zal mij niet verhinderen om nog verhalen te schrijven voor kinderen of voor het grote publiek. Daarvoor hou ik er te veel van. Ik heb een verhaal van *Chlorophyl* geschreven voor Bernard Godi, een *Robbedoes*-verhaal voor Frank Pé en ik schrijf *Rik Ringers* voor Simon van Liemt. Maar goed, om eerlijk te zijn: ik voel mij het best bij emotionele verhalen. Dit jaar volgt het derde deel van de Franstalige reeks *Boule à Zéro*, met tekenaar Ernst, over het leven van een gehospitaliseerde tiener die aan kanker lijdt.
En van mijn toekomstige verhalen is een groot deel al jaren geleden geschreven, maar zoals gezegd: toen kraaide er geen haan naar.'

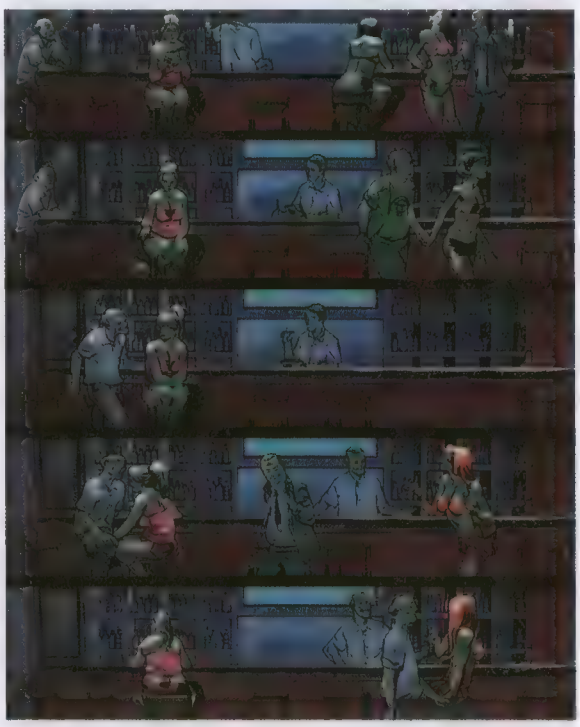

geert.de.weyer@stripschrift.nl

Lieve lezers...

ILLUSTRATIE FRITS JONKER

Een paar maanden geleden pleitte ik op deze plek voor een aanmoedigingsprijs voor aanstormend striptalent.
Daar werd boos op gereageerd door stripgoeroe Hans Matla, die vindt dat prijzen er moeten zijn voor tekenaars die hun sporen al verdiend hebben.
Maar ik kreeg een positieve reactie van Jos van Waterschoot, conservator populaire cultuur bij de Bijzondere Collecties van Universiteit van Amsterdam (waaronder de stripcollectie) en hoofdredacteur van *Stripnieuws*.
Van Waterschoot was heel enthousiast en stelde voor om samen met anderen iets op te zetten en onze contacten te gebruiken voor de financiering van zo'n aanmoedigingsprijs.
Ik heb er daarna niks meer van gehoord, tot ik via via hoorde van een Stripgala in het Haagse Museum Meermanno, waar op 25 januari die aanmoedigingsprijs is uitgereikt!
Ik mailen met Van Waterschoot, want dat ik zelfs geen uitnodiging voor dat gala had gekregen, moest natuurlijk een vergissing zijn. Ik had die aanmoedigingsprijs godverdomme verzonnen!
Maar nee hoor, dat was helemaal geen vergissing, mailde Van Waterschoot me doodgemoedereerd terug. Ik was niet uitgenodigd omdat ik geen striptekenaar ben en toevallig hadden andere mensen op precies hetzelfde moment als ik precies hetzelfde idee gehad. Dat ik dus niet moet denken dat ik me iets van de credit voor die prijs kan toe-eigenen, interpreteer ik.
Maar als je toch al met andere mensen bezig was die aanmoedigingsprijs in te stellen, waarom dan meteen na lezing van mijn column contact met me zoeken? En Esther Gasseling en Ger van Wulften van Xtra waren wèl uitgenodigd. van hen hoorde ik van dat Stripgala, en dat zijn ook geen striptekenaars. En Hansje Joustra van Oog & Blik, die er ook was, is ook geen striptekenaar.
De eindredacteur van dit fijne stripmagazine, Arco van Os, vertelde me dat hij eveneens via via had vernomen dat er een stripgala zou komen, dat hij contact opnam met de organisatie, en een mail kreeg waarin letterlijk stond dat-ie niet welkom was!
Dat je dus een nieuwe stripprijs lanceert en het meest gezaghebbende stripinformatieblad weert, dat kan alleen in Nederland Stripland. Want stripliefhebbers zijn blijkbaar inderdaad middelbare mannen die qua geestelijke ontwikkeling nooit ouder zijn geworden dan dertien.
Van Waterschoot schreef me dat hij nog moet zien dat deze nieuwe prijs een lange adem beschoren is. Mij zou het verbazen als er volgend jaar weer een uitreiking is. Wie zoiets financiert, heeft natuurlijk geen belang bij een geheim genootschap van jongetjes die slot-op-de-pot doen.
Van Waterschoot wil wel graag contact met me blijven houden, schreef-ie. Nou nee. Me zo onhoffelijk bejegenen doe je maar één keer. Ik ben toch geen masochist?
En dit is dus *why we can't have nice things*. Of om het in de woorden van Arco te zeggen: 'Tief dan a.u.b. op met je kutgala'.

peter.breedveld@stripschrift.nl

ADVERTENTIE

•STRIPS•GAMES•MANGA•
SPECIAALZAAK
EPPO
Kleine Berg 33 • 5611 JS Eindhoven
Tel. 040 - 2 441 882 • www.eppo.nl

ADVERTENTIE

AKIM
Stripspeciaalzaak
Geen winkel in de buurt,
door ons worden de strips verstuurd
Bestel snel op Akim.nl
* Nieuwe strips
* Antiquarisch
* Tweedehands
* Manga's
* Comics
* Curiosa
* Originelen
Tevens inkoop van
partijen en verzamelingen
AKIM.nl
Stripwinkel Akim Ulgersmaweg 14 9731 BS Groningen

MARQ DENKT

aan het hol

door Marq van Broekhoven

Wat moeten we nou?
'n Hut in 'n bosje langs de snelweg... Dat mag vast niet...
Kom. We gaan naar buiten...
Met lood in de schoenen kropen we door de onderaardse gang...
...terwijl de agent maar bleef razen en tieren.
Ha! Daar hedde ze, hoor! Komt 'r maar 'ns uit en gift oew naam op bij m'n collega, hier.
We waren er gloeiend bij...
Stephan Otten...
Jacqueline Peters...
Hans Verwimp...
Dick Stuyvesandt...
Marq van Broekhoven...
Geert Ruien...
En oe achternaam?
HAHAHA! Ja, hoe heet je van achteren, "Geertruide"?
Hahahahaha
Op de een of andere manier brak dit misverstand de spanning.
De agent probeerde er nog iets van te redden...
Okē! Jullie zulle d'r nog wel wa van hore!
Het was de tijd van de lange haren en Geert had bijzonder lange, blonde lokken.
We hoorden er nooit meer iets van.
Alleen Geert werd nog regelmatig aan het voorval herinnerd.
Mag ik nog 'n sjekkie van je pielen, Geertruide?
-hihi-
We zijn nooit meer teruggegaan naar ons ondergrondse hol.
Zouden die agenten 't afgebroken hebben?
Of gingen ze er voortaan zelf zitten tongzoenen?
Hmmm... O, agent Versmoren...
Uit.

HUMOR VAN DE HARMONIE

SIGMUND
drieëntwintigste sessie

Nieuwe avonturen van de populairste psychiater van Nederland In de boekhandel € 9,90

www.deharmonie.nl

PETER VAN STRAATEN

NIET DOEN OPA

Meesterlijke tekeningen over grootouders en (klein)kinderen

In de boekhandel € 14,90

www.deharmonie.nl

WEERGALOOS GRAPPIGE BUNDEL

GUMMBAH

DE AVONTUREN VAN WIM KUT

DE HARMONIE

In de boekhandel € 17,50

www.deharmonie.nl

Schaamte!

van Straaten

Onfatsoenlijke tekeningen voor op het nachtkastje

In de boekhandel € 10,90

www.deharmonie.nl

Sugar – Leven als kat

Baeken
Biloan 2014
ISBN 978-94-6210-090-9
Prijs € 16.95
80 pagina's
Zwart/wit
(hk)

VERNIEUWENDE STRIP OVER KATTEN

Eenvoudig beginnen om groots te eindigen, zo zou je de opzet van **Serge Baekens** nieuwe strip, *Sugar – Leven als kat*, kunnen omschrijven. Qua omslag en inhoudsbeschrijving lijkt het niet veel: verhalen over het leven van katten. Deze simplistische huls verhult echter een parel.

Het boek draait om de avonturen van de kat van Baeken. Hij gebruikt dit eenvoudige uitgangspunt om te laten zien op hoeveel verschillende manieren je een verhaal in stripvorm kan vertellen. *Sugar* is dan ook bij uitstek geschikt voor herlezing, want iedere keer vallen weer andere kleine details en overgangen tussen de kaders op die nieuwe wegen door het narratief openbaren.

Dit heeft alles te maken met de bijzondere opmaak van *Sugar*. Iedere pagina bestaat uit vier bij zes tegen elkaar aangeplakte frames. De scheidslijnen tussen de kaders zijn duidelijk maar niet altijd zo aanwezig als bij doorsnee strips. Soms komen verschillende kaders samen om een groter plaatje te vormen, maar dit gebeurt bijna nooit zonder een licht of heftig verspringen in perspectief of tijd. Gezien in hun totaliteit

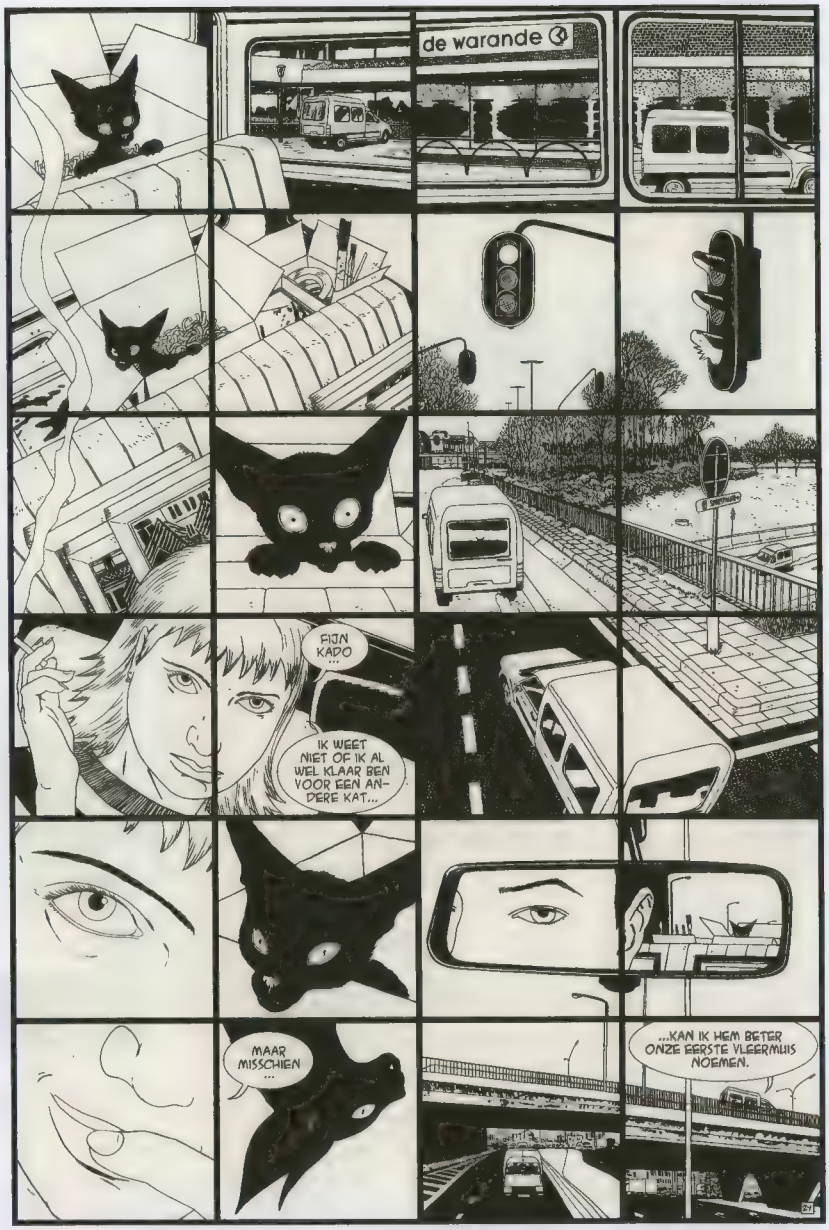
de warande
FIJN KADO ...
IK WEET NIET OF IK AL WEL KLAAR BEN VOOR EEN ANDERE KAT...
MAAR MISSCHIEN ...
...KAN IK HEM BETER ONZE EERSTE VLEERMUIS NOEMEN.

zijn de pagina's kubistisch aandoende kunstwerken waarin een multiperspectivische blik op een bepaalde scène wordt getoond. Afzonderlijk vormen de kaders, naar gelang in welke richting ze worden gelezen, kleine verhalen die zich binnen deze setting af lijken te spelen.

Door middel van deze krachtige opmaak krijgen de verhalen over katten ook onverwachtse diepte. Geconcludeerd kan worden dat Baeken een innovatieve strip heeft gemaakt die ook buiten Vlaanderen stof zal doen opwaaien. RSp

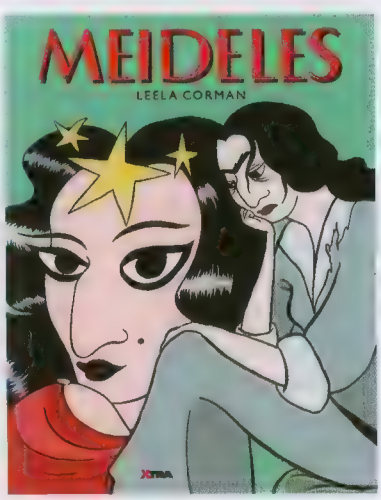

Sensueel drama over een jonger New York

Meideles is het bijzondere verhaal van twee zussen die aan het begin van de 20e eeuw in New York opgroeien. Wanneer ze jong zijn, zijn de zussen alles voor elkaar. Het rumoerige New York heeft echter iets anders in petto voor de beide jongedames. Terwijl de ene zus via een louche dansschool de prostitutie inrolt probeert de andere zus op te komen voor de rechten van de vrouw.

Wat stijl betreft lijkt **Leela Corman** te zijn geïnspireerd door Marjane Sartrapi's *Persopolis*. Het probleem van *Meideles* is soms wel de inconsistentie in verhaal en stijl. Op momenten van grote emotionaliteit schakelt Corman over op een andere stijl en dat werkt niet altijd even sterk. In haar verhaaltrend wisselt ze bijzondere beschrijvingen van het harde leven in de grauwe straten van New York en de strijd van de vrouwen af met een hyperbolische dramatiek. RSp

Meideles

Corman
Xtra 2013
ISBN 978-94-90759-58-2
Prijs € 19,90
212 pagina's
Zwart/wit (sk)

[DE BOVENTOON]

Elsie en Mairi – Engelen van Flanders Fields

Adriaenssens
Lannoo 2013
ISBN 978-94-0141-130-1
Prijs €19,99
128 pagina's
Kleur (hk)

Voetnoot bij de Grote Oorlog

Na het goed ontvangen *Afspraak in Nieuwpoort* neemt ook het nieuwste boek van **Ivan Petrus Adriaenssens** de lezer mee naar het front in de Eerste Wereldoorlog. Ditmaal worden de gevechtshandelingen bezien door de ogen van twee, werkelijk bestaand hebbende, hulpverleners, de verpleegsters Elsie Knocker en Mairi Chrisholm. Twee geëmancipeerde dames van goede komaf, die elkaar kennen van The Gypsy Motorcycle Club. Aan het begin van de oorlog is Mairi pas achttien, Elsie is twaalf jaar ouder en heeft een zoon. Ze melden zich als vrijwilliger voor Dr. Hector Munro's Flying Ambulance Corps. Met dit gezelschap wagen Elsie en Mairi de oversteek naar België. Na veel omzwervingen belanden ze in een noodhospitaal in Veurne achter het IJzerfront in Vlaanderen. Als blijkt dat veel gewonden het vervoer van het front naar het hospitaal niet overleven nemen ze het initiatief om een verbandpost dichter bij de gevechtshandelingen in te richten, in Pervijze, slechts vijftig meter achter de linies.

De twee vrouwen tekenen hun belevenissen op in dagboeken die later de grondslag vormen voor *The Cellar-House of Pervyse* van de hand van Geraldine Mitton. Zoals de uitgebreide verantwoording achter in het prachtig uitgegeven *Elsie en Mairi* laat zien, is dit boek de basis voor deze meeslepende geschiedenis. De tekeningen van Adriaenssens zijn niet uitgesproken mooi, maar wel boeiend en sfeervol. Het verhaal staat als een huis en zadelt de lezer op met de nodige vragen, met name over het verleden en de verdere levensloop van Elsie. Net als in *Afspraak in Nieuwpoort* zijn de kleuren tamelijk donker. Verrassend is de verdeling van de tekeningen over de honderdtwintig pagina's, soms drie of vier per bladzijde, met uitlopers tot wel zestien.

Met *Elsie en Mairi* levert Ivan Petrus Adriaenssens een prestatie van formaat. Deze voorbeeldig gedocumenteerde beeldroman is een magistraal verslag van een voetnoot uit de Grote Oorlog. BP

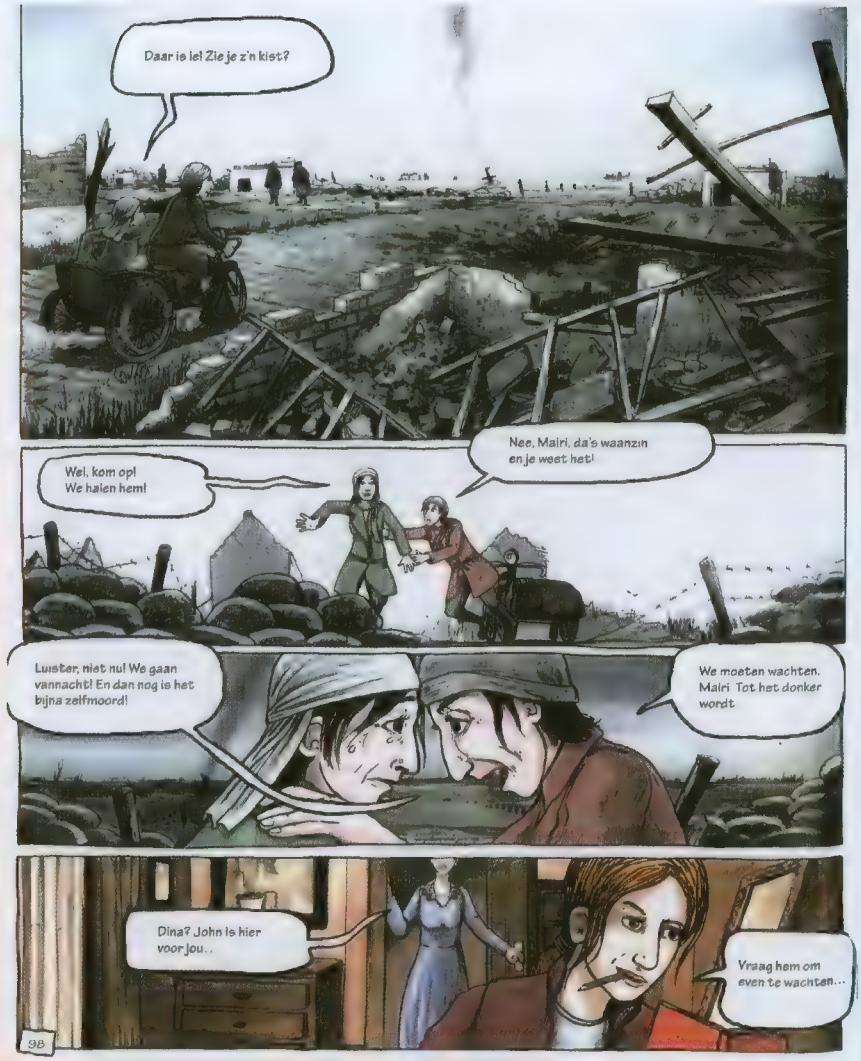
Daar is ie! Zie je z'n kist?
Nee, Mairi, da's waanzin en je weet het!
Wel, kom op! We halen hem!
Luister, niet nu! We gaan vannacht! En dan nog is het bijna zelfmoord!
We moeten wachten, Mairi Tot het donker wordt
Dina? John is hier voor jou...
Vraag hem om even te wachten...
98

De uitroeptekens staan voor de volgende waardeoordelen:

- !!!!! grote klasse!
- !!!! kopen!
- !!! middenmoot
- !! mwâh
- ! kastvulling
- ... door 't putje

[EN VERDER]

Barracuda 4: Rebellie (Jérémy/Dufaux, Dargaud). De situatie op Puerte Blanco escaleert, met een explosie van dood en geweld tot gevolg. Dufaux tovert te veel zijstappen uit de mouw, maar Jérémy's tekenwerk is mooi. TdK

Betoveringen 2 (Dufaux/Murnuera, Dargaud). Vooral de volwassen, Disneyesque stijl van dit sprookje overtuigt. Een geslaagd project dat zeker aandacht verdient. RSp

Black Crow vertelt 1: De expeditie van La Pérouse (Delitte, Ballon). Jean-Yves Delitte beschrijft de avonturen van de bemanningen op twee schepen die de wereld bevaren voor wetenschappelijke doeleinden. Een van de kapiteins, La Pérouse, verdwijnt onder vreemde omstandigheden. TdK

Blacksad 5: Amarillo (Guarnido/Díaz Canales, Dargaud). Heerlijke *roadmovie*-aflevering uit deze serie waarin mensen dierenlichamen hebben. Blacksad neemt voor zijn rust een klusje aan – een auto terugbrengen – dat hem echter meer ellende brengt dan in alle avonturen ervoor. TdK

Blake en Mortimer 22: De Septimus-golf (Schréder/Aubin/Dufaux, Blake et Mortimer). Een succesvol vervolg maken op een zestig jaar oude strip die te boek staat als één van de meest legendarische stripverhalen ooit (*Het gele teken* uit 1953) kan bijna niet. *De Septimus-golf* bewijst dit ook en dat is grotendeels aan Jean Dufaux te wijten. Te ingewikkeld, te ongeloofwaardig en te veel tekst. Gelukkig blijft het tekenwerk dicht bij de stijl van Jacobs. TdK

Het derde testament – Julius 3: De openbaring 2 (Alice/Montaigne, Ballon). De lange zoektocht van de 'uitverkorenen' komt ten einde. Aan het eind van de

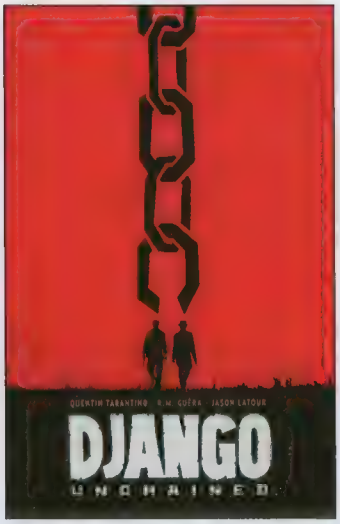

Django Unchained

Guéra & Latour & Tarantino
Blloan 2014
ISBN 978-94-6210-089-3
Prijs €24,95
272 pagina's
Kleur (hk)

Suspensevolle actiewestern

Liefhebbers van de films van **Quentin Tarantino** zijn zich vaak goed bewust van zijn schatplichtigheid aan pulpcultuur. Zo kan *Kill Bill* als een hommage gezien worden aan manga en Chinese *martial arts*-films, en *Death Proof* als een liefdesverklaring aan grindhouse. Zijn nieuwste film, *Django Unchained*, is gebaseerd op zijn liefde voor zowel de zogenaamde 'blaxploitation'-films en westerns. Het verbaast dan ook niet dat er naast de film nu ook een stripboek is uitgekomen.

Tarantino werkte voor dit boek samen met **R.M. Guéra** en **Jason Latour**. Opmerkelijk is dat het stripverhaal niet zozeer op de film is gebaseerd als op het originele, niet geredigeerde script. Dit zorgt ervoor dat lezers qua verhaal in ieder geval meer krijgen dan de kijkers van de film. Het talent van Tarantino als scriptschrijver blijkt dan ook snel uit deze nieuwe strip: niet alleen blijven zijn kenmerkende dialogen ook in vertaling goed overeind, ook het verhaal blijft, ondanks deze langere versie, spannend en actievol.

De tekenstijl van de Servische westernspecialist Guéra en Amerikaanse comicstekenaar Latour complementeren het verhaal van Tarantino goed. Soms volgt het stripboek visueel gezien de film wel erg getrouw, maar om daarvan af te wijken is ook lastig gezien het visuele spektakel dat Tarantino met zijn film biedt.

Django Unchained is in stripvorm een suspensevolle actiewestern geworden. Het is een epos dat bol staat van zinloos en zinvol geweld, komedie en ijzersterke dialogen. Net als de film is het een nieuw soort western waarbij de dingen die het genre zo aantrekkelijk maken zeker niet zijn vergeten. RSp

---

weg is er geen God, slechts geloof. De messias keert terug om zijn oorlog te voeren. RSp

El Niño 6: De Honderdtwintigdagenwind (Perrissin/Pavlovic, Arboris). Dit deel levert wat het belooft: oriëntaalse schoonheid, terrorisme en actie. Dit alles wordt echter wel gepresenteerd in een wat afgezaagde stijl. RSp

De ever & de roos 2: De heilige ezel (Cassauwers/Cappaert, Bonte). Waar de serienaam vandaan komt blijft een album lang volstrekt onduidelijk. Het verhaal is niet onaardig en waarschijnlijk wetenschappelijk verantwoord, de toon een tikkeltje stichtelijk en het tekenwerk van goedwillend niveau. TdK

H.ell 1: De vele gezichten van de dood (Vrancken/Desberg, Lombard). Deze tot politieagent gedemoveerde ridder raakt verstrikt in een web van intriges, magie en lust. Een qua stijl en verhaal niet opzienbarende strip die toch goed is uitgevoerd. RSp

ADVERTENTIE

Bul Super
Stripboekhandel
– sinds 1976 –
Vanouds de grootste!

Nieuw in de winkel:

Een zeer uitgebreid assortiment van antiquarische en uitverkochte titels in zeer goede staat

voor de normale prijs van €7,50!

Voor het verdere aanbod:
Zie www.bulsuper.nl

ADVERTENTIE

BOEKEN MET EEN XTRA DIMENSIE

Van Stripschapprijs 2014-winnaar Fred de Heij

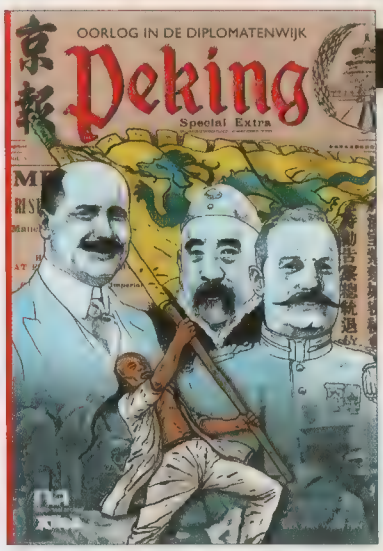

EEN BIJZONDERE GRAPHIC NOVEL I.S.M. HET NATIONAAL ARCHIEF

Waargebeurd verhaal in stripvorm over de gespannen situatie in de internationale diplomatenwijk van Peking tijdens de Eerste Wereldoorlog. Het neutrale Nederland jaagt de geallieerde partijen tegen zich in het harnas wanneer zij de Duitse belangen behartigt. Als de Nederlandse gezant bovendien een verdachte Chinese couppleger asiel verleent, zijn de rapen gaar...

Bijzonder vanwege de mengvorm van tekeningen, foto's en historische documenten.

Fred de Heij (tekeningen) · Peter Mennen (scenario) · Ger van Wulften (vormgeving)
€ 14,90,- (72 pag. · full colour · hardcover)
ISBN 978-94-90759-59-9

Bezoek ook de tentoonstelling *Het geheugenpaleis – met je hoofd in de archieven* in het Nationaal Archief in Den Haag. Naast prenten zijn daar ook originele foto's, documenten en objecten uit de graphic novel te zien.
t/m 29 juni • www.gahetna.nl/geheugenpaleis

WWW.UITGEVERIJXTRA.NL

Een rouwplechtigheid vanuit de dode bekeken

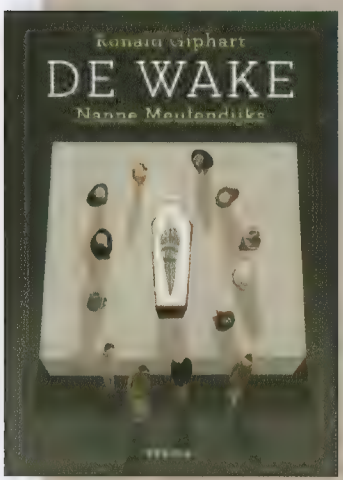

De verhalenbundel *De wake*, die de schrijver **Ronald Giphart** (1965) in 2012 liet verschijnen bij uitgeverij Podium, bevat drie losstaande verhalen. Deze hebben met elkaar gemeen dat ze gaan over de grens tussen leven en dood. Het boek werd overwegend enthousiast ontvangen. Het titelverhaal inspireerde illustrator **Nanne Meulendijks** tot een serie tekeningen die uiteindelijk, na een enthousiaste ontvangst bij de schrijver en uitgever, leidde tot het beeldverhaal *De wake*.

In het verhaal maakt hoogleraar Siem met zijn vrouw Margot een wandeltocht door de ruige natuur van Zweden wanneer hij uitglijdt en dodelijk verongelukt. Op grond van een oude afspraak wordt voor een hechte kring van vrienden een wake georganiseerd die plaatsvindt in de gebedszaal op de vijftiende verdieping van de Vrije Universiteit, het hoogstgelegen Nederlandse filiaal van de firma Zingeving & Troost der Bedrukten volgens de overledene.

Want dat is het bijzondere: hoewel dood ervaart Siem alles wat er om hem heen gebeurt en hij brengt daar op een onderkoelde manier verslag van uit, van het arriveren van de ambulance op de plaats van het ongeluk tot de wake, de verdere rouwplechtigheden en tot slot de crematie. Het grootste deel van het verhaal is gewijd aan de wake waarin de overledene 'ziet' en vertelt hoe zijn vrienden drinken, roken en poëzie declareren en natuurlijk herinneringen ophalen aan de gezamenlijke studententijd.

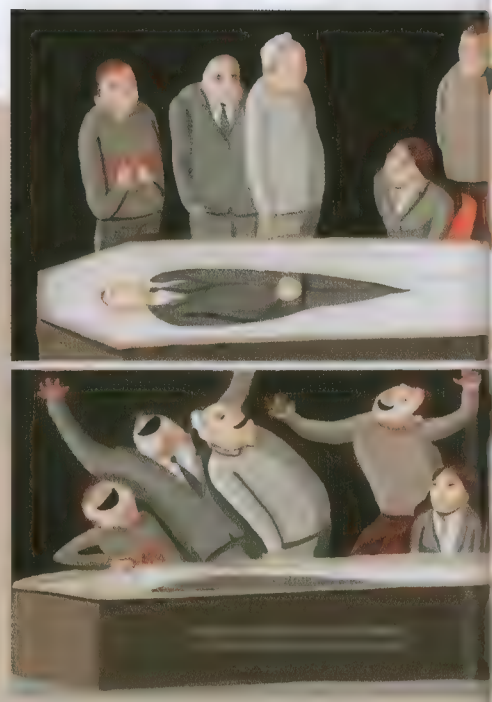

Nanne Meulendijks (1985) gebruikte voor haar verbeelding van het verhaal de letterlijke tekst van Giphart, hoewel hier en daar iets ingekort, bij voorbeeld bij beschrijvingen

Biografische strip blijft in anekdotes hangen

In 2005 verscheen bij Dupuis al het eerste album van *Marzi* onder de titel *Karpertje*. Hoewel de serie vooral in Frankrijk succesvol is, stokte het in Nederland na dit debuutalbum. Tot het moment dat Blloan zich weer over *Marzi* ontfermde en de eerste reeks verhalen nu gebundeld heeft uitgegeven.

Wanneer je aan dit autobiografisch stripdocument begint, kan het zomaar gebeuren dat je iets meer gaat begrijpen van de kracht van het katholicisme in Polen. Niet omdat de stripmakers **Sylvain Savoia** (tekeningen) en **Marzena Sowa** (scenariste) dit in *Marzi 1984-1987* in grote lijnen schetsen, maar juist omdat zij het in de dagelijkse verhalen klein en gedetailleerd houden. En als je, zoals ik, je heilige communie hebt gedaan en nog goed weet wat er allemaal omheen draaide, dan is het meer dan amusant om te zien en lezen hoe de kleine Marzi die van haar heeft beleefd.

Marzi
1984-1987

Savoia & Sowa
Blloan 2013
ISBN 978-94-6210-025-1
Prijs €25
192 pagina's
Kleur (hk)

Ondanks de suggestieve voorkant – militaristische laarzen van de oproerpolitie met middenin een klein meisje in kleur met haar konijntje – gaat dit album niet over de Poolse politiek, maar over de belevenissen van een opgroeiend Pools meisje in een land dat bezig is los te komen van het communisme.

Marzi vertelt de lezer puur en uitsluitend vanuit haar perspectief haar wederwaardigheden. En dat alles op dezelfde luchtige, haast documentaireachtige toon waarbij je af en toe een glimlach bij jezelf voelt opkomen. Zo kan ze op droge toon vertellen over de keer dat ze de paus naspeelde, de

[EN VERDER]

Kappie 133: Kappie en de blauwe walvis (Toonder, Stripstift). *Moby Dick*-achtig avontuur rond Kappie en de bemanning van sleepboot de Kraak. Op deze aflevering uit 1970/1971 zit nog geen sleet. De tekeningen zijn van Piet Wijn, de tekst is van Eiso Toonder. RS

De killer 12: De hand die voedt (Jacamon/Matz, Casterman). Dat Matz de koelbloedige killer graag opvoert als een mijmerende filosoof is bekend, maar hij draaft door in dit deel. Eindeloos gewauwel vult tweederde van dit album. Dat Jacamon de computer vaker gebruikt dan zijn tekenpen draagt ook al niet bij aan een prettige leeservaring. TdK

Kito & Boris (De Jongh, Eenhoorn). Komisch. De kaft is bijna dikker dan het binnenwerk met lieve verhaaltjes voor kinderen over een beer en een konijn. Helemaal Aimée de Jongh. AvO

Het land van Langvergeten 14: De macht van de stenen (Laval N.G./Makyo, Arboris). Na bijna tien jaar wachten op een nieuw deel is het eerder 'de strip van langvergeten'! Het lezen van de voorgaande delen is dan ook noodzakelijk om dit verhaal, dat pas halverwege op gang komt, te kunnen begrijpen. TdK

Marina 1: De kinderen van de Doge (Matteo/Zidrou, Dargaud). In het hedendaagse Venetië wordt het wrak van La Pantegana gelicht. In fraai getekende historische terugblikken wordt langzaam onthuld wat het vervloekte schip te maken heeft met de avonturen in de 14e eeuw van de dochter van Doge Andrea Dandolo, Marina, die op weg naar een politiek-strategisch huwelijk met de zoon van een Turkse sultan op zee wordt gekaapt, gegijzeld en onteerd. DR

Millennium 2: Mannen die vrouwen haten 2 (Homs/Runberg/Larsson, Dupuis). Afronding van het eerste verhaal. Runberg blijft niet altijd trouw aan het boek en/of de film en voert kleine scènes en varianten op die behoorlijk afwijken. Het eindproduct blijft gelukkig staan als een huis. TdK

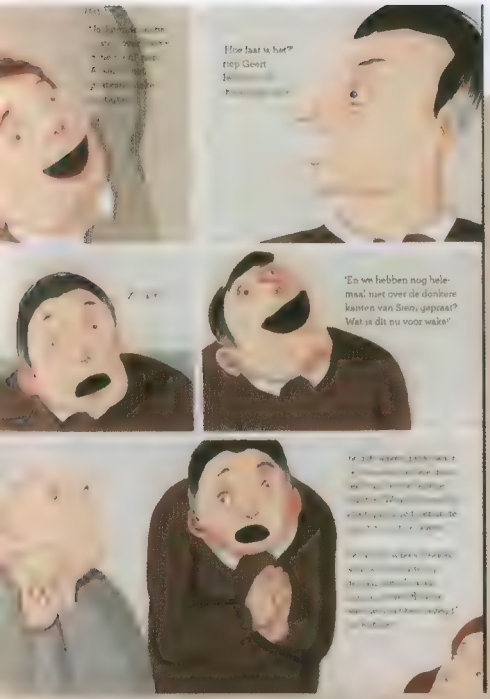

De wake

Meulendijks & Giphart
Podium 2013
ISBN 978-90-5759-595-0
Prijs € 22,50
156 pagina's
Kleur (sk)

van landschappen en interieurs. Haar fraaie tekeningen, overvloedig in aantal, geven *De wake* een extra dimensie, zonder dat haar interpretatie opdringerig wordt. Naast het maken van illustraties voor kranten, tijdschriften en boeken doceert Meulendijks illustratie aan de kunstacademie AKV St.Joost. DR

trouwjurk van haar moeder aanhad en met de andere kinderen uit het appartement nadeed hoe de paus uit het vliegtuig de grond kuste. En hoe razend haar moeder werd toen ze haar betrapte. Op dezelfde wijze vertelt ze ook over die keer dat ze bijna verdronk. Maar omdat alles diezelfde toon draagt, krijgt het album last van eentonigheid. Een glimlach dus, veel sterkere emoties dan dit veroorzaken de afleveringen niet.

Marzi 1984-1987 bestaat vooral uit episodes en anekdotes dan dat het een lopend verhaal met pointe en wendingen is. Dat heeft als nadeel dat sommige elementen te weinig worden uitgediept, zoals de moeizame relatie tussen de zeer gelovige moeder en dochter. In Frankrijk zijn er inmiddels meer delen verschenen zodat sommige vragen, die deze eerste episodes oproepen, wellicht later beantwoord worden. AD

Moeder Oorlog 4: Requiem (Maël/Kris, Daedalus). Het sterke script wordt niet te allen tijde bijgestaan door de wat inconsistente en vage tekenstijl. Desalniettemin blijft het verhaal overeind. RSp

Oorlog en liefde 6: Het eerloze leger (Beuriot/Richelle, Casterman). Een ongehoorzame zoon, dienstplicht en het Oostfront zijn de ingrediënten van dit goed getekende verhaal over de Tweede Wereldoorlog. Hoewel hier en daar wat doelloos ogend, is het een uitnodigend en onderhoudend verhaal. RSp

Ravian en Laureline 22: Herinneringen aan de toekomst (Mézières/Christin, Dargaud). Tekenaar Jean-Claude Mézières en scenarist Pierre Christin sloten in 2010 de cyclus van Ravian en Laureline af met het album *De tijdopener*. Maar definitief afscheid nemen is moeilijk. Om een comeback te rechtvaardigen halen ze een kunstgreep uit en laten ze hoofdpersonages een aantal markante momenten uit de serie toelichten. RS

ADVERTENTIE

Strijensedijk 3
3295 KL 's-Gravendeel
Tel.: 06-16110888
info@profbarabas.nl
Stripwinkel Prof Barabas
uw winkel voor antiquarische strips!
In- en verkoop van strips
25.000 titels op voorraad
Walt Disney en Vandersteen
Originele tekeningen
Stripgadgets en striphoesjes
In onze galerij zijn originele tekeningen te koop van diverse auteurs!
Kom eens kijken in onze nieuwe winkel in 's-Gravendeel
Internetwinkel www.profbarabas.nl

ADVERTENTIE

Heftige hersens!

Mieras & Dieperink
Nieuw Amsterdam 2013
ISBN 978-90-468-1184-9
Prijs €19,95
192 pagina's
Kleur (sk)

Waarom je voelt wat je voelt, waarom je doet wat je doet

Het onderwerp (puber)brein trekt mij, als middelbare-schoolleerling met biologie als eindexamenvak, zeer aan. Ik was dan ook heel nieuwsgierig hoe wetenschapsjournalist **Mark Mieras** en striptekenaar **Jan Bart Dieperink** het thema hebben uitgewerkt. Ook om te zien of zij de interesse weten te wekken van mensen die het menselijk brein geen boeiend onderwerp vinden.

Tijdens het lezen raak ik al vlug geboeid door de teken- en schrijfstijl waarvoor de makers hebben gekozen. Je krijgt al snel door dat de doelgroep kinderen vanaf een jaar of veertien tot twintig zijn. De inhoudsopgave ziet er bij voorbeeld erg kleurrijk en vrolijk uit; sterker nog: het hele boek staat vol kleuren!. De vormgeving en inkleuring is gedaan door beeldend kunstenaar **Laura Laaroo**. Verder wordt alles op een duidelijke en eenvoudige manier uitgelegd. Je zult geen biologisch ingewikkelde termen in dit stripalbum vinden.

Het boek behandelt het begin tot het eind van de puberteit, met alles erop en eraan! Verliefdheid, seks, seksualiteit en meer komen allemaal aan bod, uitgelegd vanuit het perspectief van het brein. Je 'leert' hoe je hormonen van alles kunnen veroorzaken, hoe gefrustreerd jij je kan voelen als puber en waar die gevoelens allemaal vandaan komen (je hersenen).

Het lijkt alsof het stripboek mij – en andere kinderen van mijn leeftijd, waarschijnlijk – 'begrijpt', want het spreekt je op een bepaalde manier toe en kiest de hele tijd jouw kant!

RECLAMEMAKERS WETEN PRECIES HOE ZE JE HERSENEN IN KOMEN.
DE GROOTTE VAN DE MERKLETTER BIJVOORBEELD
KLEINE LETTERS WORDEN MINDER GOED ONTHOUDEN
HET BEELDMERK MOET HET LIEFST RECHTS IN BEELD GETOOND WORDEN:
DAT SCHEELT EEN OVERSTEEK VIA DE HERSENBALK, HET BRUGGETJE TUSSEN DE TWEE HERSENHELFTEN.
VANUIT HET RECHTERBEELDVELD BELANDT HET BEELDMERK DIRECT IN DE LINKERHERSENHELFT, WAAR BIJ DE MEESTE MENSEN BEELDMERKEN EN ANDERE SYMBOLEN OPGESLAGEN EN HERKEND WORDEN.
HAI, IK BEN MADONNA. IK WIL ALLEEN MAAR HET ALLERBESTE EN DAAROM GEBRUIK IK MERK B. MERK B. IS HET ALLERBESTE.
HAI, IK BEN MADONNA, RIJK, BEROEMD, MOOI EN SUCCESVOL. MERK B IS ÓÓK EEN STER.
EEN BEKENDE STER HERKÉN JE EN VERTROUW JE. DUS HOREN JE HERSENEN DIT:
JE HIPPOCAMPUS (HERKENNING) EN DE NUCLEUS CAUDATUS (VERTROUWEN) BUNDELEN HUN KRACHTEN EN HET PRODUCT WORDT ONWEERSTAANBAAR!
JE HOEFT DE MUZIEK VAN DE RECLAME MAAR TE HOREN OF JE ZIET DE BEELDEN VOOR JE .
... EN LOGO'S EN BEELDMERKEN DUS.
MERK B
NOKIA
SPONSORED BY MERK B

Het zijn die 'vervelende' ouders die zeggen dat jij je kamer op moet ruimen terwijl jij zo graag iets anders en veel productiever wilt doen, zoals afspreken met je vrienden; en het is de schuld van je hormonen dat jij daar dan weer ruzie over gaat maken, maar het is nooit jouw schuld!

Door dit stripboek leer je op een leuke manier hoe het menselijke brein zich gedraagt tijdens de heftige puber- en adolescentiejaren van een mens. Je kijkt door de ogen van verschillende fictieve en stereotype kinderen mee, zoals de mooiboy, het depressieve meisje, de homoseksuele jongen en het populaire meisje, en krijgt inzicht in de redenen waarom die kinderen zich dan zo laten beïnvloeden door hun milieu en bovenal waar hun irriterende gedrag vandaan komt!

Ik beveel dit stripboek dan ook niet alleen bij jongeren, maar ook bij ouders aan, als een soort gids hoe je een tiener het beste kan opvoeden en vooral steunen in die heftige periode van zijn of haar leven! MD

[E N V E R D E R]

De regelaar 4: 666 I.A. (Corbeyran/Moreno, Arboris). Verhaal komt tot een apotheose in een enorme veldslagscène. Deze spread, die niet anders beschreven kan worden als een natte steampunk-droom, is sympto-matisch voor de serie: kitch tot en met. Moreno tekent overigens ook de minst anatomisch correcte borsten die ik in tijden ben tegengekomen. RSp

Sam Bracken 3: Melody Lynn (Jarbinet, Arbo-ris). Sam Bracken weet te achterhalen wat er is gebeurd met zijn vijf jaar daarvoor plotsklaps verdwenen vriendin. Boek verschijnt zeven jaar na het tweede deel van deze intelligente avonturenstrip die daardoor minder voor het voetlicht heeft kunnen treden. Jammer dat het zo lang heeft geduurd, want dit drieluik verdient meer aandacht. RS

Schande (Van Straaten, Harmonie). In dit roze 'poëzie-album' is een selectie opgenomen van de 'onfat-soenlijke' tekeningen die Peter van Straaten de laatste jaren heeft gemaakt. Om discreet in te gluren, noemt de uitgeverij het. Maar dan had ze eigenlijk de uitgave moeten uitrusten met zo'n mini-slot en een sleuteltje. RS

Station 16 (Hermann/H., Lombard). Sterk horror-achtig scenario van Yves Huppen over de gevolgen van de atoomproeven die de Sovjet-Unie uitvoerde op Nova Zembla tijdens de Koude Oorlog. Vader Hermann weet wel raad met dit soort ijzingwekkende verhalen en maakt er een indrukwekkend, angstaanjagend schouwspel van. RS

Voetbalclub 1 (Ferrario/Ramello, Silvester). Verfrissende voetbalstrip over een ontspoorde ex-prof-voetballer die als taakstraf aan de bak moet op een school met lastige leerlingen. In de delen twee en drie van dit

De grote odalisk

Vivès & Ruppert & Mulot
Dupuis 2013
ISBN 978-90-314-3250-9
Prijs € 24,95
124 pagina's
Kleur (hk)

Broodje-aapstrip mislukt

Alex en Carole zijn twee uitstekende vrouwelijke inbrekers, gespecialiseerd in het stelen van kunst uit musea. Het tweetal dames weet bij voorbeeld uit het Musée d'Orsay een doek van Manet – *Le déjeuner sur l'herbe* – te stelen. Voor een nog grotere klus, om het schilderij *De grote odalisk* van Jean Auguste Dominique Ingres uit het Louvre te halen, vragen ze een derde vrouw, Sam, om mee te doen met de inbraak. Een nieuwe partner erbij, dan weet je het al: dat gaat mis.

Tekenaar **Bastien Vivès** kennen we onder andere nog van de steriele zwembadstrip *De smaak van chloor*. In *De grote odalisk* gooit hij het over een andere boeg en brengt hij veel actie en geweld gestileerd in beeld. Dat doet hij niet alleen maar samen met de andere tekenaars **Florent Ruppert** en **Jérôme Mulot**. Gedrieën hebben ze ook het scenario geschreven. Dat was niet zo'n goed idee, want het rammelt aan alle kanten. Vlak voor de start van de belangrijke Louvre-klus besluit Alex bij voorbeeld ineens haar ex uit de handen van een Mexicaans drugssyndicaat te bevrijden, een merkwaardig intermezzo. Ook de driehoeksverhouding tussen de vrouwen wordt er met de haren bijgesleept. Bovendien, kunstdiefstallen op bestelling zijn doorgaans broodje-aap-verhalen; het komt zelden voor, maar in dit verhaal gebeurt het aan de lopende band. De scenaristen hebben waarschijnlijk gedacht: interessant uitgangspunt, paar vrouwen erbij want bijzonder, en klaar is kees.

Waarom *De grote odalisk* in de *Vrije Vlucht*-reeks is opgenomen, blijft dan ook onduidelijk. De strip mist door zijn vrijblijvendheid diepgang en is eigenlijk niet meer dan een mooi getekende avonturenstrip met wat levenslessen. Leuk is nog wel de uitleiding met een flashback die zich in Amsterdam afspeelt. RS

drieluik richt de school zich op deelname aan het WK-voetbal voor scholen in Brazilië! Tekenaar Giuseppe Ferrario houdt er een cartooneske stijl op na; scenarist Beppe Ramello heeft zich duidelijk laten inspireren door een aantal speelfilms over dit soort taaie docenten met doorzettingsvermogen. RS

De 7 levens van de Sperwer – De Ninon-cyclus 1: Vijftien jaar later
(Juillard/Cothias. Dargaud). Twaalf jaar na het slot van de zich in Canada afspelende cyclus *Wuivende Veder* starten de auteurs een nieuwe ronde over het dramatische leven van Ariane de Troïl in de 17e eeuw. In dit eerste deel is zij teruggekeerd in Parijs, zoekt haar dochter, maar wordt ook op de huid gezeten door oude vijanden. Fraai in beeld gebrachte, boeiende maar nogal groteske vertelling, soms op het burleske af. RS

ADVERTENTIE

Ahoy!

SLECHTS €9,95 per deel

Elk kwartaal een nieuwe titel!

Het vierde deel is nu te koop!

Ook verkrijgbaar als e-book via de app van Bruna Tablisto voor €8,99 per deel.

www.stripstift.nl

ADVERTENTIE

AKIM
Stripspeciaalzaak

Geen winkel in de buurt,
door ons worden de strips verstuurd

Bestel snel op Akim.nl

* Nieuwe strips
* Antiquarisch
* Tweedehands
* Manga's
* Comics
* Curiosa
* Originelen

Tevens inkoop van
partijen en verzamelingen

AKIM.nl

Stripwinkel Akim Ulgersmaweg 14 9731 BS Groningen

ADVERTENTIE

Word abonnee!

14 weken gratis!

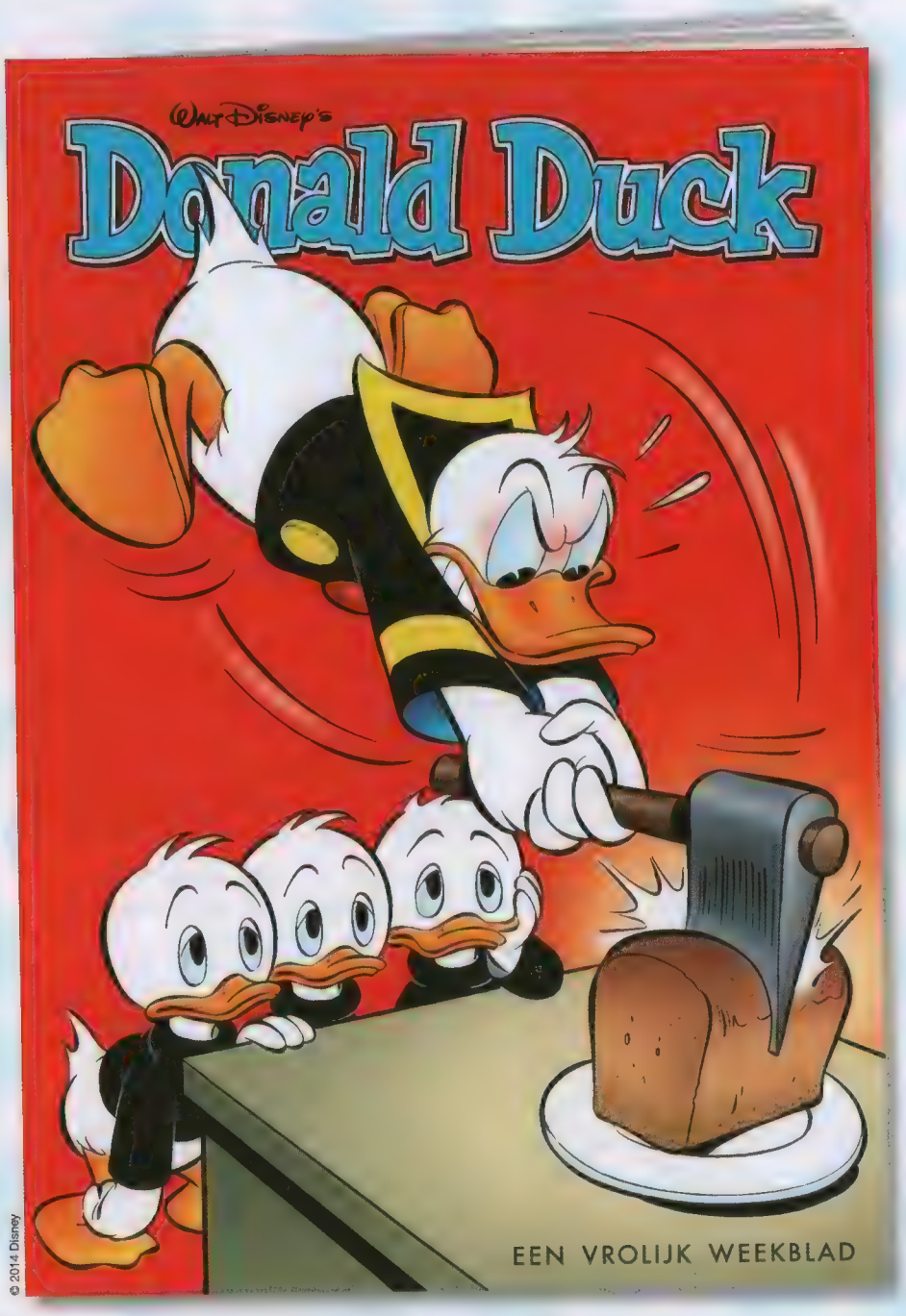

Neem nu een abonnement op Donald Duck Weekblad voor maar € 67,50 i.p.v. € 102,90. Je krijgt het vrolijkste weekblad van Nederland 42 weken thuisbezorgd en je hoeft er maar 28 te betalen! Bovendien krijg je de digitale versie van Donald Duck er extra bij!

Surf voor een abonnement naar Donaldduck.nl/14weken of bel 088-5500207

Er mag op je adres het afgelopen halfjaar geen abonnement op Donald Duck zijn geweest. De aanbieding is geldig tot 1 april 2014. De prijs is gebaseerd op betaling via automatische incasso. Prijswijzigingen, druk- en zetfouten voorbehouden. Donald Duck kost in de winkel € 2,45. Je abonneert je tenminste voor de opgegeven periode en tot wederopzegging. Op deze abonnementsovereenkomst zijn de Leveringsvoorwaarden en het Privacy- en cookiebeleid van Sanoma Media Netherlands B.V. van toepassing. Voor abonnementen buiten Nederland gelden andere voorwaarden. Kijk voor alle voorwaarden op Klantenservice.sanoma.nl onder het kopje "Service & Contact".

AGENDA

AANVULLINGEN? VERTEL HET ONS! STUUR NIEUWS OVER BEURZEN, TENTOONSTELLINGEN OF ANDERE INTERESSANTE STRIPEVENEMENTEN AAN **AGENDA@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR **POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.**

- **t/m 8 maart 2014** *Expo 'Beeldverhaal in BG-105', met werk van onder meer Peter Pontiac en Marissa Delbressine, Kerkgracht 105, Almere, info: www.bg-22-24.nl*
- **t/m 19 april 2014** *Expo 'Le temps des Cités – De schenking François Schuiten', Bibliotheca Wittockiana, Bemelstraat 23, Sint-Pieters Woluwe, België, info: erfgoed-kbs.be*
- **t/m 20 april 2014** *Expo 'Alois Nebel – Van Jaroslav Rudis en Jaromir 99', Gallery, Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- **t/m 15 mei 2014** *Expo 'Haagse humor – Spotten met de politie / Verboden humor', Haags Historisch Museum/Museum de Gevangenpoort, Korte Vijverberg 7/Buitenhof 33, 's-Gravenhage, info: www.haagshistorischmuseum.nl en www.gevangenpoort.nl*
- **t/m 18 mei 2014** *Expo 'De Zwitserse strip in Brussel', Belgisch Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, België, info: www.stripmuseum.be*
- **8 t/m 9 maart 2014** *De Stripdagen, Evenementenhal Gorinchem, Franklinweg 2, Gorinchem, info: www.destripdagen.nl*
- **15 t/m 16 maart 2014** *Verzamel- en curiosamarkt, Home Boxx Exhibition Center, Symfonielaan, Nieuwegein, info: www.verzamelendnederland.nl*
- **15 t/m 16 maart 2014** *26e Wilrijkse Stripdagen, Gemeenschapscentrum Valaarhof, Letterkundestraat 135, Wilrijk, België, info: www.vlaamsstripcentrum.be*
- **19 t/m 23 maart 2014** *17e Holland Animation Film Festival, Utrecht, info: www.haff.nl*
- **4 t/m 5 april 2014** *Comiciade 2014, Ludwig Forum + St. Elisabeth + Galerie Lake 13, Aken, Duitsland, info: www.comiciade.de*
- **5 april 2014** *2e Stripfestival van Ieper, Bibliotheek en Academie, Ieper, België, info: www.stripfestivalieper.be*
- **13 april 2014** *10e Maasland Strip, C.C. Maasmechelen, Koninginnelaan 42, Maasmechelen, België, info: www.maasland-strip.be*
- **11 mei 2014** *8e Strips op de Markt, Markt, Gouda, info: www.stripsopdemarkt.com*
- **17 t/m 18 mei 2014** *1e Noordelijke Stripmanifestatie, Fries Congrescentrum, Oprijlaan 3, Drachten, info: www.stripmanifestatie.nl*
- **31 mei t/m 1 juni 2014** *Stripdagen Haarlem, Haarlem, info: www.stripdagenhaarlem.nl*
- **7 juni 2014** *Bommeldag, Kasteel Doorwerth, Fonteinsallee 2b, Doorwerth, info: www.toondertijd.nl*
- **13 t/m 15 juni 2014** *Anime 2014, World Forum, Churchillplein 10, 's-Gravenhage, info: www.animecon.nl*
- **19 t/m 22 juni 2014** *Internationaler Comic Salon Erlangen 2014, Erlangen, Duitsland, info: www.comic-salon.de*
- **22 juni 2014** *2e Gelderse Stripbeurs, Dorpsplein, Etten, info: www.dorpsplein-etten.nl*
- **4 t/m 6 juli 2014** *Epicon, Brabanthallen, 's-Hertogenbosch, info: www.epicon.com*
- **16 augustus 2014** *16e Kamper Stripspektakel, Kampen, info: www.kamper-stripspektakel.nl*
- **30 t/m 31 augustus 2014** *29e Brabants Stripspektakel, Health & Sports Club Valkencourt, Heerkensdreef 15, Valkenswaard, info: www.brabantsstripspektakel.nl*
- **14 september 2014** *3e StripmART/BoekmART tijdens LelySTART, Plein aan de voorzijde van Theater Agora, Lelystad, info: www.lelystart.nl*

Gremmen in Gorinchem

In het kader van De Stripdagen organiseert galerie De Etage in Gorinchem de expositie *Mars Gremmen had nog wat liggen*. Het vertoonde werk bestaat uit schetsen, krabbeltekeningen, originele pagina's en schilderdoeken.

Nijmegenaar Mars Gremmen (1969) maakte tussen 1994 en 1997 samen met Kees de Boer de strip *Meneer Foutjes* voor *Sjors en Sjimmie Stripblad*. In de jaren daarna volgt *Trix*, waarvan vorig jaar twee albumpublicaties bij Strip2000 verschenen.

Andere series van zijn hand zijn *The Girl is Mine* (tegenwoordig *Ze is van mij!*, het eerste album verschijnt in Gorinchem bij Strip2000), voor *Hello You!* en *Mac & Maggie* dat in computerblad *Macfan* werd geplaatst.

Voor de Nederlandse Astmavereniging maakte hij de strip *Max & Manfred* en bekend is de gagserie *De red@ctie* die in *Veronica Magazine* werd gepubliceerd en waarvan een selectie in album verscheen bij uitgeverij Stripstift. Sinds 2009 is hij vaste illustrator van de brievenrubriek in *Eppo*.

Voor de eerste 500 bezoekers van de expo ligt een speciale gratis ansichtkaart klaar. TdK

Meer info: zie Agenda.

→ HET VAK

DEZE RUBRIEK IS BESTEMD VOOR MUTATIES IN HET ROERIGE STRIPWERELDJE, ALSMEDE VOOR MELDINGEN VAN OVERLIJDEN, FUNCTIEWIJZIGINGEN, WISSELINGEN VAN UITGEVER OF DISTRIBUTEUR, VERHUIZINGEN... HIER LEEST U ER ALLES OVER. STUUR MUTATIES AAN **HETVAK@STRIPSCHRIFT.NL** OF NAAR POSTBUS 84206, 3009 CE ROTTERDAM.

> WAARHEEN?

Bill Watterson is de 41e winnaar van het Stripfestival van Angoulême geworden. In de finaleronde moest hij het opnemen tegen twee andere overgebleven grootheden, de Japanner Katsuhiro Otomo *(Akira)* en de Engelsman Alan Moore *(Watchmen, V for Vendetta)*. Watterson tekende tussen 1985 en 1995 de stripavonturen van *Casper en Hobbes*, over het fantasierijke jongetje Casper, in het origineel Calvin, en zijn speelgoedtijger Hobbes. Door het winnen van deze grand prix is Watterson meteen het hoofd van de jury van de volgende editie en mag hij het affiche tekenen. Gezien zijn teruggetrokken leven, ver weg van de stripwereld, is het echter nog de vraag of Watterson er in 2015 wel bij is.

Andere prijzen in Angoulême waren er onder andere voor Alfred die vanwege zijn strip *Come Prima* (uitgeverij Delcourt) de prijs voor het beste album ontving. Een gebundelde heruitgave van *Cowboy Henk* van Kamagurka en Herr Seele bij het Franse Fremok verdiende de hoofdprijs in de categorie Patrimoine voor mooie erfgoeduitgaven.

Het Stripschap reikt op zaterdag 8 maart tijdens De Stripdagen de Bulletje en Boonestaak Schaal uit aan **Frits van der Heide** die de prijs vooral ontvangt voor de grote betekenis die hij heeft gehad in de wereld van de stripbladen. Van der Heide startte zijn carrière op de redactie van de bladen *Donald Duck* en *Pep* bij uitgeverij De Geïllustreerde Pers. Bij het ontstaan van het blad *Eppo* in 1975 werd hij hoofdredacteur en begon een periode waarin vele Nederlandse strips in het blad werden voorgepubliceerd en daarna in albumvorm uitkwamen. Toen hij later voor het Amsterdamse agentschap Art Connection en het daaruit voortvloeiende Comic Design werkte, stond hij mede aan de wieg van het stripblad *Titanic*. Vanaf 1985 is Van der Heide freelance werkzaam in de stripwereld en heeft hij de productie van honderden vertaalde striptitels op zijn naam staan. Ook mogen zijn geslaagde vertalingen van *Asterix* niet onvermeld blijven.

Jan van Damme en Linda Torfs, eigenaren van stripwinkel **Mekanik** in Antwerpen, bieden op de website *www.mekanik-strip.be* hun winkel te koop aan. Belangstellenden moeten aan de volgende kwalificatie-eis voldoen: 'goede mensen die de juiste mentaliteit bezitten om het bestaande instituut van strips, comics, graphic novels en kunstuitingen te continueren'.

Voldoe je hieraan en heb je nog wat kredietmogelijkheden bij je bank? Dan kun je contact opnemen met de huidige uitbaters van de winkel aan de St-Jacobsmarkt 73 die al sinds 1982 bestaat.

> WAARVOOR?

Op 28 januari maakten uitgeverij Dargaud en Ballon Media het trieste nieuws bekend dat striptekenaar **Philippe Delaby** plotseling aan een hartaanval was overleden. Delaby stond decennia lang in hoog aanzien bij stripliefhebbers in heel Europa.

Hij ging op veertienjarige leeftijd naar de kunstacademie. Na die opleiding publiceerde hij een aantal korte verhalen in *Kuifje* en zijn eerste albums in de collectie *Verhalen en legenden*. Daarna volgden *Bran* op scenario van Jean-Luc Vernal en *De poolster*, een middeleeuwse thriller waarvoor Luc Dellisse de verhalen schreef. Zijn hoogtepunt is de reeks *Murena* over het ruwe Romeinse tijdperk. Met deze serie, op scenario van Jean Dufaux, won hij ver-

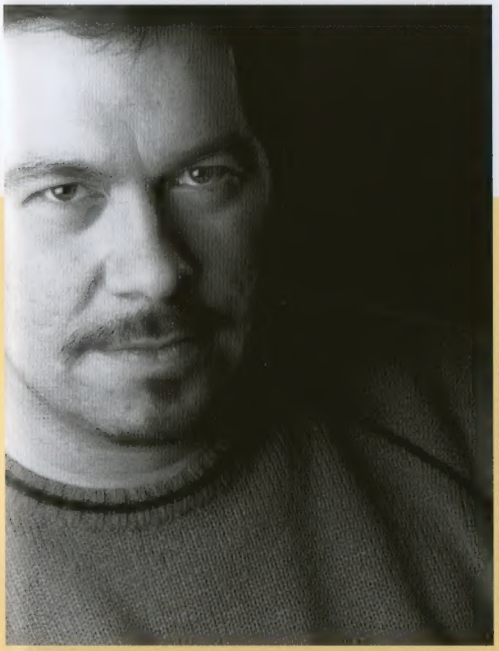

FOTO CATHERINE LAMBERMONT / DARGAUD

schillende prijzen. Ook tekende hij de tweede cyclus van *De klaagzang van de verloren gewesten*, met opnieuw Dufaux als scenarist. Delaby werd slechts 53 jaar.

Slechts 1 dag later, op 29 januari overleed **François Cavanna**. Cavanna stond in 1960 aan de wieg van het satirische en kritische stripblad *Hara-Kiri*. Hij deed dat met ondermeer Georges Bernier, beter bekend als Professeur Choron. Het blad heeft in zijn bestaan heel wat stof doen opwaaien en heilige huisjes op hun grondvesten doen trillen. Diverse keren werd het blad in de ban gedaan en mocht het niet verschijnen. Uit het tijdschrift vloeide het nog altijd controversiële en veelbesproken *Charlie Hebdo* voort. Cavanna, die 90 jaar werd, leed al enkele jaren aan de ziekte van Parkinson.

Wij staan ook nog even stil bij het heengaan van **Stan Lynde**. Deze Amerikaanse tekenaar van de krantenstrip *Rick O'Shay* blijkt op 6 augustus vorig jaar te zijn overleden. Lynde werd geboren op 23 september 1931 in Billings, Montana. Geïnspireerd door de landelijke omgeving maakte hij diverse westernstrips, waarvan de in 1958 gestarte *Rick O'Shay* zijn bekendste werd. De strip over de gelijknamige onder-sheriff van het plaatsje Conniption begon humoristisch, maar kreeg gaandeweg een serieuzere ondertoon.

→ WINNEN

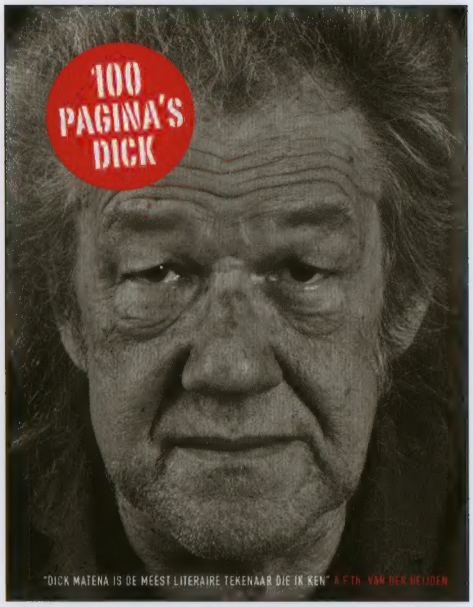

Bij uitgeverij Personalia verscheen het album *100 pagina's Dick*, een eerbetoon aan stripmaker Dick Matena. *Stripschrift* geeft in samenwerking met de uitgever drie gesigneerde exemplaren cadeau aan inzenders van het goede antwoord op de volgende vraag:

In welke serie, getekend door Dick Matena, komen de figuren Castor en Pollux voor?

Stuur het antwoord vóór 1 april 2014 naar

Matena-prijsvraag
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
of naar winnen@stripschrift.nl

Bij meer dan drie goede oplossingen zal er worden geloot. De winnaars maken we in een volgend nummer bekend. Maximaal één inzending per adres en discussiëren over de uitslag doen we natuurlijk niet.

Uitslag Struikelen-prijsvraag *Stripschrift 434:*

We vroegen naar de naam van de expositie van Pieter Rosseel in Gent. Het juiste antwoord *It Don't Mean a Thing* werd ons veelvuldig gegeven waardoor we moesten loten. De volgende winnaars hebben inmiddels een gesigneerd exemplaar van Rosseels nieuwe album *Struikelen* ontvangen: **Michael van den Berg** (Utrecht), **Dominique Bernsen** (Leiden), **Kees van Kempen** (Nieuwegein), **W.J. Mansier** (Enschede), **Ger Nelissen** (Hoofddorp) en **Werner Peinen** (Vosselaar, België). Allemaal gefeliciteerd!

STRIPSCHRIFT COLOFON

JAARGANG 46 • NUMMER 8 (437) • MAART 2014

's Werelds oudste stripinformatieblad verschijnt 8 maal per jaar en wordt samengesteld door een onafhankelijke redactie.

Redactie
Teus de Kruijf, Arco van Os, Rik Sanders

Medewerkers
Henk Alleman, Olav Beemer, Peter Breedveld, Marq van Broekhoven, Amalia Deekman, Melchior Deekman, Fred de Heij, Frits Jonker, Ronald Kroon, Catherine Lambermont, Michel van Merriënboer, Bert Post, Lies Post, Kees Ribbens, Dik Rondeltap, Rik Spanjers, Erwin Suvaal, Rudy Vrooman, Geert de Weyer

Aan Stripschrift is in 2011 de P. Hans Frankfurther-prijs voor bijzondere verdiensten toegekend.

Omslag
Fred de Heij

Redactie-adres
Postbus 84206
3009 CE Rotterdam
t 010-2201063
e redactie@stripschrift.nl
@Stripschrift
Stripschrift

Abonnementen
Een abonnement omvat 8 nummers en wordt daarna telkens stilzwijgend verlengd. Eventueel gemiste nummers zijn te bestellen via onze Back Issue Service.

Maak het juiste bedrag over op girorekening 9347590 ten name van Stichting Uitgeverij Stripstift te Rotterdam.
Nederland €50,00
België €53,00
Other countries €67,00
IBAN NL07 INGB 0009 3475 90
SWIFT/BIC INGBNL2A
Bedragen zijn inclusief 6% BTW
Maximaal 2 abonnementen per adres.
Opzeggingen schriftelijk richten aan de uitgever, uiterlijk twee nummers voor het aflopen van het abonnement.

Reprorecht
Het overnemen, maar ook het vermenigvuldigen van artikelen en illustraties is slechts geoorloofd na schriftelijke toestemming van de redactie.

Materiaal
Ongevraagd toegestuurd materiaal wordt niet geretourneerd. De verantwoordelijkheid voor de artikelen berust bij de auteurs.

Advertenties
Voor de opgave van advertenties en het opvragen van de tarieven kunt u contact opnemen met de uitgever, of e-mailen naar adverteren@stripstift.nl

Druk
Printec Offset, Kassel, Duitsland

Uitgever/Distributie Nederland

Stichting Uitgeverij Stripstift
Kleine Beer 467
3067 ZW Rotterdam
t 010-2201063
e uitgever@stripstift.nl
w www.stripstift.nl
KvK Rotterdam 24335843

Distributie België
Pinceel, Leuven

Stripschrift wordt uitgegeven in opdracht van Het Stripschap. Leden van Het Stripschap krijgen €1,25 korting op de abonnementsprijs.

ISSN 0165-845X

2STRIP

STRIPS MET HUMOR

Maart 2014

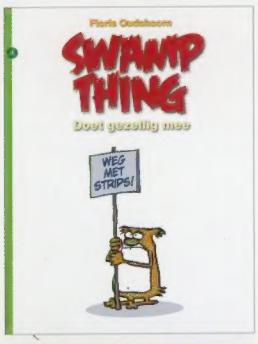

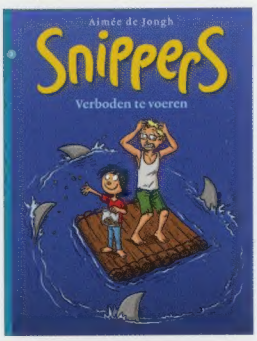

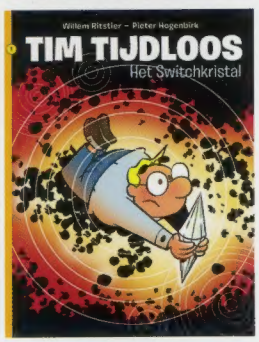

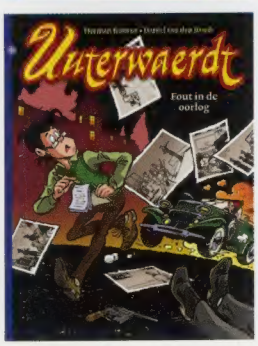

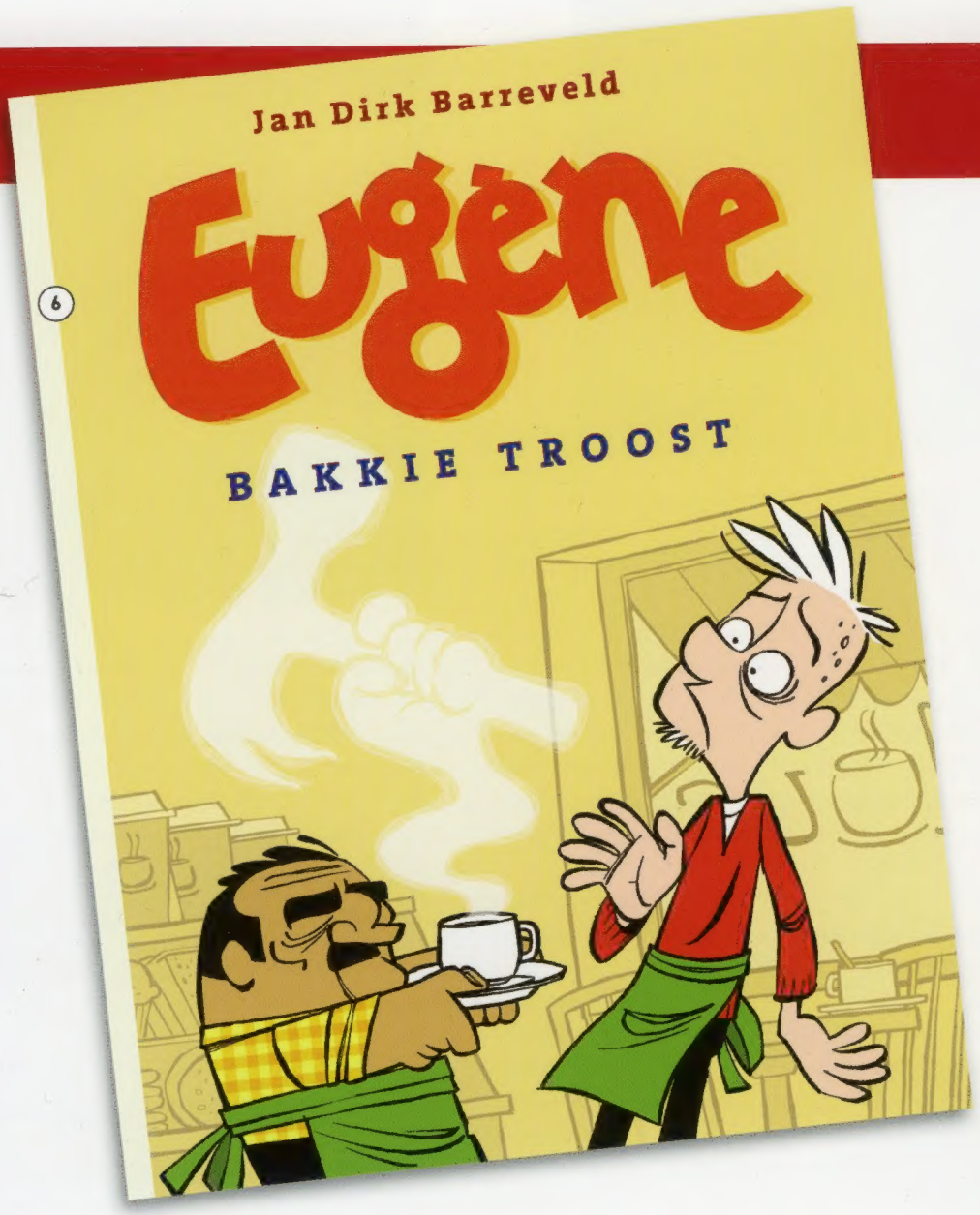

Alle 6 de titels beleven hun primeur op De Stripdagen! Tevens is er van elk album op De Stripdagen ook een beurseditie inclusief prent te koop.

www.strip2000.nl